

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Lina Tamošaitytė

Švietimo kokybės vadybos studijų programos II kurso studentė

**Ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo
tendencijos**

Magistro darbas

Darbo vadovė
prof. dr. D.Malinauskienė

Šiauliai, 2014

Darbas originalusLina Tamošaitytė
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
ĮVADAS	5
I. TEORINIAI EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE ASPEKTAI	9
1.1 Šiuolaikiško ikimokyklinio ugdymo samprata ir jo paskirtis	9
1.1.1 Sampratų į vaiką kaita	11
1.1.2 Atliktų mokslinių tyrimų ikimokyklinio ugdymo srityje apžvalga	14
1.2 Kokybiško ugdymo(si) samprata ir reikšmingumas vaikui	16
1.2.1 Kokybės samprata ikimokyklinėje įstaigoje	16
1.2.2 Kokybišką ugdymą sąlygojantys edukaciniai veiksniai	22
1.2.2.1 Edukacinės aplinkos kūrimas	24
1.2.2.2 Ugdomosios veiklos organizavimas	25
1.2.2.3 Pedagogų kompetencijos	27
1.2.2.4 Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	28
1.3 Edukacinių paslaugų ikimokykliniame amžiuje ypatumai ir vertinimas	30
II. EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI	40
2.1 Tyrimo metodika ir imties charakteristikos	40
2.2 Pedagogų ir tėvų anketinės apklausos tyrimo rezultatai	45
2.3 Ikimokyklinių įstaigų vadovų apklausos tyrimo rezultatai	73
IŠVADOS	84
REKOMENDACIJOS	86
LITERATŪRA	88
PRIEDAI	95

SANTRAUKA

Lina Tamošaitytė. **IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS VERTINIMO TENDENCIJOS.**

Baigiamasis magistro darbas.

Šiaulių universitetas. 2014 m.

Šiandien ikimokyklinį ugdymą teikiančios įstaigos siūlo vaikams platų paslaugų spektrą: neformaliojo ugdymo, rekreacines, sveikatos priežiūros, vaikų globos, pedagogines – psichologines, socialines, o taip pat ir edukacines paslaugas. Paslaugų įvairovė akcentuojama kaip ikimokyklinės įstaigos efektyvaus funkcionavimo ir veiklos sąlyga. Svarbu užtikrinti lanksčias ir kokybiškas ikimokyklinio ugdymo paslaugas, atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius. Vartotojas yra pagrindinis kokybės vertintojas. Siekiant užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės augimą, svarbiausi veiksniai yra: pedagogo kompetencija, edukacinės aplinkos sukūrimas ir palaikymas, ugdomosios veiklos organizavimas bei bendravimas/bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais.

Tyrimo objektas: ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo tendencijos.

Tyrimo tikslas: ištirti ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo tendencijas.

Tyrimo metodologija ir metodai. Tyrimas grindžiamas konstruktyvizmo, humanizmo, laisvojo ugdymo paradigmos idėjomis. Naudojami šie tyrimo metodai: teoriniai, empiriniai, statistiniai.

Tyrimo imtis: tyrimas buvo atliekamas Alytaus miesto ir rajono ikimokyklinėse įstaigose. Tyrime dalyvavo 123 pedagogai, 181 tėvai ir 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad kokybę pedagogai sieja su nuolatiniu paslaugų gerinimu, tėvams ji asocijuojasi su poreikių patenkinimu, o įstaigos vadovams kokybė – tobulumas. Kokybiškiausios edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje tėvų požiūriu yra vaiko rengimas mokyklai, meninio ugdymo paslaugos (muzikos mokymas). Tik pusė tėvų pažymi, kad jiems pakanka teikiamų paslaugų. Ypač akcentuojamas pagalbos vaikui specialistų paslaugų stygius. Tėvai suinteresuoti, kad vaikams būtų teikiamos kitos paslaugos. Jie norėtų daugiau ekskursijų. Pastebėta, kad aktuali užsienio kalbos mokymo paslauga.

SUMMARY

Lina Tamošaitytė. **TRENDS OF QUALITY EVALUATION OF EDUCATIONAL SERVICES PROVIDED BY PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS.**

Master Thesis.

Šiauliai University. 2014.

Today, providing pre-school education institutions offering children a wide range of services to non-formal education, recreation, health care, child care, pedagogical - psychological, social, as well as educational services. Variety of services highlights how pre-school activities and the efficient functioning of the condition. It is important to ensure a flexible and high-quality early childhood education services, depending on the individual educational needs of children . User is a major quality assessor . In order to ensure that pre-school and pre-school education for quality growth, the key factors are: teacher competence, the educational environment and support the creation, organization of educational activities and communication / collaboration with the pupil's parents.

The object of analysis: trends of quality evaluation of ducational services provided by per-school ducation institutions.

The aim of analysis : to explore the pre-school educational services quality assessment of trends.

The methodology and methods of the research. The research is based on constructivism, humanism, liberal education paradigm ideas. Use the following methods: theoretical, empirical, statistical.

The sample or the rsearch: Study was performed in pre-school institutions of City in Alytus. The study included 123 teachers, 181 parents and three pre-school leaders .

The results showed that the quality of teachers linked to the continued improvement of services for parents, it is associated with the satisfaction of needs, and the quality of the institution's leaders - perfection. Top quality educational services for pre-school for parents in terms of the child's preparation for school, arts education services (music education). Only half of the parents note that they are sufficient for the services provided. Especially emphasized support for the child for the lack of specialists. Parents are concerned that children would be provided by other services. They would like more excursions. It is observed that the relevant foreign language training service.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Ikimokyklinis amžius svarbus vaiko socializacijos laikotarpis, todėl ikimokyklinių įstaigų teikiamos paslaugos šio amžiaus vaikams itin reikšmingos. Šiandien ikimokyklinis ugdymas neatsiejamas nuo globalizacijos procesų visuomenėje, o tai reikalauja skirti ypatingą dėmesį ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui bei teikiamų paslaugų kokybei. Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo įstaigos apibūdinamos kaip viešąsias paslaugas šeimai ir vaikui teikiančios institucijos. Ikimokyklinį ugdymą teikiančios įstaigos siūlo vaikams platų paslaugų spektrą: neformaliojo ugdymo, rekreacines, sveikatos priežiūros, vaikų globos, pedagogines – psichologines, socialines, o taip pat ir edukacines paslaugas (Ikimokyklinio ugdymo įvairovė: esama situacija ir visuomenės lūkesčiai, 2008). Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011). Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje (1989) pabrėžiama socialinės – edukacinės pagalbos šeimai svarba.

Vienas svarbiausių XXI amžiaus švietimo tikslų – švietimo kokybės užtikrinimas, analizuojant ir vertinant ikimokyklinio ugdymo institucijos sėkmingos veiklos kokybę sąlygojančius veiksnius.

Kokybės sąvoka tyrinėta daugybės tiek užsienio (Barczyk, 1999; Friendly, Doherty, Beach, 2005; Lambert, Capizzano, 2005; Evans, 2011 ir kt.), tiek ir Lietuvos mokslininkų (Kaziliūnas, 2006, 2007; Neifachas, 2007, 2008; Pociūtė, Janušauskienė, Vitkauskas, 2005; Ruževičius, 2006; Želvys, 2003 ir kt.). Ikimokyklinio ugdymo kokybę galima vertinti keliais požiūriais: tėvų, ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjo, paties vaiko, vaiko raidos, kurie būdami šiek tiek skirtingi neneigia vienas kito, daro įtaką ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratai (Švietimo problemos analizė: ikimokyklinio ugdymo kokybė, 2012).

Ikimokyklinis ugdymas bei jo organizavimas Lietuvoje yra reglamentuotas Švietimo įstatyme (2003) bei remiantis Švietimo ir mokslo norminiais aktais: Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatomis (2003), Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programa (2011), Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (2003), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu (1996), Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989). Visi šie dokumentai pabrėžia ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamų paslaugų svarbą vaikui.

Lietuvos ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo politika reikalauja garantuoti vaikui galimybę pasinaudoti valstybės teikiamomis paslaugomis, kurti įvairesnes, tėvų ir vaikų poreikius atliepiančias ugdymo ir socialinių paslaugų formas. Kaip parodo atlikto tyrimo „Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje“ (2004) rezultatai, ikimokyklinio

ugdymo institucijos, atsižvelgdamos į skirtingus tėvų poreikius, turi teikti tiek socialines, tiek edukacines paslaugas. Svarbu užtikrinti lanksčias ir kokybiškas ikimokyklinio ugdymo paslaugas, atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011 – 2013 metų programa, 2011).

Paslaugų įvairovė akcentuojama kaip ikimokyklinės įstaigos efektyvaus funkcionavimo ir veiklos sąlyga. Ugdymo, kaip kokybiškos paslaugos, tiesioginiai vartotojai yra vaikai, netiesioginiai – tėvai, tėvėnai, globėjai (Juodaitytė, Martišauskienė, 2008). Kaip pabrėžia A.Juodaitytė, R.Gaučaitė, A.Kazlauskienė (2009), tėvai itin domisi ikimokyklinio ugdymo paslauga, kuri tampa paklausi ir apima vis jaunesnio ikimokyklinio amžiaus vaikus. Todėl labai svarbu, kad šeima žinotų, kokios galimybės, kokios paslaugos ir kokios kokybės yra teikiamos ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Siekiant užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės augimą, pirmiausia tikslinga pasirūpinti tiesioginio paslaugų tiekėjo – pedagogo – gerove darbe, kuri priklauso nuo materialinio, psichologinio bei socialinio pasitenkinimo darbu (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programa, 2011). Taip pat svarbūs veiksniai – pedagogo kompetencija, edukacinės aplinkos sukūrimas ir palaikymas, ugdomosios veiklos organizavimas bei bendravimas/bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais.

Užsienio mokslininkas S.P.Heyneman (2004) daug dėmesio skyrė socialinių, kultūrinių ir edukacinių paslaugų, teikiamų ikimokyklinio ugdymo įstaigose, apibūdinimams. Vaiko socializacijos, socialinių įgūdžių, socialinės – pedagoginės vaiko ugdymo sąlygų problemas tyrinėjo lietuvių mokslininkai: A.Juodaitytė (2003), A.Ruzgienė, S.Petružienė (2005). A.Petkevičienė (2008) ypatingą dėmesį skyrė ugdomosios edukacinės aplinkos poveikį vaiko asmenybės formavimuisi. Ikimokyklinio ugdymo kokybės problemą analizavo R.Želvys (2003), J.Ruževičius (2006), S.Neifachas (2007, 2008), A.Juodaitytė, D.Martišauskinė (2008), R.Burškaitienė, M.Vilkonienė (2009). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos bei kompetencijos įtaka ugdymo(si) kokybei aptariama B.Bitino (2000), M.Barkauskaitės (2005), D.Malinauskienės (2010) darbuose. Kalbant apie teorinius valdymo, paslaugų kokybės aspektus, pastebėtina, kad vertingos yra L.Žalimienės (2003), R.Želvio (2003) D.Martišauskienės (2008) išvalgos.

Literatūroje galima aptikti mokslinių tyrimų apie tai, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugos atitinka tėvų poreikius (Jonutyte, Braslauskienė, Grinevičienė, 2004), pagrįsta ikimokyklinio ugdymo įstaigų svarba tėvams (Litvinienė, 2002), analizuota ikimokyklinių ugdymo paslaugų šeimai ir vaikui kokybės raiška (Vyšniauskaitė, 2010) bei teikiamų paslaugų pasiūla ir poreikis (Zimblienė, 2009). Orientuojantis į tėvų poreikius, analizuota ikimokyklinės įstaigos pedagogų profesinių kompetencijų raiška (Mikšienė, 2010), atliktas tyrimas apie ikimokyklinio ir

priešmokyklinio ugdymo būklę (Kazlauskienė, Gaučaitė, Ušeckienė, 2008). Taip pat analizuotas ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas gyvenamosios vietos aspektu – miesto ir rajono (Gudelevičienė, 2009). Tačiau nepavyko aptikti mokslinių tiriamųjų darbų, kurie reprezentuotų konkrečiai *edukacinių paslaugų*, teikiamų ikimokyklinėje įstaigoje, esminius kokybės vertinimo kriterijus. Iš čia ir kyla **probleminiai klausimai**, kuriais tikimasi atskleisti: 1) Kokie veiksniai sąlygoja edukacinių paslaugų kokybę ikimokyklinėje įstaigoje? 2) Kas atsakingas už ikimokyklinėje įstaigoje teikiamų edukacinių paslaugų kokybę? 3) Ar tėvai yra pakankamai informuoti apie tai, kokios edukacinės paslaugos jų vaikams yra teikiamos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje? 4) Kiek ikimokyklinio ugdymo institucijų teikiamos edukacinės paslaugos atitinka tėvų poreikius?

Tyrimo objektas: ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo tendencijos.

Tyrimo hipotezė: tikėtina, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamų edukacinių paslaugų kokybė atitinka tėvų kaip vartotojų lūkesčius.

Tyrimo tikslas: ištirti ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo tendencijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti mokslinę literatūrą nagrinėjama tema.
2. Teoriškai apibrėžti paslaugų kokybės ikimokyklinėje įstaigoje sampratą bei išskirti kokybišką ugdymą sąlygojančius edukacinius veiksnius.
3. Įvertinti ugdytinių tėvų ir pedagogų nuomonę apie ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teikiamas edukacines paslaugas, jų kokybę; veiksnius, nuo kurių priklauso ugdymos(i) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje.
4. Išsiaiškinti ikimokyklinės ugdymo įstaigos vadovų nuomonę apie tai, kaip jie vertina įstaigoje teikiamas edukacines paslaugas.
5. Remiantis teorinio ir empirinio tyrimo rezultatais, pateikti išvadas ir parengti rekomendacijas.

Tyrimo metodologija: tyrimo pagrindą sudaro švietimo kokybės paslaugų samprata, remiamasi nuostata, kad ugdymas – kaip konstruktyvioji sąveika (J.Piaget), kadangi edukacinės paslaugos apima auklėjimą, lavinimą ir švietimą (L.Jovaiša, 2001).

Tyrimas taip pat remiasi humanizmo nuostatomis (A.Maslou, C.Rogers) – kiekvienas asmuo siekia save realizuoti. Šia idėja pagrįstu ugdymu norima padėti ugdytiniams suvokti savo poreikius ir taip skatinti jų asmenybės tapimą. Humanistinėje teorijoje viskas nukreipta į žmogų (V.Lepeškieienė, 1996). Ši filosofija paremta partnerystės aspektais, demokratiniu stiliumi ugdymo procese. Humanistine dvasia grindžiamu ugdymu siekiama sudaryti sąlygas žmogaus

savirealizacijai. Siekiant to, svarbu suvokti savo poreikius bei optimizuoti ugdymo procesą, grindžiamą paslaugų vartotojų poreikiais (Ušėckienė, 2008; Stulpinas, 2005).

Tyrimas grindžiamas laisvojo ugdymo paradigma, nes, anot B. Bitino (2000), ugdytojas siekia sudaryti kuo palankesnes sąlygas ugdytinio vidinių galių plėtotei, jo saviraiškai, taip siekdamas ugdyti laisvą ir kūrybingą asmenybę.

Tyrimo metodai:

- **Teoriniai:** mokslinės literatūros ir švietimo dokumentų analizė nagrinėjama tema.
- **Empiriniai:** kiekybinis tyrimas - anketinė ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų apklausa; kokybinis tyrimas – interviu su ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovais.
- **Statistiniai:** skaičiuoti absoliutūs ir santykiniai dažniai. Microsoft Excel kompiuterinė programa naudota duomenims apdoroti bei paveikslams pateikti.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Siekiant įvertinti edukacinių paslaugų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kokybę, Alytaus apskrityje (mieste ir rajone) apklausti 123 pedagogai ir 181 tėvas bei 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai.

Tyrimo etapai. Tyrimas vyko keturiais etapais:

I etapas - informacijos paieška mokslinės literatūros šaltiniuose, švietimo dokumentuose informacijos atranka, apibendrinimas (2012m. lapkričio – 2013m. lapkričio mėn.).

II etapas - tyrimo instrumentų rengimas: sudaryta anketa ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir vaikų tėvams, parengtas interviu ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovams (2013m. lapkričio mėn. – gruodžio mėn.).

III etapas – tyrimo duomenų rinkimas (2014m. sausio mėn.).

IV etapas - tyrimo duomenų kiekybinė ir kokybinė analizė, išvadų formulavimas, rekomendacijų pateikimas (2014m. sausio – 2014m. balandžio mėn.).

Darbo naujumas/reikšmingumas. Darbo naujumas yra siejamas su atliekamo tyrimo geografine vieta: tyrimas bus atliekamas Alytaus apskrityje (lig šiol tyrimai dažniausia būdavo atliekami tik Šiaurės Lietuvoje arba Aukštaitijos regione). Darbo reikšmingumą įrodo pasirinktas *edukacinis* paslaugų kokybės aspektas, kadangi nepavyko aptikti mokslinių tiriamųjų darbų būtent šiuo atžvilgiu.

Išanalizavus mokslinę literatūrą bei švietimo dokumentus nagrinėjama tema, darbe pateikiama susisteminta medžiaga apie edukacinius veiksmus, sąlygojančius kokybišką ugdymą ikimokyklinėje įstaigoje, edukacinių paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje vertinimą.

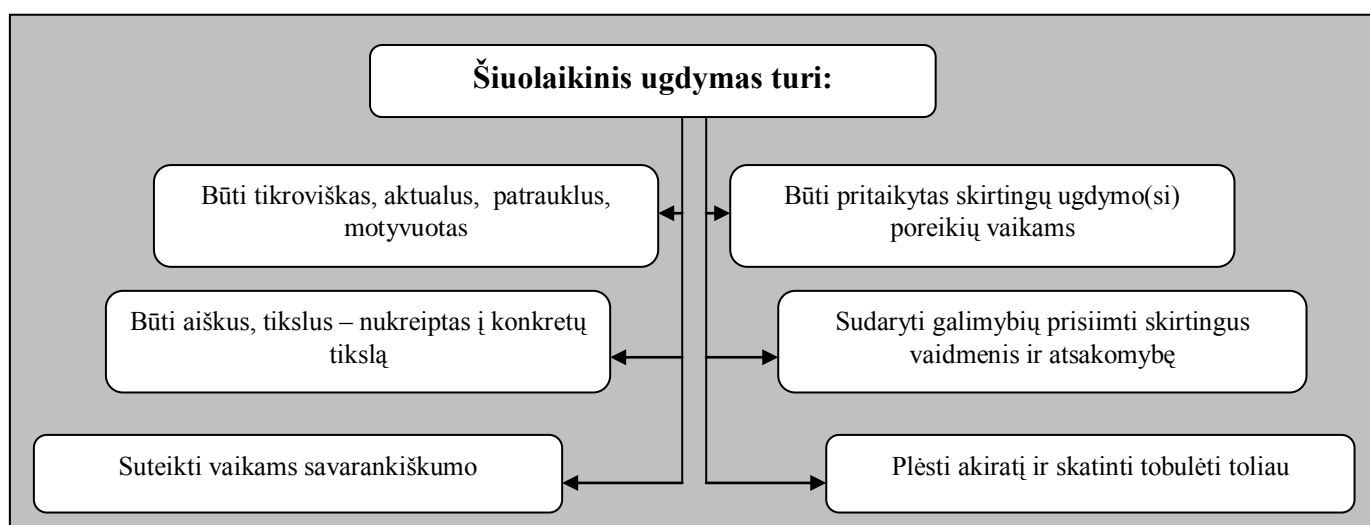
Darbo struktūra: įvadas, 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, 3 priedai. Darbe pateikiama 22 lentelės, 25 paveikslai.

I. TEORINIAI EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE ASPEKTAI

1.1. Šiuolaikiško ikimokyklinio ugdymo samprata ir jo paskirtis

Kintanti ugdymo paradigma lemia esminius tiek ugdytojo, tiek paties ugdytinio veiklos pokyčius. Kaip pažymi R.Čiužas (2007), tradicinėje pedagogikoje ryškus pedagoginis konservatizmas nebegali tenkinti individo ir visuomenės poreikių. Taigi neišvengiamai gausėja ir pedagogų, kurie vienaip ar kitaip savo veikloje taiko laisvojo ugdymo principus, orientuojasi į ugdytinio asmenybę ir jo poreikius. R.Čiužo teigimu, tradicinėje pedagogikoje, grindžiamoje poveikio paradigma, koncentruojamasi į ugdytoją, kaip į pagrindinį informacijos teikėją. Tokioje didaktinėje kultūroje nebelieka vietos iniciatyvai, kūrybiškumui vystytis. Šiuolaikinis ugdymas grindžiamas konstruktyvizmo teorija, kuri remiasi prielaida, jog žmogus, sąveikaudamas su aplinka, įgyja patirties, ugdomi visapusiškai.

A.Birgelytė, A.Daulenskienė, J.Dzikavičiūtė ir kt. (2012) pažymi, kad šiuolaikinio ugdymo kaitą lemia politiniai, ekonominiai, socialiniai visuomenės gyvenimo pokyčiai, edukologijos mokslo raida bei įvairūs atlikti mokslo tyrimų duomenys apie ugdymo tikslų įgyvendinimo rezultatus. Šiuolaikinio ugdymo esmę galima apibūdinti taip: sutelkiamas dėmesys į vaiko asmenybės ugdymą, suteikiant jam tinkamą paramą, kad ugdymo turinys būtų orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą. Išskiriami tokie pagrindiniai šiuolaikinio ugdymo principai (žr. 1 pav.):

1 pav. **Pagrindiniai šiuolaikinio ugdymo principai** (sudaryta darbo autoriaus pagal A.Birgelytę, A.Daulenskienę, J.Dzikavičiūtę ir kt., 2012)

Akivaizdu, kad V.Lamanauskas (2004) buvo teisus sakydamas, jog XXI amžius pareikalavo kokybiškai kitokio ugdymo. Galima teigti, kad tradicinio ugdymo postulatus (pvz. mokytojo autoritetas, disciplina, mokymas ir kt.) pakeičia šiuolaikinio ugdymo postulatai (pvz. laisvė, aktyvumas, bendradarbiavimas ir kt.). todėl, kaip teigia V.Lamanauskas, adekvatus vykstančių procesų supratimas tapo itin reikšmingu. Kaip pavyzdį galima paminėti iki švietimo reformos ikimokyklinėse įstaigose praktikuojamas pamokėles, kurios šiandienėje įstaigoje, kaip ugdymo proceso organizavimo formos, nepriimtinos.

O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K.Stankevičienė ir kt. (2009) teigia, kad dabartiniu požiūriu ugdymas suvokiamas kaip ugdymo proceso dalyvių (ugdytojo ir ugdytinio) abipusė veikla, t.y., sąveika. Ugdymo (pedagoginis) procesas – sudėtinga savivaldi sistema, kurios pagrindą sudaro pedagoginiai santykiai ir pedagoginis bendravimas, kuris ir lemia vienokią ar kitokią ugdymo proceso kokybę. Ugdymo proceso struktūroje išskiriamas ugdymo tikslas, jį atitinkanti ugdomoji informacija, ugdymo veikėjai, sąveikos priemonės ir situacijos bei sąveikos valdymas. Taigi apibendrinamos ugdymo proceso sampratą, O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K.Stankevičienė ir kt. akcentuoja, kad tai yra ugdytojo ir ugdytinio veiklos kaita, kurią inspiruoja pedagogas, remdamasis objektyviomis vertybėmis, naudodamas įvairias ugdymo priemones, parinkdamas tinkamus būdus ir metodus bei ugdymo organizavimo formas.

D.Martišauskienė (2008) šiuolaikinę ikimokyklinę įstaigą apibrėžia kaip modernią, kadangi efektyvus edukacinių, socialinių pokyčių valdymas yra susijęs su pedagoginių inovacijų sklaida, ugdymo institucijos tobulinimu. Įstaigos tapo labiau savarankiškesnės, taiko individualias ugdymo(si) programas, kuriose gali aktyviai dalyvauti ir tėvai. Taip ikimokyklinė įstaigos siekia įtraukti tėvus į teikiamų paslaugų kokybės valdymą. Vienas aspektų, kuriuo grindžiama ikimokyklinio ugdymo kokybė, - vaikų kompetencijų – socialinės, sveikatos saugojimo, pažinimo, meninės, komunikavimo plėtotė.

B.Bitinas (2006) išvardija tokius ikimokyklinio ugdymo proceso komponentus:

- Ugdytinių pasiekimai (žinios, gebėjimai, kurie rodo pedagoginio proceso kokybę);
- Ugdomoji veika (pedagoginės priemonės ir būdai, ugdymo organizavimas);
- Ugdymo prielaidos (pedagoginė aplinka, ugdymo sąlygos).

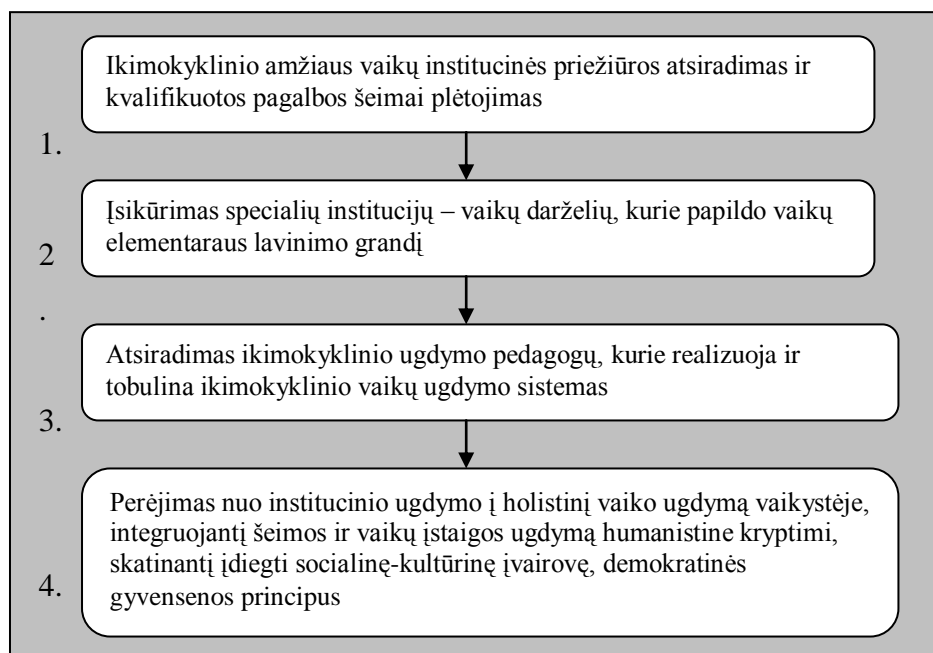
Apibendrinant galima teigti, kad ugdymo tikslas – ugdymo turinį pritaikyti taip, kad kiekvienas ugdytinis pagal savo individualius poreikius bręstų kaip asmenybė, įgytų kompetencijų, kurios būtinos tolimesniam gyvenimui šiuolaikinėje visuomenėje. Šiuolaikinė, XXI amžiaus mokykla nuo tradicinės mokyklos skiriasi daugeliu aspektų: ugdymo procese vyrauja aktyvus mokymasis bendradarbiaujant, vaikai laikomi ugdymo proceso dalyviais, ugdomi atsižvelgiant į kiekvieno individualius poreikius, vyrauja į kompetencijas orientuotas ugdymas.

Natūralu, kad einant laikui keičiasi ir vaiko, vaikystės sampratos. Kaip jos keičiasi, apie tai kalbama kitame skyrelyje.

1.1.1. Sampratų į vaiką kaita

Kaip nurodo I.Kunigyte-Arlauskienė, S.Neifachas (2011), anksčiau buvo manoma, kad vaikas yra toks pat kaip ir suaugęs žmogus, tik mažiau išprusęs, nebuvo kreipiamas dėmesys į trimečio ir šešiamėčio gebėjimų, norų skirtumus. Buvo manoma, kad kiekvieną vaiką galima išauklėti taip, kaip norima, o elementarūs poreikiai buvo ignoruojami. A.Juodaitytė (2003) daug dėmesio skyrė vaikystės pedagogikos tyrinėjimui. Pasak jos, „*periodas nuo gimimo iki vaikui pradedant lankyti pradinę mokyklą yra vaiko spartaus fizinio, psichinio, socialinio vystymosi laikotarpis. Šio proceso metu atsiranda psichosocialiniai, kultūriniai dariniai, kurie žmogų išskiria iš kitų gyvų sistemų ir daro jį socialine būtybe. Formuojasi ne tik vaiko psichikos savybės, bet ir socialinės elgsenos bruožai, kurie nulems jo elgsenos pobūdį ateityje*“ (Juodaitytė, 2003, p. 22-23).

Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas yra sudedamoji švietimo dalis. Kaip nurodoma LR Švietimo ir Mokslo ministerijos užsakyto tyrimo „Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje“ ataskaitoje, kurią parengė I.Jonutyte, R.Braslauskienė, E.N.Grinevičienė ir kt. (2004), tam, kad ikimokyklinio ugdymo samprata įsitvirtintų, ikimokyklinis ugdymas turėjo nueiti ilgą raidos kelią. Jo raidai būdingi 4 etapai (žr. 2 pav.).

2 pav. **Ikimokyklinio ugdymo raidos etapai** (sudaryta darbo autorius pagal I.Jonutyte, R.Braslauskienę, E.N.Grinevičienę ir kt., 2004)

Anot S.Neifacho (2004), po ikimokyklinio ugdymo pertvarkos pasikeitė požiūris į darželio paskirtį, jo funkcionavimą. Iki pertvarkos ikimokyklinio ugdymo institucijų paskirtis buvo globoti vaikus, nes dėl laikmečio sąlygų abu tėvai buvo priversti dirbti. Šiandien svarbu ne globoti, o padėti šeimai globoti ir kvalifikuotai ugdyti vaikus. Taigi didelis dėmesys turi būti skiriamas tėvų švietimui – tėvai turi būti skatinami domėtis savo vaikais ir jų ugdymu, jiems turėtų būti teikiamos praktinės žinios ir pan. Svarbu skirti didelį dėmesį tėvų lūkesčių, poreikių išsiaiškinimui ir analizei, nes tai atveria galimybes įvertinti teikiamų paslaugų kokybę.

Kaip nurodo D.Martišauskienė (2010), šiandien ikimokyklinė ugdymo įstaiga įvardijama kaip paslaugų teikėja, o tėvai, kurie naudojami įstaigos teikiamomis paslaugomis – vartotojais.

I.Kunigytė-Arlauskienė, S.Neifachas (2011) akcentuoja, kad šiuo metu Lietuvos ikimokykliniame ugdyme dominuoja vaiko sklaidą skatinančios ugdymo teorijos (pvz., holistinio ugdymo), branginančios vaikystę kaip unikalią vertybę bei skatinančios ugdyti laisvą, savarankišką, atsakingą, kūrybingą asmenybę. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos nuostatose (1998) taip pat pabrėžiama, kad ikimokyklinės ugdymo įstaigos tikslas – puoselėti vaiko galias, lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę; skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą, atskleisti ir ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę; padėti vaikams suvokti bendrąsias žmogaus vertybes; užtikrinti ikimokyklinio ir pradinio ugdymo tęstinumą. V.Gražienė, R.Rimkienė (1993) irgi akcentuoja fizinės sveikatos saugojimą, fizinių, socialinių, emocinių poreikių tenkinimo prioritetus. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (2011) nurodoma, jog ikimokyklinis ugdymas turi padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius. O Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“ (1993) pabrėžia, jog, *„bendradarbiaujant su šeima puoselėti visas vaiko galias, lemiančias jo asmenybės vystymosi ir jo integracijos į visuomenę (socializacijos) sėkmę“ (Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“, 1993, p. 5).*

Analizuojant Europos švietimo dokumentus, galima aptikti, kad ikimokyklinio ugdymo tikslas – užtikrinti visapusišką vaikų gerovę, sudaryti sąlygas pasirengti tolesniam mokymuisi mokykloje (Policy Guidelines on Inclusion in Education, 2009). Priešmokyklinio ugdymo tikslas, kaip nurodo O.Monkevičienė, V.Bortkevičienė, V.Gražienė ir kt. (2002), – laiduojant vaiko asmenybės skleidimąsi, ugdyti aktyvų, savimi pasitikintį, stiprią pažinimo motyvaciją turintį vaiką, sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje. Todėl pedagogams tampa svarbu orientuotis į šiuolaikinę vaikystės sampratą: suprasti vaiko raidą ir ugdymąsi kaip vieningą procesą, interpretuoti vaikystę kaip sėkmingą viso gyvenimo ugdymosi pradžią bei itin svarbu kurti naujas ugdymosi galimybes kiekvienam vaikui. Anot G.Purvanekienės (2005), ikimokyklinio ugdymo institucijos visuomenės požiūriu turi atlikti dvi pagrindines funkcijas: *ugdymo* (ikimokyklinės įstaigos turi ne tik tenkinti, bet ir plėsti vaiko pažintinius poreikius,

kompensuoti pažintinio vystymosi ir socializacijos spragas šeimoje) ir *priežiūros* (ikimokyklinė vaikų priežiūra svarbi ne tik sudaryti sąlygas abiem tėvams (o ypač vieninteliam iš tėvų nepilnoje šeimoje) dirbti. Ji ypač svarbi socialinės rizikos šeimų vaikams).

O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, M.Jonilienė ir kt. (2008) teigia, jog šiuolaikinis Lietuvos švietimas siejamas su atvira pokyčiams, mobilia, prisitaikančia ikimokyklinio ugdymo sistemos kaita. Svarbu, kad būtų užtikrintos vienodos ugdymo galimybės visiems ikimokyklinio ugdymo vaikams nepaisant, kad jie augs skirtingomis ekonominėmis, socialinėmis, kultūrinėmis sąlygomis. Šiandienos ugdyme vadovaujamosi nuostata, kad ugdymas grindžiamas į vaiką orientuota paradigma, kuri reikalauja visuminio požiūrio į vaiko asmenybę, jo gebėjimus bei norus laisva, niekieno neverčiamam veikti. Į vaiką orientuota paradigma akcentuoja jį dėmesio centre, pabrėžia jo poreikius, savitumą, raidos tendencijas (Juodaitytė, 2003; Ruškus, Žvirdauskas, Žvirdauskienė ir kt., 2009).

Į vaiką orientuotos paradigmos tikslas – kūrybingos, laisvos ir aktyvios, savimi pasitikinčios asmenybės ugdymas. Kaip teigia J.Ruškus, D.Žvirdauskas, R.Žvirdauskienė (2009), šis suformuotas tikslas sutampa su „laisvojo“ ugdymo paradigmos išryškinamu vaiko santykiu su asmenine prigimtimi. V.Makauskienė (2008) kalbėdama apie „laisvajį“ ugdymą, pažymi, kad jis grindžiamas suaugusių ir vaikų tarpusavio edukacine sąveika. Vaikui sudaromos sąlygos ugdytis remiantis jam priimtinais būdais, todėl ugdymas tampa įdomus ir reikšmingas pačiam ugdytiniui (Juodaitytė, 2004). Remdamasi „laisvojo“, į vaiką orientuoto ugdymo samprata, V.Makauskienė išskyrė tokius „pagrindinius ugdymo bruožus (pagal Walsh; Hansen, Kaufmann, Saifer):

- aktyvus šeimos dalyvavimas ugdymo procese;
- individualizavimu grįstas į vaiką orientuotas ugdymas;
- vaiko asmenybės raidą skatinanti veikla;
- pasirinkimus skatinančioji ugdymo aplinka;
- mokymasis bendradarbiaujant;
- nuolatinis pedagogų kvalifikacijos kėlimas“ (Makauskienė, 2008, p. 35).

„Laisvasis“ ugdymas sureikšmina vaikystės statusą ir visa tai, kas vaikui yra svarbu vaikystėje, parodo vaikystės periodo specifiškumą“ (Juodaitytė, 2004, p. 88). Taip ugdomas ankstyvasis vaikystės socialinis-kognityvinis potencialas, o taip pat pabrėžiama galimybė vaikams savarankiškai ugdytis remiantis ne tik nauja, bet ir anksčiau įgyta patirtimi formuojančia žinojimą. Jis suvokiamas kaip žmogaus tolesnio ugdymo(si) pagrindas.

Apibendrinant būtų galima teigti, kad ikimokyklinis ugdymas nuėjo ilgą raidos kelią. Ikimokyklinio ugdymo pertvarka pateikė požiūrį į įstaigos paskirtį ir funkcijas. Iki tol jų paskirtis buvo tik globoti vaikus, šiandien jau svarbi ne tik jų globa, bet ir kvalifikuotas, visapusiškas

ugdymas. *Vadovaujamosi nuostata, kad vaiko ugdymas grindžiamas į vaiką orientuotos ugdymo paradigma, kur dėmesio centre yra pats vaikas, todėl ugdymo procese visas dėmesys turėtų būti sutelktas vaiko individualių galių plėtojimui, jo norų patenkinimui.*

1.1.2. Atliktų mokslinių tyrimų ikimokyklinio ugdymo srityje apžvalga

Ikimokyklinio ugdymo srityje nuolat atliekami įvairūs tyrimai nustatyti esamai situacijai, išsiaiškinti visuomenės lūkesčius tam tikromis tematikomis. Valstybinėje Švietimo 2013-2022 metų strategijoje (2013) nurodoma, jog nepaisant to, kad Lietuva yra nemažai pasiekusi švietimo prieinamumo srityje, tačiau vis tik pastebimi nemaži miesto ir kaimo švietimo prieinamumo ir kokybės skirtumai.

Šiuo metu Lietuvoje yra vykdomas projektas *„Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra 2009-2015m.“*, kurio tikslas – didinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo (IPU) prieinamumą ir įvairovę, ypač kaimo gyvenamosiose vietovėse, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių; užtikrinti lanksčias ir kokybiškas IPU paslaugas ir reikiamą švietimo pagalbą, atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius. Įgyvendinant *„Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2012-2015 m. programą*, numatyta atlikti *„Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programų turinio dermės“* bei *„Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse“* tyrimus¹.

Kuriat ir diegiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinį pabrėžiama metodinės pagalbos teikimo būtinybė, todėl, kaip nurodo O.Monkevičienė, A.Žemgulienė, V.S.Glebuviene ir kt. (2012), siekiant kokybiškesnių Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinių rekomendacijų ir „Bendrosios priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programos“ atnaujinimo, atliktas tyrimas, kuriuo norėta įvertinti ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermę. *„Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programų dermė“* buvo analizuojama remiantis tam tikrais kriterijais, pagal kuriuos vėliau suformuotos išvados. Nustatyta, kad yra nepakankama dermė tarp ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programų tikslų, uždavinių bei programų kompetencijų.

„Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse“ tyrimas vykdomas dviem etapais. Tyrimą atlikusi UAB „Civitta“ tyrėjų komanda (2013) pažymi, jog pirmajame etape (2012-10-03 – 2013-02-03) siekta iširti esama ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo būklė, norėta nustatyti svarbiausius sprendimus klausimus bei tobulintinas sritis. Antrajame etape (2014-07-01 – 2014-10-30) bus siekiama

¹ <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/apie-projekta/11671>

nustatyti, kaip vykdomo projekto metu pasikeitė ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumas bei lankomumas kaimo vietovėse ir miestuose; turinio ir organizavimo įvairovė; kompleksinės pagalbos teikimas.

Pirmam minėto tyrimo etapui pasibaigus, apžvelgus pateiktą ataskaitą, galima teigti, kad ugdymo prieinamumas nevienodas: didmiesčiuose trūksta vietų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse, o mažesniuose miestuose bei kaimo vietovėse – mažas vaikų lankomumas. Ugdymo turinio ir organizavimo įvairovės poreikis patenkinamas tik dalinai, kadangi nepaisant aktyvaus mokyklų dalyvavimo ugdymo kokybės gerinimo projektuose bei programose, trūksta programų, kurios būtų labiau pritaikytos įvairių ugdymosi poreikių turintiems vaikams (emigrantų ir imigrantų vaikams, kitakalbiamis vaikams ir pan.). Pastebimas ugdymo organizavimo įvairovės trūkumas, t.y., pasigendama įvairesnio darbo laiko ir darbo trukmės grupių, jaučiamas stygius ugdymo pagalbos specialistų, stinga dėmesio dvikalbiamis ir kitakalbiamis vaikams bei vaikams iš socialinės rizikos šeimų ar turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad daugelyje savivaldybių ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas yra suvokiamas kaip rūpinimasis vaiku, nepabrėžiant socioedukacinio ugdymo reikšmės (UAB „Civitta“ tyrėjų komanda, 2013).

2012 m. grupė Vytauto Didžiojo universiteto tyrėjų (J.Ruškus, D.Žvirdauskas, S.Zybartas ir kt.) atliko tyrimą „*Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas*“. Tyrimu buvo siekiama atlikti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės Lietuvoje būklės analizę bei projektuoti ugdymo pokyčių kryptingumą. Nustatyta, kad ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje patiria prieštaravimų tarp realių galimybių ir siekių. Nustatyta, kad maža dalis tėvų yra aktyvūs vaiko ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje dalyviai. Pažymima, kad siekti kokybiško ugdymo kliudo šeimų ir institucijų ritmų nesutapimas, t.y., tėvai dažnai negali dalyvauti vaikų darželio veikloje dėl savo užimtumo. Nepaisant to, stengiamasi taikytis prie jų poreikių ir sudaryti jiems galimybes įsijungti į vaikų gyvenimą darželyje. Tačiau prisitaikymas prie vartotojų – tėvų – poreikių vis dar problemiškas. Tyrimu apčiuoptas neįgaliųjų vaikų integracijos klausimas, o tolerancija kitokiems (kitų tautybių) yra potenciali problema. Nustatyta, kad Lietuvoje ugdymo dalyviai (tėvai, pedagogai, švietimo skyrių specialistai) pasitenkina minimalaus vaiko ugdymo lygio užtikrinimu: svarbus vaiko užimtumas ir saugumas pedagogų priežiūroje.

Be jau paminėtų tyrimų, 2009 metais O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K. Stankevičienė ir kt. pateikė mokslinio tyrimo „*Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*“ ataskaitą, kurioje teigiama, jog decentralizavus ikimokyklinio ugdymo turinį, atsakomybė už ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybę tenka pedagogams,

kuriems atsirado galimybė kitaip modeliuoti turinį, užtikrinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, atliepiant įvairius ugdymo(si) poreikius.

2008 m. ŠMM užsakymu Šiaulių universiteto mokslininkės A.Juodaitytė, R.Gaučaitė, A.Kazlauskienė atliko empirinį tyrimą „*Gyventojų informavimo apie ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą būklė ir patirtis*“. Vėliau minėto tyrimo pagrindu autorės parengė knygą „Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą“ (2009), kurioje pateikiama ir analizuojama medžiaga, liudijanti apie visuomenės grupių informavimo situaciją Lietuvoje.

Klaipėdos universiteto mokslininkai (Jonutytė, Braslauskienė, Grinevičienė ir kt., 2004) atliko tyrimą „*Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje*“. Tyrimu buvo siekta ištirti tėvų galimybes pasirenkant institucinio ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir ikimokyklinio ugdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę Lietuvoje. Nustatyta, kad noras naudotis ikimokyklinių įstaigų teikiamomis paslaugomis yra sąlygojamas socialinių ir edukacinių paslaugų poreikio. Tyrimo duomenys leidžia teigti, kad itin svarbus vaidmuo tenka ne tik socialinėms, bet ir edukacinėms paslaugoms. Tačiau 75,3% tėvų teigė pasigendantys specializuotų paslaugų stygių ikimokyklinėje įstaigoje.

Atlikti tyrimai atskleidė ugdomojo proceso organizavimo problemas bei ikimokyklinio ugdymo aktualijas. Tiek anksčiau, tiek ir dabar jaučiama akivaizdi ugdymo paslaugų įvairovės ir prieinamumo problema, pasigendama ne tik ugdymo pagalbos specialistų, bet ir įvairių ugdymo poreikių turintiems vaikams pritaikytų programų. Tėvai iš ikimokyklinės įstaigos tikisi vaikams sudarytų visapusiško tobulėjimo galimybių bei tinkamo paruošimo mokyklai ir apskritai visuomeniniam gyvenimui. Todėl kitame poskyryje bus apžvelgiama kokybiško ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje aspektai.

1.2. Kokybiško ugdymo(si) samprata ir jo reikšmingumas vaikui

Šiandien kokybiško ugdymo siekis – vienas svarbiausių švietimo srityje. Tačiau norint suvokti pačios kokybės sampratą, jos esmę, kokybiško ugdymo svarbą vaikui, kokybės sampratą būtina išanalizuoti mokslininkų akimis.

1.2.1. Kokybės samprata ikimokyklinėje įstaigoje

Nors kokybės sąvoka tyrinėta daugybės tiek užsienio, tiek ir Lietuvos mokslininkų, tačiau dėl vieno universalios kokybės apibrėžimo iki šiol nesusitarta. Priežastimi galima laikyti kokybės sąvokos sudėtingumą ir platumą. J.Ruževičius (2006) akcentuoja, kad *kokybės* samprata yra ir jos vadybos pamatas, todėl pirmiausia svarbu apžvelgti kokybės apibrėžtis. Kokybei

apibrėžti yra daugybė būdų. Vieni apie kokybę galvoja kaip apie produkto ar paslaugos pranašumą, kitiems tai – gamybos ar paslaugos defektų nebuvimas. Anot Amerikos Nacionalinio Standartų Instituto (ANSI), „*kokybė – visuma prekių ar paslaugų ypatybių, kurios padeda patenkinti klientų poreikius*“ (Evans, 2011, p. 5).

Mokslinėje literatūroje galima aptikti bandymų sugrupuoti skirtingas sąvokas, priskirti jas tam tikroms grupėms ar kategorijoms ir taip suformuoti pagrindą geriau suvokti kokybės sampratą. Kaip teigia J.Ruževičius (2006), kokybės sąvokas grupuojant pagal pačių sudarytus kriterijus, galima pastebėti tam tikrų panašumų – vartotojo reikalavimų patenkinimas, atitiktis standartams, produkto tinkamumas naudoti ir kt. Kad kokybė – kliento poreikių patenkinimas, pritaria ir V.Lamanauskas (2004).

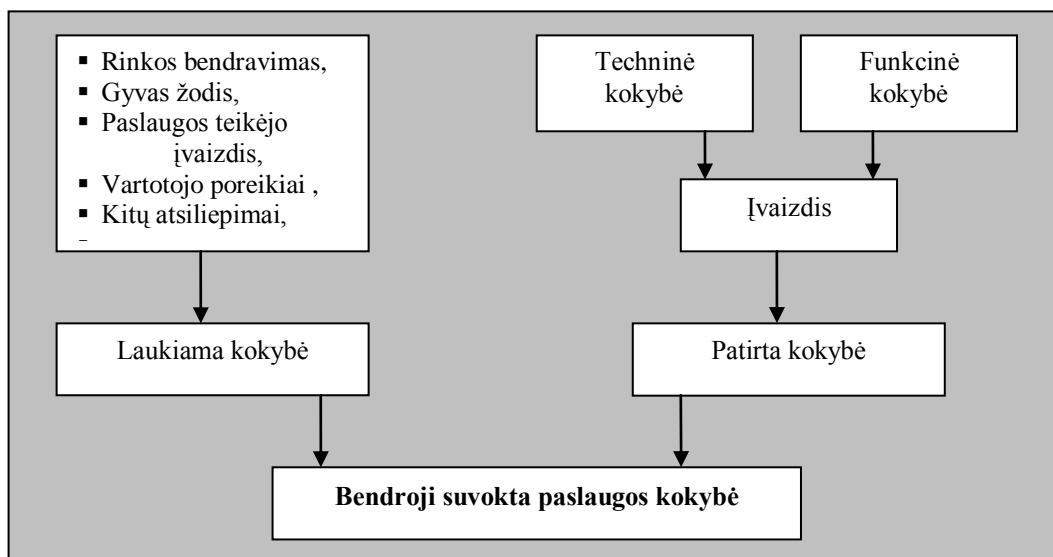
Visuotinės kokybės vadybos sampratą J.Vveinhardt (2003) apibūdina kaip sistemą priemonių, garantuojančių, jog visi veiksmai organizacijoje bus atlikti taip, kad patenkintų klientų ir vartotojų poreikius. Pastaraisiais metais kokybė vis labiau siejama su ISO 9000 kokybės standartais. Tarptautinė standartizacijos organizacija ISO (angl. – *International Organisation for Standardisation*) kokybę apibrėžia kaip turimų charakteristikų visumos atitiktis reikalavimams laipsnį.

Anot A.Valiuškevičiūtės, I.Mikutavičienės (2006), kokybę galima suvokti ir ją interpretuoti iš skirtingų požiūrio taškų. Bendrajai jos sampratai apibūdinti galimi tokie klasifikacijų tipai:

- *Objektyvi* ir *subjektyvi* kokybė. Objektyvi kokybė – objekto, daikto savybės ir pastebimi požymiai. Subjektyvi kokybė – neišmatuojama, o patiriama per sąmonės kombinacijas, prasmingas patirtis, tai kaip patiriami garsai ar skonis.
- Kokybė kaip absoliutas ir kokybė kaip *reliatyvi* sąvoka. Kaip absoliutas – tai aukščiausias tobulumo taškas, pasiekta veiklos viršūnė. Kaip reliatyvi sąvoka išreiškiama visuomeninių ir individualių poreikių ir pageidavimų kalba.
- *Išorinė* ir *vidinė* kokybė. Išorinė kokybė susijusi su klientų reikalavimų ir poreikių patenkinimu. Remiantis vidine kokybės samprata, atsižvelgiama į institucijos istoriją, kultūrą ir organizacinę struktūrą, akcentuojamas vidinių elementų funkcionavimo kokybės lygio matavimas: žmogiškųjų ir materialųjų išteklių ir kt.

Kad kokybė yra reliatyvi sąvoka, kuri yra pagrįsta vertybėmis ir įsitikinimais, pažymi ir M.Friendly, G.Doherty, J.Beach (2005). N.Langvinienė, B.Vengrienė (2005) remdamosios Ch.Grönroos, išskiria du paslaugų kokybės aspektus: *techninė* (tai, ką vartotojas gauna paslaugos metu) ir *funkcinė* (suteikimo techninės kokybės būdas). Vartotojo nuomonę apie kokybę suformuoja paslaugos suteikimo būdas, teikėjo elgsena ir įvairios kitos aplinkybės, kurių dėka paslauga pasiekia savo tikslą. Vartotojo patirta kokybė, integruojant techninę ir funkcinę

paslaugos puses, turi būti papildyta dar vienu aspektu – vartotojo laukiama kokybės sąvoka. Patirta kokybė ne visuomet sutampa su tuo, kaip iš tikrųjų vartotojas įvertins gautos paslaugos kokybę. Bendroji suvokta kokybė susiformuoja, kaip vartotojo patirtos ir laukiamos kokybės santykis. Vertinant kokybę didelę reikšmę turi įvaizdis. Jis gali būti ir išankstinis, ir susidarytas vartotojui kontaktuojant su įstaiga. Bendros suvoktos kokybės modelis pateiktas 3 pav.

3 pav. **Bendrosios suvoktos kokybės modelis** (N.Langvinienė, B.Vengrienė, 2005)

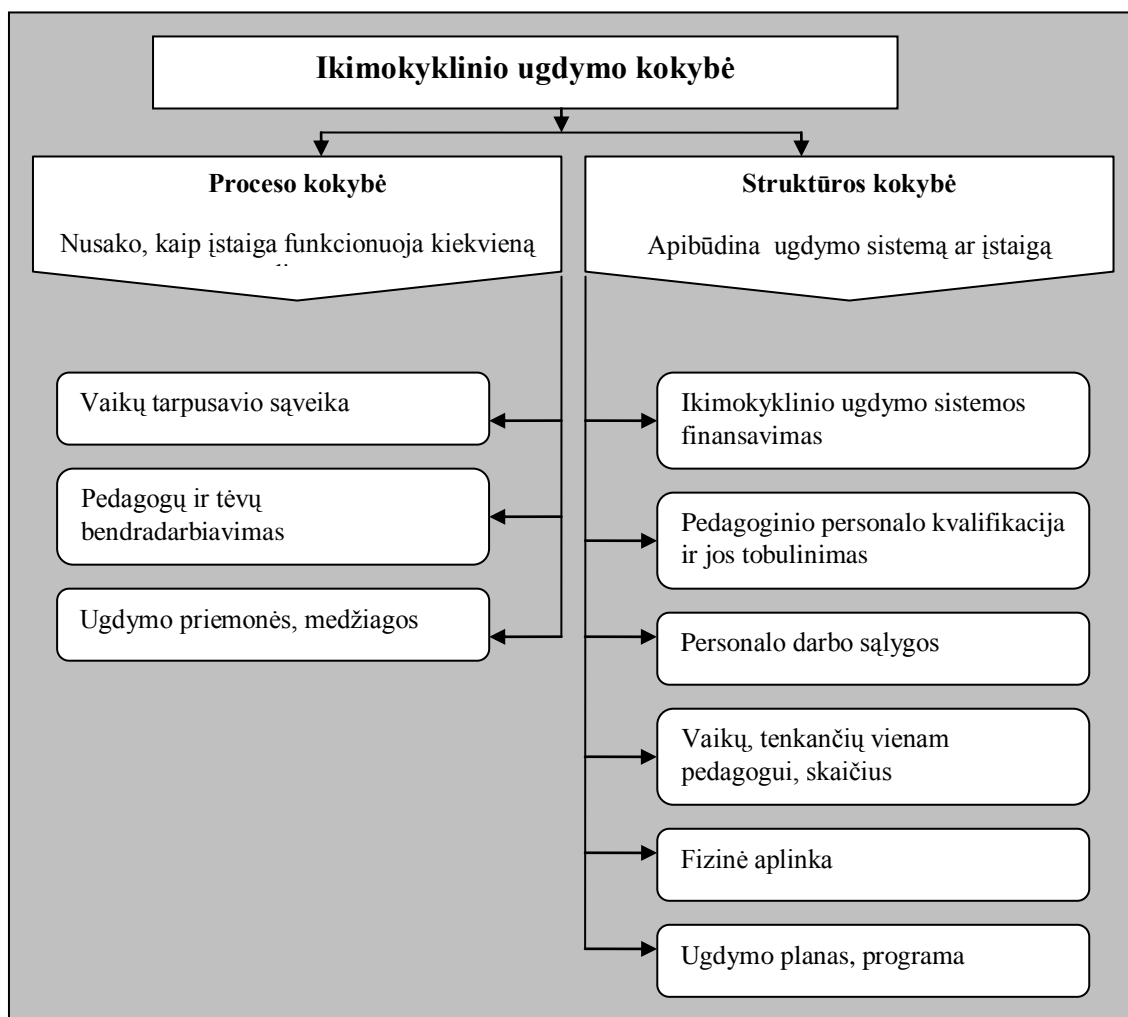
R.G.Lambert, J.Capizzano (2005), A.Valantinas (2012) pastebi, kad ikimokyklinio ugdymo kokybę galima vertinti keliais požiūriais: tėvų, ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjo, paties vaiko, administracijos bei mokslininkų perspektyvos, kurie, nors ir būdami šiek tiek skirtingi, neneigia vienas kito, daro įtaką ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratai. M.Friendly, G.Doherty, J.Beach (2005), J.Ruževičius (2006) taip pat akcentuoja, jog nėra vieno bendro visų sutarimo dėl kokybės sąvokos apibrėžties, ją skirtingai traktuoja atskiros vartotojų grupės. Pasak A.Feigenbaumo, „*kokybė yra tai, ką vartotojas mano esant kokybe*“ (Žukauskas, Juodaitytė, Valiuškevičiūtė ir kt., 2008, p.93). Taigi, galima teigti, jog vartotojai paslaugos kokybę vertina lygindami tai, ko jie tikėjosi su tuo, ką iš tiesų gavo.

Valstybinėse Švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose (2003) ypatingas dėmesys skiriamas švietimo kokybės užtikrinimui: „*Užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę*“. Ikimokyklinis ugdymas yra laikomas neformaliojo ugdymu. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 37 straipsnio 1 dalis nurodo, jog už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas bei savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija, o neformaliojo švietimo kokybę, įskaitant ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo kokybę, valstybė užtikrina iš dalies.

Kaip teigiama Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (2011), švietimo kokybės samprata kuriama visuomenės, švietimo dalyvių ir švietimo valdymo subjektų. 46 minėto įstatymo straipsnis teigia, kad vaiko teisė ir pareiga yra gauti geros kokybės švietimą. Atitinkamai 47 minėto įstatymo straipsnis nurodantis tėvų teises ir pareigas, įpareigoja juos reikalauti, kad vaikui būtų suteiktas geros kokybės ugdymas, o švietimo tiekėjams privalu užtikrinti šį ugdymą.

N.Langvinienė, B.Vengrienė (2005) akcentuoja, jog būtent vartotojas yra pagrindinis kokybės arbitras. Kokybė integruoja gamybinę ir rinkodaros paslaugos dalis, technologiją ir vartotojo poreikių patenkinimą. Tačiau R.Čiarnienė, B.Neverauskas, M.Vienažindienė ir kt. (2011) remdamiesi D.A.Garvin (1988), pabrėžia, kad produkto ar paslaugos kokybė sunkiai nustatoma dėl skirtingų vartotojų poreikių. Anot D. Martišauskienės (2008), ikimokyklinio ugdymo kokybė pagrįsta vaikų kompetencijų plėtote, kur svarbiausios yra šios: socialinė, sveikatos užtikrinimo ir saugojimo, pažinimo, meninė bei komunikavimo.

Kaip pabrėžia L.M.Espinosa (2002), A.Valantinas (2012), ikimokyklinio ugdymo programos yra apibrėžiamos pagal du kokybės matmenis: *procesą* ir *struktūrą* (žr. 4 pav.).

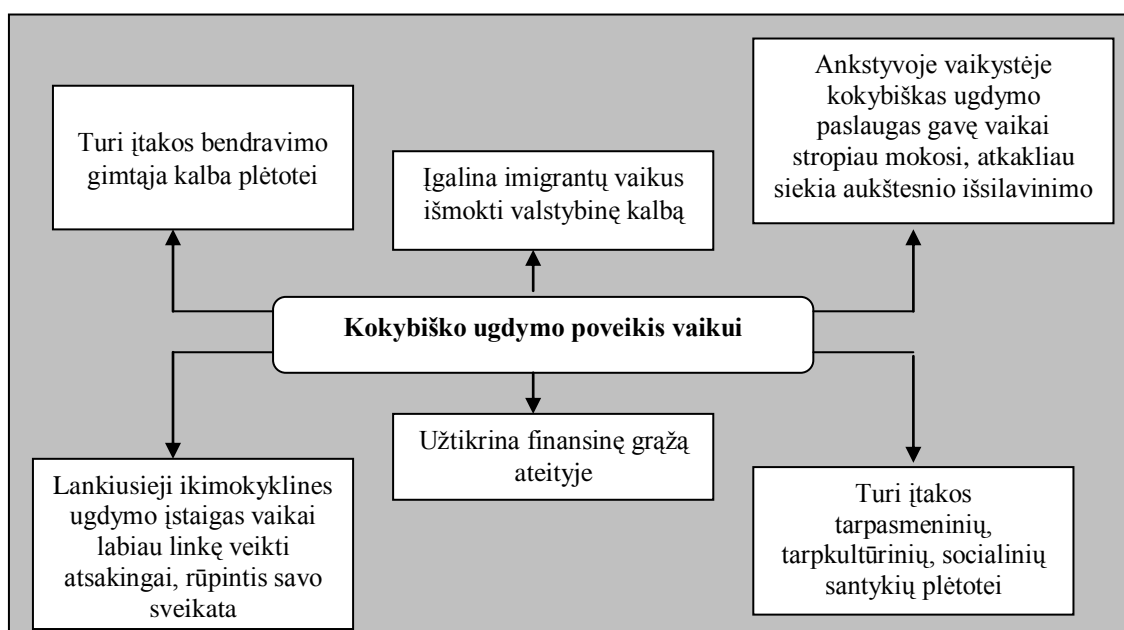
4 pav. **Ikimokyklinio ugdymo kokybės rodikliai** (sudaryta darbo autoriaus pagal L.M.Espinosa, 2002; A.Valantiną, 2012)

Sąveika, veiklos, medžiagos, ugdymosi galimybės bei sveikatos ir saugumo užtikrinimas yra laikomi kaip matai padedantys įvertinti *proceso kokybę*. Antrąjį matmenį, *struktūros kokybę*, apima tokie komponentai, kaip vaikų grupės dydis, pedagogo ir vaiko santykis, pedagogų ir viso personalo nuolatinis tobulėjimas.

L.M.Espinosa (2002) teigia, kad struktūrinės programos ypatybės (labiau negu proceso ypatybės) prie kokybės daugiau prisideda netiesioginiu būdu, tačiau abu indikatoriai yra susiję ir daro įtaką švietimo kokybei. Pavyzdžiui, kai grupės yra mažesnės, pedagogas gali daugiau dėmesio skirti kiekvienam vaikui individualiai. Glaudus tarpusavio bendravimas yra tiesiogiai susijęs su socialinės kompetencijos plėtojimu, todėl tarpusavio sąveika būtina. D.Martišauskienė (2008) remdamasi R.Baecker, taip pat išskiria *struktūros* (sąlygos, pagal kurias teikiama paslauga) ir *proceso* (paslaugų teikimo būdai ir apimtys) kokybę, tačiau priduria, jog egzistuoja ir *rezultato* kokybė, kuri nusako laipsnį, kuriuo pasiekiamas paslaugų tikslas, atsižvelgiant į jų teikėjo ir gavėjo pasitenkinimą.

Kokybiško ugdymo poveikis vaikui. Kalbėdamas apie ugdymo sąvoką, L.Jovaiša (2001) ją apibrėžia taip: ugdyti – reiškia sudaryti sąlygas vaikų saviraiškai. Ugdymo tikslą – padėti žmogui plėtoti visus prigimties duomenis – pasiekti padeda tinkamai sudarytos edukologinės, teisinės, socialinės, ekonominės, kultūrinės ir dvasinės sąlygos.

O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K.Stankevičienė ir kt. (2009) remdamos išsivysčiusiose šalyse atliktų tyrimų duomenimis, pažymi, kad kokybiškas ikimokyklinis ugdymas užtikrina pagrindinių gebėjimų plėtrą, įgalina juos lavinti ir puoselėti visą gyvenimą. Visa tai būtų galima pavaizduoti taip (žr. 5 pav.):

5 pav. **Kokybiško ugdymo reikšmingumas vaikui** (sudaryta darbo autoriaus pagal O. Monkevičienę, V.S. Glebuviene, K. Stankevičienę ir kt. (2009))

O. Monkevičienė, V.S. Glebuviene, K. Stankevičienė ir kt. (2009) apibendrinusios pasaulio šalyse atliktų įvairių tyrimų rezultatus, taip apibūdina aspektus, pateiktus 5 pav.:

- **Kokybiškas ugdymas turi įtakos vaiko bendravimo gimtąja kalba plėtotei.** Vaikai ikimokykliniais metais neįgyja bazinių žinių, mokėjimų bei įgūdžių sistemos, atsilieka nuo bendraamžių, kurie lankė ikimokyklines įstaigas;
- **Kokybiškas ugdymas įgalima imigrantų vaikus išmokyti valstybinę kalbą.** Imigrantų vaikų įtraukimas ir sėkmingas jų ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje gali lemti sėkmę pradinėje mokykloje, kuri priklauso ir nuo valstybinės kalbos žinių;
- **Ankstyvoje vaikystėje kokybiškas ugdymo paslaugas gavę stropiau mokosi, atkakliau siekia aukštesnio išsilavinimo.** Pasak K. Cotton, N.F. Conklin, „ikimokyklines įstaigas lankiusieji: rečiau patenka į specialiąsias klases ar mokyklas; mažiau linkę pasilikti toje pačioje klasėje antrus metus; pasižymi didesne socialine ir emocine branda; lengviau įstoja į aukštąsias mokyklas, jas baigia gerais įvertinimais; turi aukštesnius ateities siekius ir kt.“ (Monkevičienė, Glebuviene, Stankevičienė ir kt., 2009, p. 29).
- **Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas užtikrina finansinę grąžą ateityje.** Pavyzdžiui, ikimokyklines įstaigas lankę vaikai gauna didesnes pajamas, jie labiau motyvuoti, lengviau įgyja naujų įgūdžių, prisitaiko prie pokyčių ir pan.
- **Kokybiškas ugdymas turi įtakos vaikų tarpasmeninių, tarpkultūrinių, socialinių santykių plėtotei.** Aukštos kokybės ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigose turi teigiamą poveikį vaikų socialiniam ir protiniam vystymuisi. Mažėja socialinė atskirtis.

Taigi, kalbant apie ikimokyklinio ugdymo kokybę, išskiriamos dvi kokybės rūšys: struktūros ir proceso kokybė. Struktūros kokybę sudaro veiksniai, lemiantys ikimokyklinio ugdymo sistemos ir įtaigos funkcionavimo išorinius ypatumus. Proceso kokybę lemia įtaigos veikla kiekvieną dieną: pedagogų bendravimas su vaiku, personalo tarpusavio santykiai.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinės įtaigos teikiamų paslaugų kokybės negalima apibrėžti vienareikšmiškai, ją įtakoja keletas veiksnių. Labai svarbu, kad ikimokyklinės įtaigos visuomet ieškotų išeičių, kaip gerinti teikiamas paslaugas. Taigi pagrindinis įtaigos tikslas – kokybė turi tenkinti vartotojų lūkesčius, nes vartotojas – pagrindinis paslaugų kokybės vertintojas. Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas suteikia vaikui galimybę tobulėti visapusiškai. Todėl labai svarbu išsiaiškinti, nuo ko priklauso teikiamų paslaugų kokybė. Tai kaip tik ir analizuojama kitame poskyryje.

1.2.2. Ikimokyklinio ugdymo kokybę sąlygojantys veiksniai

Ikimokyklinio ugdymo tikslams pasiekti privaloma sukurti palankią aplinką. Kiekvienam vaikui svarbu sukurti jo individualius poreikius patenkinančią erdvę, kuri skatintų atsiskleisti vaiko galimybes ir plėtoti jo kūrybines galias. Analizuojant kokybės sampratą švietimo kontekste, svarbu pažymėti, kad švietimo kokybę lemia ne koks nors vienas, o keletas veiksnių. R.Želvys (2001) išskiria tokius veiksnius, lemiančius ugdymo kokybę (žr. 1 lentelė):

1 lentelė

Ugdymo kokybę lemiantys veiksniai (sudaryta darbo autoriaus remiantis R.Želviu, 2001)

Veiksniai	Apibūdinimas
1. Ugdymo organizavimas	Orientuotas į šiuolaikinę visuomenę, kur sparčiai plėtojantis technologijoms, vykstant visuotinei globalizacija, vienu iš svarbiausių veiksnių tampa gerai organizuotas švietimas.
2. Mokymosi motyvacija	Motyvacija paaiškina tai, kas gali pastiprinti elgesį, orientuoti į tikslą. Motyvacija siejama su mokslo rezultatais. Ji – priemonė, padedanti siekti pažangumo.
3. Pedagogų kvalifikacija	Orientuota į svarbiausius pedagogo gebėjimus: metodinį pasirengimą (gebėjimą parinkti tinkančią metodiką ir ugdymo turinį), profesinį, dalykinį pasirengimą, psichologinį (gebėjimą aktyviai ir nuoširdžiai bendrauti).
4. Mokslo įstaigų aprūpinimas	Orientuotas į racionalų materialinių išteklių paskirstymą, naujausių informacinių technologijų diegimą.
5. Besimokančiųjų pasiekimai ir vertinimas	Orientuoti į ugdymo tikslą, užtikrinant grįžtamąjį ugdymo ryšį.

„Ugdymo kokybę daugiausia lemia ugdymo programos, realizuojamos vienokiu ar kitokiu metodologiniu principu. Tačiau labiausiai ugdymo kokybę priklauso nuo šių edukacinių veiksnių: specialistų – pedagogų bendrųjų gebėjimų bei darbo metodikos, ugdymo proceso organizavimo bei realizavimo, edukacinės grupės aplinkos kūrimo, ugdymo proceso dalyvių (įstaigos administracijos, pedagogo, vaiko, šeimos) komunikacijos, jų asmeninių savybių“ (Pranaitytė, Malinauskienė, 2011, p. 55).

O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K.Stankevičienė ir kt. (2009) ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus sukirsto į tokias grupes:

- visuomenės poreikių bei lūkesčių ikimokykliniam vaiko ugdymui(si) kokybiško tenkinimo kriterijus;
- vaiko kokybiško ugdymo(si) kriterijus (susijusius su ugdymo(si) turiniu ir jo įgyvendinimu);
- kokybės kriterijus, susijusius su vaiko ugdymo(si) kokybę sąlygojančiais veiksniais (struktūrinius kriterijus ir kt.).

Kaip teigia O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K.Stankevičienė ir kt. (2009), kokybišką ugdymą apibūdina tokie veiksniai, kaip gera pedagogo kompetencija, kvalifikacijos kėlimas ir

geras įstaigos mikroklimatas, palankus administracijos požiūris ir parama, tinkama programa, tėvų finansinė ir materialinė parama, specialistų pagalba, tinkamas vaikų komplektavimas, geri materialiniai įstaigos ištekliai, „ikimokyklinuko krepšelis“ ir kt.

Apžvelgiant užsienio literatūrą apie išskiriamus ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus, pastebėta, kad jie yra labai panašūs į mūsų šalies mokslininkų pateiktus kriterijus. A.Valantinas (2012) pateikia tokius užsienio mokslininko D.Cryer išskirtus bendruosius ugdymo kokybės kriterijus (žr. 2 lentelė):

2 lentelė

Bendrieji ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai (sudaryta A.Valantino (2012) pagal D.Cryer)

Ugdymo kokybės kriterijai	Ugdymo kokybės kriterijaus aprašymas
Saugi priežiūra, globa	Atidi suaugusiųjų priežiūra; saugūs žaislai, įranga ir baldai.
Sveika priežiūra, globa	Vaikai turi galimybę veikti, ilsėtis, ugdytis savitarnos ir švaros palaikymo įgūdžius.
Vaiko raidą skatinanti aplinka	Vaikas turi galimybę rinktis žaidimo ir mokymosi veiklas įvairiose srityse: kalbos lavinimo, kūrybingumo ugdymosi, smulkiosios motorikos įgūdžių lavinimo ir kt.
Pozityvi sąveika su suaugusiais	Vaikas gali pasitikėti suaugusiais, mokytis iš jų.
Individualios emocinės raidos skatinimas	Vaiko drąšinimas veikti savarankiškai, saugiai ir kompetentingai bendradarbiauti.
Pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas	Leidžiama sąveikauti su bendraamžiais palankioje aplinkoje.

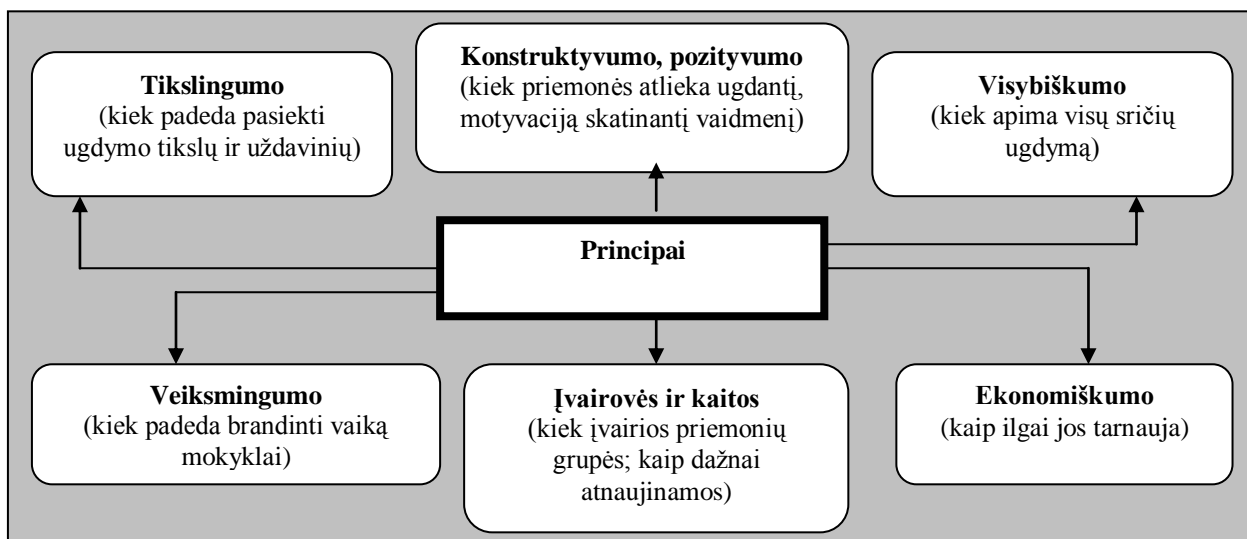
D.Burškaitienės, M.Vilkonienės (2009) nuomone, ikimokyklinio ugdymo kokybę užtikrinantys elementai – ugdymo(si) tikslai ir uždaviniai, turinys, metodai, priemonės, ugdymo(si) proceso organizavimas. Pasak S.Neifacho (2008), labiausiai ugdymo kokybę ikimokyklinėje įstaigoje priklauso nuo šių edukacinių veiksnių: specialistų-pedagogų bendrųjų gebėjimų bei darbo metodikos; ugdymo proceso organizavimo bei realizavimo; edukacinės grupės aplinkos sukūrimo; ugdymo proceso dalyvių (įstaigos administracijos, pedagogo, vaiko, šeimos) komunikacijos, jų autoriteto, asmeninių savybių.

V.Vaicekauskienė (2012) pažymi, jog ugdymo kokybę lemia – *ugdymo turinys* (programos bei jų įgyvendinimas), *ugdymo priemonės ir aplinka, patirtis*, kuri neįeina į formaliojo ugdymo programas, tačiau yra įgyjama ugdymo įstaigoje, o taip pat ir *tėvų bei pedagogų bendradarbiavimas*.

Apibendrinant galima teigti, jog daugumos mokslininkų yra išskiriami tokie pagrindiniai aspektai, kurie sąlygoja kokybišką vaiko ugdymą: edukacinė aplinka, ugdymosi veiklos organizavimas, pedagogo kompetencijos bei glaudus tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas. Būtent šie veiksniai kituose poskyriuose ir yra analizuojami plačiau.

1.2.2.1. Edukacinės aplinkos kūrimas

Priešmokyklinio ugdymo priemonės sampratoje (2003) nurodoma, jog viena iš funkcijų yra sudaryti palankią aplinką vaikui ugdytis komunikacinius, informacinius, socialinius gebėjimus. Aplinka, kurioje vaikas ugdomas, daro didelę įtaką jo gyvenimiškai patirčiai, todėl pedagogams itin svarbu apgalvoti, kaip turi būti sutvarkyta erdvė, jog ji skatintų visapusišką vaiko raidą. Edukacinės aplinkos formuojamos priešmokyklinio ugdymo grupėje ir namuose, individualioje ir grupinėje vaikų veikloje, patalpoje ir lauke (kieme, sporto salėje ir aikštyne ir kt.), savarankiškoje ir pedagogo organizuotoje vaiko veikloje. Pedagogui svarbu atrinkti ir kūrybiškai atnaujinti priemones atsižvelgiant į vaikų poreikius, ypatumus. Priešmokyklinio ugdymo priemonės sampratoje nurodoma, jog ugdymo priemonės atrenkamos su sudaromas paketas sudaromas laikantis 8 principų (žr. 6 pav.).

6 pav. Principai, kurių laikomasi atrenkant priemones ir sudarant jų paketą (sudaryta darbo autoriaus pagal Priešmokyklinio ugdymo priemonės sampratą, 2003)

L.Jankauskienė, O.Monkevičienė, R.Beinorienė (2006) nurodo tokius edukacinės aplinkos sukūrimo principus, kurių rekomenduoja laikytis:

- Sukurtos jaukios erdvės turi vaikų veiklai;
- Pačių vaikų skatinimas susikurti vietas žaidimams;
- Vaikas pats turėtų rinktis veiklą, buvimo vietą, žaidimų partnerius;
- Pedagogas turėtų taikyti įvairius vaikų dėmesio patraukimo būdus, priemones;
- Pedagogas turėtų daryti poveikį vaikui modeliudamas aplinką, ją keisdamas ir nuolat turtindamas.

Anot A.Lansbergienės, L.Jankauskienės (2004), svarbu, kad ugdomoji erdvė būtų turtinga, tenkinanti norą pažinti pasaulį, ugdytis įvairius gebėjimus. Mokslininkės paminėjo, kad įtaką daro ir mikro aplinka (vaiko grupė), ir makro aplinka (visa pastato erdvė, žaidimų aikštynai).

Kaip pabrėžia S.Neifachas (2008), ugdomoji aplinka yra nusakoma kaip socialinė ir kultūrinė ugdymo institucijos erdvė, kurioje vyksta nuolatinis, įvairiapusis vaiko ugdymo ir saviugdų procesas. Joje vaikai turi jaustis saugiai, jaukiai. Reikėtų siekti, kad naujai įgytas patyrimas sietųsi su jau turimu ir papildytų jį, kad vaiką suptų patrauklios ugdymo priemonės. Ugdomoji aplinka turėtų formuoti vaiko gyvenimo būdą, pagelbėti surandant savo vietą suaugusiųjų pasaulyje.

A.Petkevičienė (2008) pažymi, jog ugdomajai aplinkai grupėje turi būti skiriamas didelis dėmesys. Ugdomąsias priemones, pasak A.Petkevičienės, galima suskirstyti į tam tikras dvi grupes: pagrindines (priemonės, be kurių sunku laiduoti ugdymo kokybę) ir pageidautinas (kurios papildo jau esamą bazę). Be visa ko, grupėje vaikas turėtų rasti tai, ko reikia jo aktyviai veiklai, žaidimams; kad galėtų laisvai jaustis. Aplinka turėtų būti jauki, funkcionali, skatinanti vaiką veikti, o baldai pritaikyti individualiems vaikų poreikiams.

R.M.Clifford, S.Reszka (2010) pažymi, kad *Ikimokyklinio ugdymo aplinkos vertinimo skalė* buvo sukurta siekiant įvertinti ugdymo proceso kokybę ikimokyklinio amžiaus vaikams. Aukšta aplinkos kokybė vaikams turi apimti tris pagrindinius komponentus: užtikrinti jų sveikatą ir saugumą, sukurti teigiamus tarpusavio santykius, suteikti galimybę ugdytis. Visi trys komponentai turi egzistuoti, kad būtų sukurta aukštos kokybės aplinka.

Apibendrinant, galima teigti, jog, kuo turtingesnė ir labiau tiek fiziškai, tiek psichologiškai pritaikyta ir saugi vaikui aplinka, tuo daugiau jam galima pasiūlyti nuveikti, tuo labiau aktyvina jo veiklą, daugiau pasirinkimo ir veikimo laisvės jis turi, tuo labiau gali reikštis jo kūrybinės fantazijos. Galima teigti, kad edukacinė aplinka – edukacinę vertę turinti erdvė, kuri skatina vaiką veikti, tobulėti. Tai gi svarbu sukurti tokią edukacinę aplinką, kurioje vaikas galėtų augti ir ugdytis, tyrinėti, pažinti pasaulį, bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiais.

1.2.2.2. Ugdymo veiklos organizavimas

Kaip nurodoma Valstybinėje Švietimo 2013-2022 metų strategijoje (2013), kiekvienai švietimo įtaigai yra keliami vis didesni kokybės standartai, atkreipiamas dėmesys į profesinės pedagogų kompetencijos kėlimo svarbą, didėjančius ugdymo aplinkos reikalavimus bei ugdymo aplinkos aprūpinimą šiuolaikinėmis priemonėmis.

L.Jankauskienė, O.Monkevičienė, R.Beinorienė (2006) pateikia tokį ugdymo(si) organizavimo formos apibrėžimą: tai tam tikra vidinė ugdymo(si) proceso organizavimo struktūra. Ikimokykliniame amžiuje pagrindinė vaikų ugdymo(si) organizavimo forma yra įvairi vaikų veikla. Tai gali būti:

- visos grupės veikla (pvz., „ryto ratas“, knygelių skaitymo valandėlė);
- mažos vaikų grupelės veikla (vaikų žaidimai, bendri kūrybiniai darbeliai);
- individuali vieno vaiko veikla (savarankiška vaiko veikla ir žaidimai).

Pasak S.Neifacho (2004), vaiką ugdo visa jį supanti aplinka (šeima, visuomenė, organizacijos ir kt.), todėl tampa svarbi jų tarpusavio sąveika. J.Ruškus, D.Žvirdauskas, R.Žvirdauskienė ir kt. (2009) pažymi, kad vaikas suvoks savo įgytą patirtį tik tuomet, kai jis pat viską patirs ir pergyvens. Patirtis įgyjama sąveikaujant su aplinka. „*Vaikas priklauso nuo aplinkos, vadinasi, jis ją išgyvena*“ (Ruškus, Žvirdauskas, Žvirdauskienė, 2009, p. 18).

L.Jankauskienė, O.Monkevičienė, R.Beinorienė (2006) akcentuoja, jog ugdymas planuojamas atsižvelgiant į vaiko amžių; veiklos vietą ir aplinką; metų laiką, mėnesio ir savaitės dienas ir pan. Pasak minėtų autorių, ugdymo turinys, metodai bei ugdymo priemonės parenkami remiantis programos tikslais ir uždaviniais.

Kaip teigia B.Bitinas (2006), ugdymo proceso komponentais yra laikomi: ugdytinių pasiekimai (įgyjamos žinios, gebėjimai), ugdomoji veikla (su kokybe susiję pedagoginės priemonės ir būdai), ugdymo prielaidos (edukacinė aplinka). Ugdymo procesą reikia planuoti taip, kad jis užtikrintų sėkmingą vaiko raidą ir tolimesnį mokymąsi mokykloje.

Ugdymo procese svarbi ugdytojo ir ugdytinio sąveika. Pasak L.Jankauskienės, O.Monkevičienės, R.Beinorienės (2006), planuojant ugdomąją veiklą pedagogui svarbu:

- taikyti įvairius vaiko dėmesio patraukimo būdus;
- būti kaip vaikų žaidimų ar veiklos partneriu;
- pastebėti, gerbti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti, praturtinti;
- įtraukti vaikus į veiklą pasiūlant gerą idėją, temą ar sumanymą;
- skatinti tėvus dalyvauti ugdymo procese, kad vaikas turėtų galimybę mokytis iš jų patirties;
- ugdyti pavyzdžiu, t.y., jis gali žaismingai, išraiškingai ką nors veikti vaikų akivaizdoje, nes vaikams patrauklu daryti tą patį arba pradėti veiklą ir vėliau leisti ją tęsti vaikams.

Apibendrinant galima teigti, jog tikslingas ir efektyvus ugdymo proceso organizavimas – kokybiško ugdymo garantas.

1.2.2.3. Pedagogų kompetencijos

Kaip pabrėžė S.Neifachas (2004), viena pagrindinių ugdymo sistemos efektyvaus funkcionavimo, bendradarbiavimo prielaidų yra pedagogo kompetencija. D.Malinauskienė (2010) taip apibrėžia profesinės kompetencijos sampratą: tai kompetencija, susijusi su gebėjimu atlikti tam tikras profesines užduotis. Pedagogo profesija reikalauja specialaus pasirengimo konkrečiai veiklai, nuolatos kintančių socialinių vaidmenų.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesinės kompetencijos turi savo ypatumų – teigia E. Jurašaitė-Harbison (2004). Ikimokyklinio ugdymo pedagogus domina socialinius vaiko gebėjimus formuojanti veikla. Akcentuojama, kad pedagogas didesnę poreikį turi turėti asmenybės pedagoginių ir psichologinių savybių raiškai, profesiniam kryptingumui, turi suprasti vaiko raidą. E.Jurašaitė-Harbison sukūrė ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų modelį, kurį, pasak mokslininkės, sudaro:

- pedagoginis išprusimas;
- veiklos numatymas ir planavimas;
- ugdymo proceso organizavimas;
- pedagoginis bendradarbiavimas;
- aktyvus dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo sistemos kaitoje.

Kompetencija – plati sąvoka. Pasak R.Laužacko, E.Stasiūnaitės, M.teresevičienės (2005), kompetencijas sudaro kelios dalys: formalizuotos kompetencijos, išreikštos valstybės pripažintais diplomais; dokumentuoti neformaliojo mokymosi rezultatai (tai, kas įgyta kursuose, seminaruose); mums žinomos kompetencijos, bet jos nėra pripažįstamos; mums nežinomos kompetencijos. Kaip pabrėžia D.Malinauskienė (2010), socialinė, ekonominė, kultūrinė visuomenės kaita turi lemiamą įtaką pedagogų kompetencijoms, kyla naujų pedagogo vaidmenų reikmė.

J.Ruškus, D.Žvirdauskas, R.Žvirdauskienė ir kt. (2009) akcentavo pedagogo vaidmenį vaiko ugdymo procese. Pasak jų, pedagogas turėtų tapti ne tik pagalbininku, bet kartu ir suteikti laisvę veikime, padėdamas atsiskleisti asmeninems vaiko galioms. Jų tarpusavio bendradarbiavimas turėtų skatinti vaiko aktyvumą ir tuo pačiu skatinti prisiimti atsakomybę už savo veiklos rezultatus. Pedagogas ugdymo procese turėtų atlikti pagalbininko ir vedlio vaidmenis. O.Monkevičienė (2008) akcentuoja, kad ugdymas veikiant svarbus ne dėl rezultatų, o dėl paties ugdymo proceso.

Apibendrinant galima daryti išvadą, jog, kuo daugiau kompetencijų turėjimu pasižymi pedagogas, tuo pasiekiami kokybiškesni veiklos rezultatai, tuo labiau užtikrinamas gaunamų paslaugų kokybė.

1.2.2.4. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas

Vaiko ugdymas prasideda šeimoje, jis tęsiamas ikimokyklinėje įstaigoje, o vėliau mokykloje. Todėl šeima ir ikimokyklinė įstaiga tampa vaikų ugdymo ir socializacijos pagrindu. Svarbu, kad tėvai ir pedagogai taptų ugdymo partneriais, kuriuos sietų bendras ugdomasis objektas – vaikas. Pedagogams pravartu domėtis vaiko šeimos gyvenimu. Svarbus intensyvus abipusis bendradarbiavimas. Anot Z.Birontienės (2011), kuo stipresni ikimokyklinės įstaigos ryšiai su šeima, kuo intensyvesnis abipusis bendradarbiavimas, tuo sėkmingiau ir lengviau ikimokyklinė įstaiga galės spręsti vaikų ugdymo uždavinius ir įgyvendinti užsibrėžtus tikslus.

Kaip nurodo D.Martišauskienė (2008), tėvų suvokimas apie vaikų ugdymą pamažu kinta, kadangi keičiasi ir pats šeimos modelis. Šiuo metu įstaigos tapo savarankiškesnės ir įgijo galimybę pačios taikyti individualias ugdymo(si) programas, kuriose galėtų dalyvauti ir tėvai. Taip į teikiamų paslaugų kokybės valdymą yra įtraukiami ir tėvai. Bendradarbiavimas yra laikomas viena esminių sąvokų kalbant apie šiuolaikinį ugdymą, todėl svarbu atsižvelgti į tėvų poreikius. Kaip akcentuoja I.Jonutytė, R.Braslauskienė, E.N.Grinevičienė ir kt. (2004), tėvai pageidauja kokybiško ugdymo, kurį turėtų garantuoti ugdymo programos, papildomos švietimo paslaugos. Svarbus vaidmuo atitenka aukščiausios kvalifikacijos specialistams.

Pasak Z.Birontienės (2011), tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams lengviau spręsti iškilusias problemas bei sėkmingai vykdyti ugdymo procesą. *„Sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas įmanomas tik diadoje, kai tėvai ir vaikai yra nedalomas vienetas, o ugdymas darželyje neatsiejamas nuo ugdymo šeimoje“* (Birontienė, 2011, p. 309-310).

Pasak J.Litvinienės (2002), šiandieninės ikimokyklinės įstaigos turi tiek talkinti šeimai, kuri ugdo vaiką, tiek ir bendradarbiauti su ja, ugdant jį ikimokyklinėje įstaigoje. Taigi, kaip matome, tėvam ir pedagogams turi rūpėti vienas bendras tikslas – vaiko gerovė. Todėl, anot J.Litvinienės, sėkmingo ugdymo sąlyga – darnus šeimos ir pedagogų bendravimas. Svarbu, kad vaiko ugdymas darželyje ir šeimoje vienas kitą papildytų. Itin svarbu siekti vieningos socialinės-kultūrinės aplinkos vaikui, kuri būtų palaikoma tėvų ir pedagogų deriniu, partnerystės plėtojimu, dalyvaujant ir sprendžiant vaikų ugdymo problemas.

Tėvai turėtų būti skatinami įsitraukti į vaikų darželio veiklą, tapti pilnateisiais vaikų ugdymo partneriais, bendruomenės nariais, užimančiais pagrindinį vaidmenį vaikų ugdymo procese. Tėvų dalyvavimas vaikų ugdymo institucijos veikloje padeda pasiekti bendrus tikslus bei drauge spręsti iškilusius sunkumus. Todėl jie raginami teikti įvairius siūlymus susijusius su vaikų ugdymu (The Center for Comprehensive School Reform and Improvement, 2010). R.Želvys (2003) kalbėdamas apie tėvų įtraukimą į ugdymo įstaigos veiklą, jis siūlo tokių veiklos sąrašą, parodantį, kaip ikimokyklinė organizacija gali įtraukti tėvus į savo veiklą:

- *tėviškai*, t.y. kiekvienuose namuose padėdama sukurti palankią aplinką;
- *bendraudama*, t.y. informuodama tėvus apie savo veiklą;
- *vadovaudamasi savanoriškumo principu*, t.y. naudodamasi savanoriška tėvų bei bendruomenės pagalba ir ją skatindama;
- *patarimais*, t.y. patardama tėvams, kaip dalyvauti vaikų ugdymo ir kitoje su ugdymu susijusioje veikloje;
- *priimdama sprendimus*, t.y. į sprendimų priėmimo procesą įtraukdama tėvus ir skatindama jus dalyvauti priimant svarbius ugdymo institucijai klausimus;
- *bendradarbiaudama su bendruomene*, t.y. pasitelkdama jos išteklius ir naudodamasi paslaugomis, kad padėtų šeimoms ir vaikams.

Kalbėdamas apie dabartinius tėvų įtraukimo į vaiko ugdymą modelius, S.Neifachas (2004) akcentuoja, kad jie yra formuojami remiantis požiūriu, jog šeima ir ikimokyklinio ugdymo institucija yra dvi institucijos, prisiimančios atsakomybę už vaiką. *Pasak I.J.Gordans, „žinomi trys tėvų įtraukimo į vaikų ugdymą būdai:*

- *šeimoms poveikio modelis. Ikimokyklinės įstaigos darbuotojai ateina pas vaiką į namus;*
- *ikimokyklinės įstaigos poveikio modelis. Tėvai kart su įstaigos darbuotojų kolektyvu dirba darželyje;*
- *bendruomenės poveikio modelis. Bendruomenės resursai yra panaudojami ikimokyklinių įstaigų ir šeimų poreikiams“ (Neifachas, 2004, p. 78).*

Kiek teikiamos paslaugos yra prieinamos vartotojui, šiuo atveju – ikimokyklinio ugdymo vaikų tėvams, priklauso nuo jų informavimo apie institucijos teikiamas paslaugas, būdų. LR Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu švietimo būklės atliktų tyrimų (2004, 2008, 2012) rezultatai atskleidžia, kad ikimokyklinių įstaigų vadovai dažniausiai naudoja tokius informavimo apie teikiamas paslaugas būdus:

- informavimas raštu/žodžiu;
- informavimas įvairių renginių metu;
- informavimas per masines informavimo priemones;
- informavimas pasitelkus socialinius partnerius.

Be šių informavimo priemonių, D.Martišauskienė (2010) išskiria ir kitus galimus informavimo būdus: tėvų susirinkimai, informacija stenduose, individualūs pokalbiai.

Anot D.Martišauskienės (2010), tėvų socialinis dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos veikloje siejamas su jų aktyvumu naudojantis socialinėmis, o ypač edukacinėmis paslaugomis ar gaunant pagalbą, paramą.

Apžvelgus įvairių mokslininkų išvalgas apie šeimos ir ikimokyklinės įstaigos bendradarbiavimą, galima daryti išvadą, jog tiek šeima, tiek ikimokyklinė įstaiga laikoma pagrindinėmis ašimis, kurios deda pagrindus sėkmingai vaiko socializacijai ir ugdymui. Labai svarbu, kad ikimokyklinė įstaiga ir šeima taptų lygiaverčiais ugdymo partneriais, užtikrinančiais visapusišką vaiko tobulėjimą, vystymąsi. Taigi sėkmingą vaiko asmenybės ugdymą laiduoja tarpusavio pasitikėjimu, supratimu ir pagalba grįstas šeimos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendradarbiavimas, kuris naudingas visiems ugdymo dalyviams. Todėl galima teigti, kad ugdymo kokybė neatsiejama nuo suinteresuotų vaikų ugdymo asmenų – tėvų, pedagogų – bendradarbiavimo kokybės. Tėvai – su ugdymo įstaiga susijusi interesų grupė. Nuo jų dalyvavimo ugdymojoje veikloje priklauso ugdymo įstaigos darbo veiksmingumas. Todėl ikimokyklinės įstaigos bendruomenei labai svarbu suprasti ir patenkinti tėvų lūkesčius. Galima teigti, kad tėvai – tiesioginiai ikimokyklinių įstaigų teikiamų paslaugų vartotojai, kadangi ugdymo įstaigą jie suvokia kaip paslaugas teikiančią organizaciją ir naudojami jos teikiamomis paslaugomis. Todėl švietimo įstaigoms pravartu orientuotis į vartotojų poreikius bei nuolatos tobulinti teikiamas paslaugas, sudaryti sąlygas, kad teikiamų paslaugų kokybė atitiktų tėvų poreikius. Itin aktualus ir svarbus tampa tėvų švietimas.

1.3. Edukacinių paslaugų ikimokykliniame amžiuje ypatumai

Kaip pažymi O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, K.Stankevičienė ir kt. (2009), socialiniai ir ekonominiai pokyčiai verčia tėvus vis plačiau naudotis ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamomis paslaugomis, o tai, savo ruožtu verčia nuolat gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę. Todėl, kas yra edukacinės paslaugos, kokia yra jų įvairovė bei pagal ką paslaugos yra vertinamos, aptariama toliau skyrelyje.

Prieš analizuojant edukacinių paslaugų sampratą, pirmiausia svarbu apibrėžti pačios paslaugos sąvoką. Paslaugos terminas pateikiamas labai skirtingai, kadangi aptinkama didelė paslaugų įvairovė.

Paslaugos sampratos apibrėžimas yra vienas sudėtingesnių paslaugos teorijos uždavinių. Nėra universalios paslaugos apibrėžimo, kadangi tam trukdo paslaugų įvairovė. Paslaugos sąvoka turi daugelį reikšmių, apimančių veiklą nuo asmeninės paslaugos iki paslaugos kaip produkto sudėtinės dalies. Formuoti paslaugos apibrėžimą, anot N.Langvinienės, B.Vengrienės (2005), skatina dvi aplinkybės:

1. Poreikis apibrėžti paslaugų sektorių, nustatyti jo vietą ir vaidmenį ūkio struktūroje, poveikį makroekonomikos procesams: augimui, užimtumui ir pan.;

2. Būtinybė suvokti paslaugos esmę tam, kad būtų galima priimti teisingus vadybos bei marketingo sprendimus įstaigose.

J.Mikulis (2007) pažymi, kad žvelgiant į paslaugų kokybės sąvoką transcendentiniu požiūriu, kokybės negalima pamatuoti ir ją sunku apibrėžti. Paslaugų kokybė gali būti suvokiama kaip į klientą orientuotas požiūris, kuomet kokybę nustato pats klientas. Taigi galima teigti kad kokybiškas produktas yra tas, kuris atitinka kliento reikalavimus. Ikimokyklinės įstaigos gebėjimas sėkmingai prisitaikyti prie nuolatinės kaitos sąlygų priklauso nuo švietimo institucijos veiklos kokybės, gebėjimo lanksčiai reaguoti į paslaugų paklausą (Neifachas, 2004).

Anot Albrecht ir Zenke, „*paslauga – veikla, kurios viena iš paskirčių – pagalba vartotojui*“ (Bagdonienė, Hopenienė, 2004, p.46).

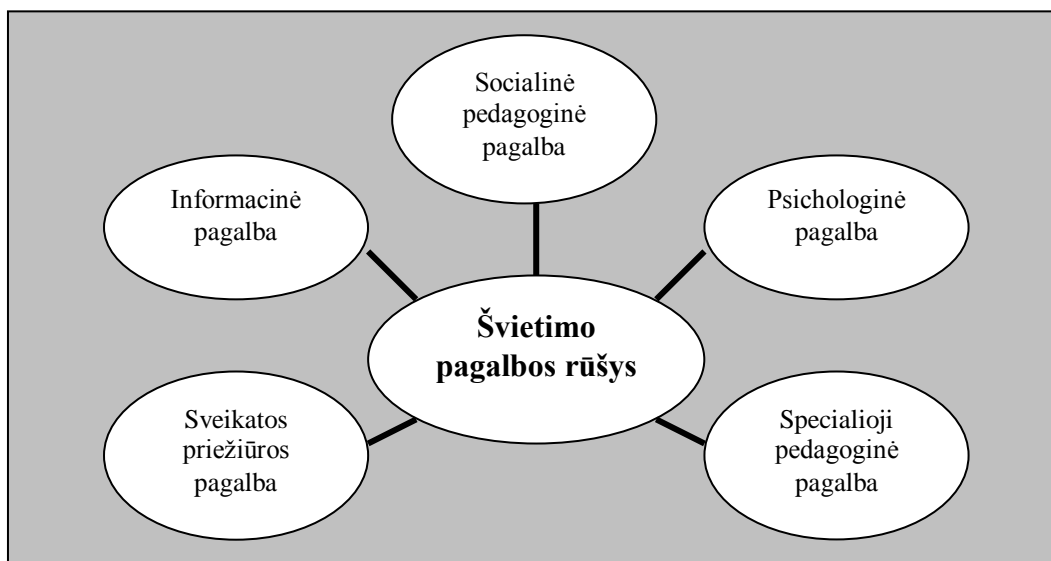
„*Ikimokyklinio ugdymo įstaigos stiprėja kaip organizacijos, teikiančios visuomenei ir jos bendruomenės grupėms kokybiškas vaikų ugdymo paslaugas. Plėtojamos sociokultūrinės ikimokyklinių įstaigų funkcijos. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga tampa vis labiau lemiamą bendrųjų rinkos suponuotų socialinių-educacinių procesų, kuriuos ne tik lanksčiai atliepia, bet kartu ir atsinaujina*“ (Neifachas, 2008, p. 12). Taigi ikimokyklinio ugdymo teikiamos paslaugos svarbios ugdant vaikus kaip asmenybes. Pasak I.Lemežytės (2011), ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamos paslaugos labai naudingos vaikų tėvams, kurie dėl užimtumo negali patys visą dieną prižiūrėti savo vaiko. Vadinasi, be to, jog ikimokyklinėje įstaigoje vaikas yra ugdomas visapusiškai, dar viena įstaigos funkcija – palengvinti tėvams tenkančią atsakomybę derinti pareigas vaikui su darbu.

Aptariant edukacinių pasaugų organizavimą, nėra lengva apibrėžti edukacinių paslaugų sampratą, kadangi daugumoje mokslinių bei teisės aktų (Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006; Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011; Žalimienė, 2003 ir t.t.) aptinkama tik socialinių paslaugų sampratos, pedagoginės pagalbos apibrėžtis, o konkrečiai išskirto edukacinių paslaugų apibrėžimo aptikti nepavyko. Tačiau Tarptautinių žodžių žodyne (2001) galima aptikti žodžio „*educacija*“ reikšmę. Tai – auklėjimas, lavinimas, švietimas. Vadinasi, edukacinės paslaugos ir apima visas šias sritis. I.Leliūgienė (2003) mokymą, auklėjimą, lavinimą, ugdymą, švietimą priskiria edukacinėms funkcijom. L.Jovaiša (2001) auklėjimą, lavinimą, švietimą, kaip ir veikdinimą, globojimą, aprūpinimą priskiria ugdymo funkcijoms. Socialinių ir edukacinių paslaugų tarpusavio ryšį atskleidžia socialinės edukacijos sąvoka. Anot I.Leliūgienės, socialinė edukacija – edukacinėmis priemonėmis besiremiantys būdai, kaip integruoti į socialinę aplinką sunkiai pritampiančius ir atstumtuosius. Socialinė aplinka įstaigoje – visa vaiką supanti aplinka.

„Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2012-2015m.“ programoje (2012) vienas tikslų yra užtikrinti lanksčias ir kokybiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo

paslaugas bei suteikti reikiamą švietimo pagalbą. Taigi didelis dėmesys yra skiriamas švietimo pagalbos teikimo galimybių plėtojimui ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikams ir jų šeimoms.

Kaip nurodoma Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (2011), švietimo pagalba – specialistų teikiama pagalba mokiniams, jų tėvams (globėjams), mokytojams ir švietimo teikėjams, leidžianti padidinti vaiko ugdymo kokybę. Pagalbos teikimo tikslas – padėti tėvams (globėjams) veiksmingai ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaiką. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose gali būti teikiama įvairi pagalba (žr. 7 pav.).

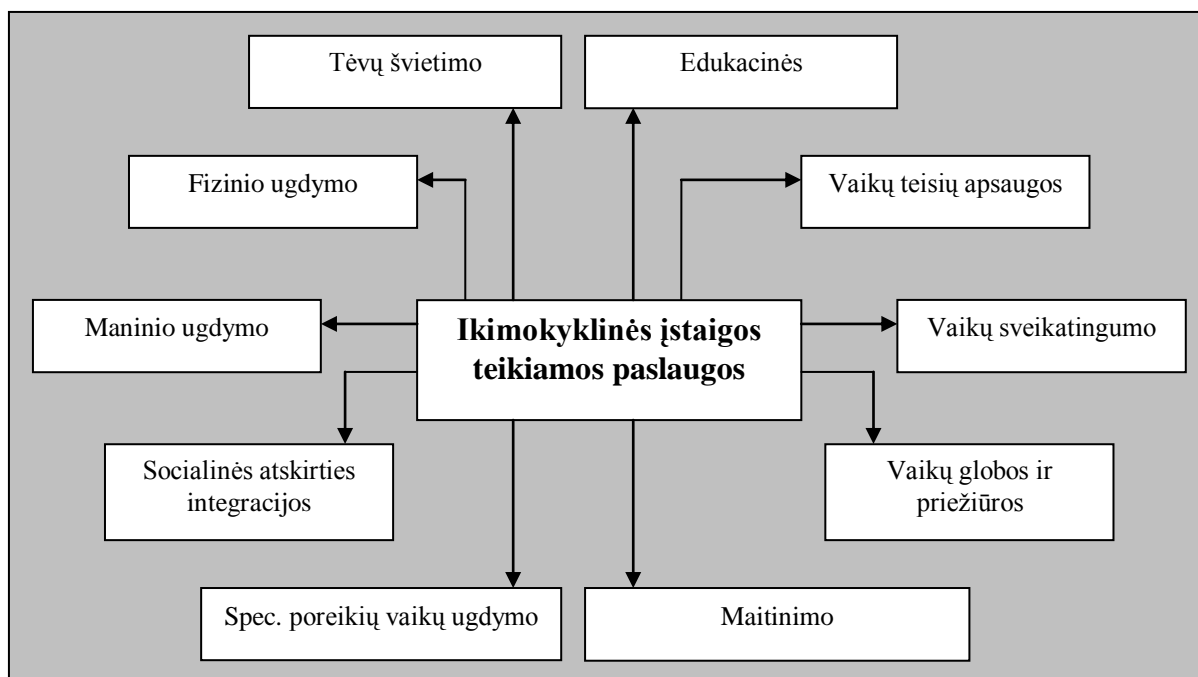
7 pav. **Švietimo pagalbos rūšys** (sudaryta darbo autoriaus pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą, 2011)

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (2011) pabrėžiama, jog kiekviena švietimo pagalbos kryptis susijusi su tam tikromis funkcijomis:

- *Socialinė pedagoginė pagalba* – padėti vaikui įgyvendinti jo teisę į ugdymą, užtikrinti jo saugumą ugdymo institucijoje;
- *Psichologinė pagalba* – padėti vaikui atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis;
- *Specialioji pedagoginė pagalba* – didinti specialiųjų poreikių asmens ugdymosi veiksmingumą;
- *Sveikatos priežiūros pagalba* – padėti vaikui stiprinti ir saugoti sveikatą;
- *Informacinė pagalba* – padėti ugdymo institucijai ir kitam švietimo teikėjui gauti informaciją apie švietimą, jo kokybę.

Taigi galime teigti, kad pagalba – tai socialinių pedagogų, psichologų ir kitų specialistų veikla, susijusi su įvairių vaikų poreikių tenkinimu bei leidžianti padidinti ugdymo veiksmingumą.

Kaip nurodo D.Martišauskienė (2010), ikimokyklinio ugdymo įstaiga savo paskirtimi, atsižvelgdama į misiją, tikslus ir strategiją bei reaguojant į visuomenės poreikius, „yra įgaliota teikti šias paslaugas (žr. 8 pav.):

8 pav. **Ikimokyklinės ugdymo įstaigos teikiamos paslaugos** (sudaryta darbo autoriaus remiantis D.Martišauskiene, 2010)

Remiantis I.Jonutytės, R.Braslauskienės, E.N.Grinevičienės ir kt. (2004) KU tyrėjų grupės narių atlikto tyrimo rezultatų duomenis, ikimokyklinėse įstaigose teikiamų paslaugų nepakanka. Vadovų ir tėvų nuomone, įstaigose nepakanka psichologo, socialinio pedagogo ir logopedo paslaugų, o daugiau dėmesio yra kreipiama į papildomos vaikų edukacinės veiklos organizavimą: choreografiją, anglų k. būrelius. Šiandien svarbu pabrėžti, kad dabartinių paslaugų įvairovė, kad atitiktų visuomenės lūkesčius, didžia dalimi priklauso nuo įtaigos strategijos, politikos, filosofijos, užsibrėžtų tikslų. Todėl, kaip pažymi D.Martišauskienė (2010), ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams, siekiantiems gerinti teikiamų edukacinių paslaugų kokybę bei plėsti jų spektrą, svarbu atsižvelgti į ilgalaikius ketinimus ir siekius, išorinę aplinką, vidines organizacijos stiprybes, interesų grupių lūkesčius.

L.Jankauskienės, O.Monkevičienės, R.Beinorienės (2006) nuomone, šiandienos ugdymo įstaigos misija suprantama daug plačiau, nei tik teikti įprastas ugdymo paslaugas. Atsižvelgdamos į vaikų, šeimos poreikius, ugdymo įstaigos dažnai plečia teikiamų paslaugų spektrą. Todėl mokslininkės skiria tokių teikiamų paslaugų įvairovę:

- Parama specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikams bei jų tėvams. Tėvams teikiamos informavimo ir konsultavimo paslaugos;

- Teikiamos papildomojo ugdymo paslaugos: meninio ugdymo (šokių, dailės, muzikos); sportinio ugdymo (krepšinio, plaukimo) ir pan.;
- Siūlomas papildomas vaikų globos laikas, pvz. įstaigose vaikai, prižiūrimi pedagogų, gali pasilikti grupėje po nustatytų įstaigos darbo valandų (kai kurios įstaigos dirba šeštadieniais);

Kadangi ikimokyklinis ugdymas laikomas neformaliuoju ugdymu, O.Monkevičienė, V.S.Glebuviene, M.Jonilienė ir kt. (2008) išskiria tokias neformaliojo ugdymo paslaugas – būreliai, edukaciniai renginiai, vaikų ir tėvų mokyklėlės, rekreacinės paslaugos (stovyklos), vaikų pavėžėjimo paslaugos, sveikos gyvensenos paslaugos.

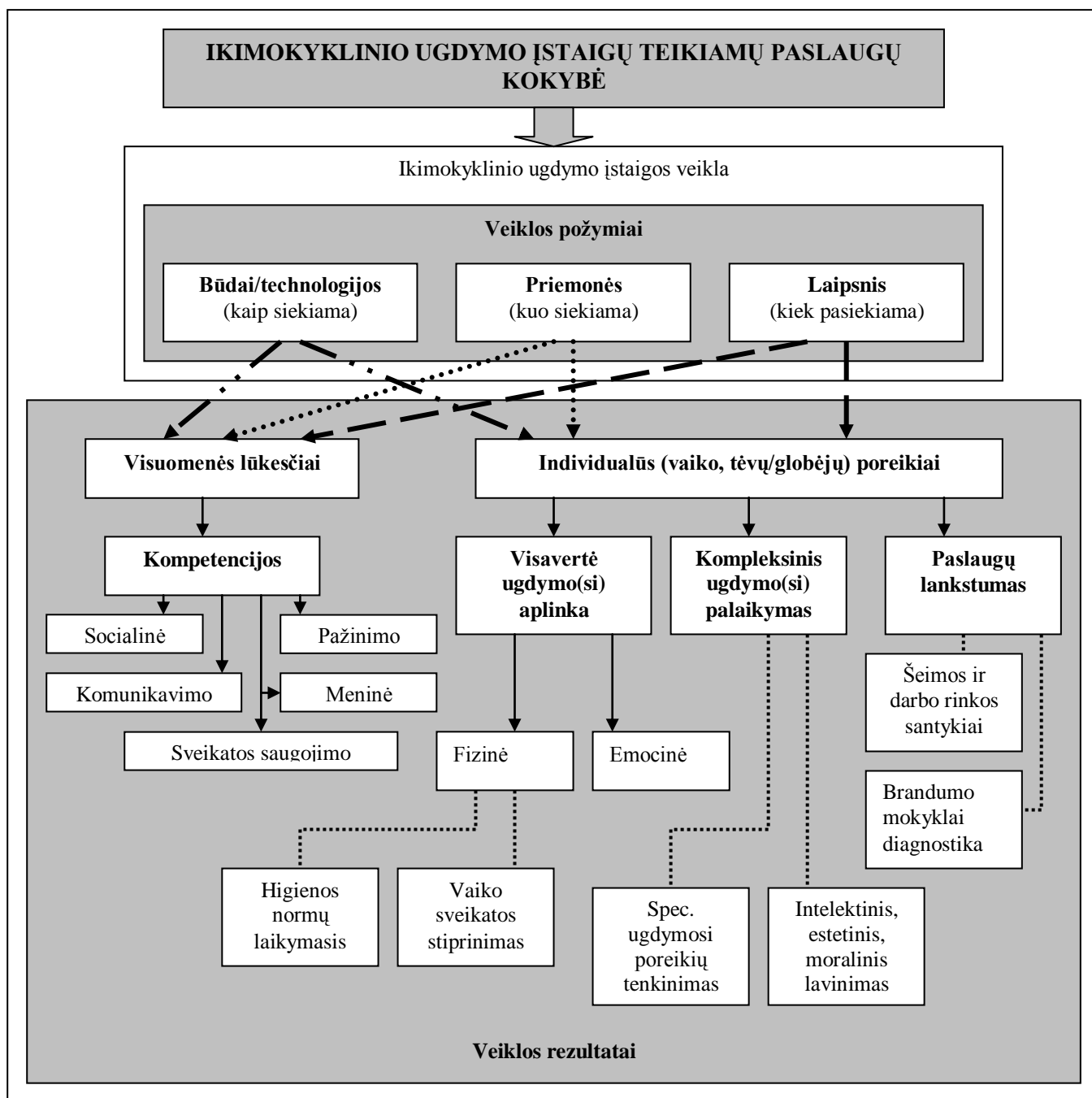
Ekskursija, kaip vieną edukacinių paslaugų, įvardija ir A.Garalis, B.Švagždienė, O.Liesionienė (2008). Pasak jų, ekskursija yra reikšminga *didaktinė* (perteikti žinias dalyviams) ir *auklėjamoji* (formuoti pasaulėžiūrą, elgesio ir kalbos etiketo normas) priemonė, padedanti vaikams ugdytis etinį ir estetinį santykį su aplinka, kultūrinėmis vertybėmis, kitais visuomenės veikėjais. Galima teigti, kad ekskursija – žmogų supančio pasaulio pažinimo procesas. Ugdymo procese ekskursija, būdama viena ugdymo formų, savo svarbumu nesiskiria nuo kitų šio proceso formų. Objektų apžiūra vyksta vadovaujant kvalifikuotam specialistui – ekskursijos vadovui. Taigi, kaip ir kiekviename pedagoginiame procese, ekskursijoje dalyvauja dvi šalys: ekskursijos vadovas ir dalyviai. Šių dviejų šalių sąveika – pedagoginio proceso pagrindas.

Ikimokyklinio ugdymo paskirtis yra ne tik ugdyti ir globoti vaikus, bet ir teikti švietimo, konsultavimo pagalbą jų tėvams, kurie pageidauja kokybiško ugdymo ir aukštos kvalifikacijos specialistų. Todėl tėvų švietimas laikomas viena iš edukacinių paslaugų. J.Ruškus, D.Žvirdauskas, R.Žvirdauskienė ir kt. (2009) taip pat akcentuoja, kad **tėvų edukacija** yra viena iš ugdymo įstaigos teikiamų paslaugų, kurią mokslininkai apibūdina kaip abipusį mokymąsi. Tėvų konsultavimą, kaip vieną teikiamų paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje, išskiria ir I.Lemežytė (2011). Pasak jos, tėvų konsultavimas skirtas didinti vaiko socializaciją ir kompetencijų ugdymo veiksmingumą. Kai kurios įstaigos teikia įvairesnes tėvų švietimo paslaugas. Kaip nurodo L.Jankauskienė, O.Monkevičienė, R.Beinorienė (2006), pavyzdžiui, Štainerio ir Montessori metodais dirbančios įstaigos organizuoja ugdymo metodo studijų grupes tėvams (užsiėmimai vyksta vakarais arba šeštadieniais). Įstaigos ir tėvų iniciatyva kuriamos tėvų paramos vieni kitiems grupės, kurių labiausiai reikia neįgalius vaikus auginantiesiems tėvams, bedarbių šeimoms.

Ikimokyklinio ugdymo organizacija teikia švietimo paslaugas lygiai taip pat kaip ir kitos organizacijos, todėl, kaip pastebi D.Martišauskienė (2010), švietimo organizacijai turėtų būti priskirti ir visoms kitoms paslaugų organizacijoms būdingi bruožai. S.Neifachas (2007) ikimokyklinę įstaigą taip pat priskiria prie paslaugas teikiančių įstaigų sferos, pabrėždamas, kad tikrasis ikimokyklinio ugdymo įstaigos paslaugos rezultatas dažniausiai yra netiesioginis ta

prasmė, kad jis integruojasi į asmenybės globos bei ugdymo funkcijas ir neturi materialaus apibrėžimo.

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė – sutartinių veiklos požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami ikimokyklinio ugdymo tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies lūkesčius bei, kokiomis priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami individualūs asmenų poreikiai (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009). Ši ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės sąvokos aiškinimą vaizdiškai iliustruoja 9 pav.

9 pav. **Ikimokyklinio ugdymo įstaigų paslaugų kokybės samprata** (sudaryta darbo autoriaus remiantis R.Burškaitiene, M.Vilkoniene, 2009)

Manoma, kad kokybė yra viena sėkmę lemiančių priežasčių. Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybė vertinimas - svarbus aspektas. Anot Ch.Grönroos, „*skiriami keturi paslaugų kokybės vertinimai*:

- *Bloga;*
- *Priimtina;*
- *Gera;*
- *Aukšta (labai gera)“ (Vitkienė, 2008, p.38).*

Pasak D.Martišauskienės (2010), ikimokyklinė įstaiga savo paskirtimi, atsižvelgdama į įstaigos misiją, viziją tikslus bei reaguodama į tėvų poreikius, yra įgaliota teikti šias paslaugas: edukacines, vaikų teisių apsaugos, vaikų sveikatingumo, globos ir priežiūros, maitinimo, spec. poreikių vaikų ugdymo, socialinės atskirties integracijos, meninio ugdymo, fizinio ugdymo bei tėvų švietimo. Tačiau, kaip jau buvo minėta, 2004 m. Klaipėdos universiteto mokslininkų atlikto tyrimo rezultatai parodė, jog ikimokyklinėse įstaigose teikiamų paslaugų nepakanka. Tėvų ir vadovų duomenys parodė, jog įstaigose nepakanka socialinio darbuotojo ir logopedo, psichologo paslaugų, didesnis dėmesys kreipiamas į papildomos vaikų edukacinės veiklos planavimą: choreografiją, užsienio k. būrelius ir kt.

R.G.Myers (2004) pažymėjo švietimo paslaugų kokybės didinimo svarbą. Apibrėždamas *kokybiško švietimo* sąvoką, autorius akcentuoja, kad tai yra toks švietimas, kuris atitinka pagrindinius vaikų poreikius. Pasak autoriaus, daugumą *kokybės* apibrėžimų pateikia ekspertai ir jie yra pagrįsti moksliniais tyrimais, kad kokybė yra neatskiriama ir visuotinė. Pabrėžiama, kad *kokybės* apibrėžimas keičiasi, tačiau nepaisant to jis turi būti sutartinas tiek pedagogų, tek ir pačių tėvų. Kaip teigia L.Bagdonienė, R.Hopenienė (2004), tikslaus paslaugų kokybės apibūdinimo nėra ir tai padaryti nelengva, nes kokybė gali būti suvokta ir įvertinta tiek objektyviai, tiek subjektyviai. A.C.Rosander pažymi, jog „*kokybė yra objektyvi, kai ji susijusi su išoriniais apčiuopiamais dalykais, kuriuos galima išmatuoti faktais. Objektyvumą sustiprina apskaičiavimai, duomenys, klaidos, sugaištas laikas ir pan. Subjektyviai kokybė vertinama, kai suveikia vartotojo vaizduotė, asmeniniai išgyvenimai“ (Bagdonienė, Hopenienė, 2004, p. 100).* Kalbėdama apie kokybę, E.Vitkienė (2008) nurodo, jog kokybė paprastai yra suvokiama subjektyviai, nes nėra matų, kurie galėtų padėti nustatyti kokybiškumo lygį. Gera, priimtina kokybė yra tuomet, kai ji atitinka vartotojų lūkesčius. Jeigu lūkesčiai yra nerealiūs žiūrint vartotojo akimis, tuomet ir kokybė bus bloga, net jeigu ji, objektyviai vertinant, yra aukštos kokybės.

Vadinasi, be jau paminėtų ikimokyklinės įstaigos funkcijų (vaikų ugdymo ir jų globos), svarbų vaidmenį vaidina ir švietimo, konsultavimo pagalbos ugdytinių tėvams, pageidaujantiems kokybiško ugdymo, papildomų švietimo paslaugų, teikimas (Martišauskienė, 2010).

Taigi, kad paslauga yra procesas, kuomet vyksta vartotojo ir personalo sąveika. Ugdymo kokybę ikimokyklinėje įstaigoje edukaciniu požiūriu galima aiškinti, kaip ugdymo suteikiamą galimybę užtikrinti kryptingą asmenybės kaitos procesą ikimokyklinio ugdymo atžvilgiu, per kurį sudaromos tinkamos sąlygos, leidžiančios vaikui plėtoti kompetencijas ir padėti pamatus tolimesniam lavinimuisi. L.Jankauskienė, O.Monkevičienė, R.Beinorienė (2006) pažymi, jog papildomos paslaugos, kaip ir visos kitos paslaugos bei ugdymo turinys, turi atliepti vaiko poreikius, interesus ir galimybes. Taigi galima daryti prielaidą, kad teikiamos papildomos paslaugos turėtų netrukdyti ar užgožti, bet papildyti ugdymo programą.

Edukacinių paslaugų kokybės vertinimas. Paslaugų kokybės vertinimas – svarbus aspektas, kurio dėka užtikrinamas sklandus ir svarbiausia – vartotojo poreikius atitinkantis ikimokyklinio ugdymo įstaigų funkcionavimas. Kad edukacinių paslaugų kokybės vertinimas yra sudėtingas procesas, atskleidžia mokslinėje literatūroje pateiktų vertinimo modelių gausa. „Ugdymo kokybės vertinimas – daugialypis ir nenutrūkstamas procesas, reikalaujantis asmeninio bei profesinio švietimo paslaugų teikėjų tobulėjimo“ (Gedminienė, Gumuliauskienė, 2008, p. 77).

Kaip pažymi P.Žukauskas, A.Juodaitytė, A.Valiuškevičiūtė ir kt. (2008), švietimo organizacija turi stebėti ir matuoti procesus, skirtus valdyti ir teikti švietimo produktą. Švietimo kokybei gerinti vykdoma švietimo stebėseną, tyrimai, mokyklų veiklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas, mokyklų vadovų ir mokytojų atestacija, mokymosi pasiekimų vertinimas.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigai, kaip ir kitoms švietimo sistemoms, būtinas nuolatinis veiklos stebėjimas bei vertinimas, kurio metu siekiama, ar įstaiga įgyvendina jai keliamus uždavinius, diagnozuojamos problemos. Kaip pažymi R.Bernotienė, I.Juraitienė (2011), ikimokykliniame amžiuje yra vertinama vaiko fizinė, emocinė-socialinė, pažintinė raida. Numatyto ir patvirtino griežto standarto pagal kurį būtų galima vertinti vaikų ugdymo pasiekimus nėra. Dažniausiai atliekami vaikų stebėjimai, jų veiklos, kūrybos darbų analizė, vyksta pokalbiai su vaiku natūralioje aplinkoje, pateikiami įvairūs klausimynai tėvams, atsiliepimai specialistams – tokie būdai padeda pedagogams stebėti vaiko pažangą, fiksuoti individualius jų pasiekimus. Vaiko ugdymo pasiekimai vertinami pagal kiekvieno vaiko individualią pažangą (du kartus per metus, ketvirčio, pusmečio pabaigoje ir pan.). Kaip pastebi L.Žalimienė (2003), teikiamų paslaugų kokybės vertinimo kriterijai gali būti perteikti tokiuose lygiuose: paslaugų organizatoriai, paslaugų teikėjai ir paslaugų gavėjai.

Ikimokyklinio ugdymo kokybės vertinimas negali būti vykdomas, jeigu nėra nustatyti konkretūs kokybės kriterijai. Vidaus audito metodika – vienas pagrindinių švietimo kokybės vertinimo sistemos komponentų. 2005 m. patvirtintos rekomendacinio pobūdžio *Ikimokyklinio*

ugdymo mokyklos vidaus audito metodikos paskirtis – siekiant įgyvendinti įstaigos uždavinius, gauti patikimus duomenis apie ikimokyklinės įstaigos veiklos kokybę. Taigi ši metodika leidžia švietimo įstaigoms pagal tam tikrus požymius patikrinti ir įvertinti teikiamų paslaugų kokybę, suvokti trūkumus bei numatyti konkrečias ir efektyvias tobulinimo galimybes. Metodikoje įvardijamos šešios veiklos vertinimo sritys:

- Etosas;
- Vaiko ugdymas ir ugdymasis;
- Vaiko ugdymo(si) pasiekimai;
- Parama ir pagalba vaikui, šeimai;
- Ištekliai.

Kiekviena ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos vertinimo sritis sudaryta iš veiklos rodiklių ir pagalbinių rodiklių, kurie atskleidžia vertinimo sričių turinį, nurodo siekiamą rezultatą.

Kaip pabrėžia L.Žalimienė (2003), teikiamų paslaugų efektyvumas pirmiausia suvokiamas kaip išteklių panaudojimo lygis, užtikrinant maksimalų produktą. D.Martišauskienė (2010) akcentuoja, kad efektyvumą galima apibūdinti pagal vartotojo apsisprendimą, norą kaip paslaugos pirkėjui mokėti už ją. Tačiau teikiamų paslaugų efektyvumo vertinimas yra sudėtingas, nes šių poreikių tenkinimo lygio negalima išmatuoti vienu rodikliu. Ar paslauga kokybiška, anot L.Bagdonienės, R.Hopenienės (2004), sprendžia pats vartotojas. Tai subjektyvus kokybės aiškinimas, kuris paslaugos teikėjui sukelia dvi problemas: 1) kaip sužinoti, kokios privalo būti paslaugos savybės, kad tenkintų kuo daugiau vartotojų, ir 2) kaip atskirti pasitenkinimą sąlygojančius požymius nuo kokybės atributų. Kokybiška paslauga yra apibūdinama tokia, kuri atitinka nustatytus paslaugos teikimo standartus. Tačiau standartai neįvertina vartotojų poreikių ir prioritetų – tai laikoma tokio požiūrio į kokybę trūkumu. Paslaugos kokybę, kaip pažymi C.C.Barczyk (1999) nusako paslaugos vartotojo pasitenkinimo lygis. Todėl tikroju kokybės matu yra laikomas ***vartotojų poreikių patenkinimas***.

Vertinant edukacines švietimo paslaugas, vartotojų požiūriai ir lūkesčiai skiriasi, nes kiekvienas vartotojas savitas, todėl jo poreikiai, vertybės irgi nėra identiški. D.Martišauskienė (2010) nurodo, jog kiekviena ikimokyklinė įstaiga, siekianti identifikuoti savo pasaugų vartotojų poreikius, turi įvertinti jų lūkesčius. Vertinant ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybę, dažniausiai remiamasi paslaugų gavėjo, kaip vartotojo, kokybės vertinimu. Dažniausiai vartojami tokie švietimo paslaugų kokybės vertinimo būdai: pagal nustatytas ir patvirtintas paslaugų charakteristikas, standartus; pagal klientų vertinimus: ką jie mano apie gaunamas paslaugas, ar patenkinami jų lūkesčiai, ko jie tikėjosi gauti ir ką gavo; pagal kitų šalių

paslaugų teikėjų patirtį. Taigi visapusiškai paslaugų kokybė vertinama visais trimis minėtais metodais.

Taigi edukacines paslaugas galime suvokti kaip ugdymo proceso kokybės garantą, kaip ugdymo kokybę užtikrinantį veiksnį. Kuo įvairesnis teikiamų paslaugų „asortimentas“, tuo labiau visapusiškai yra ugdomas vaikas, tuo ir pati kokybė labiau užtikrinama.

Apibendrinant šį skyrių, tapo akivaizdu, kad vaikystė – svarbiausias žmogaus ne tik prigimtinių, bet ir fizinių, psichinių, emocinių, dvasinių galių plėtojimo tarpsnis. Tai yra akcentuojama visuose Lietuvos Respublikos (ir užsienio) ikimokyklinio ugdymo institucijų veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose. Ugdant vaikus labai svarbios tampa ikimokyklinio ugdymo paslaugos, kurių gausa šiandien gali pasigirti daugelis ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Jos papildo vaikų ugdymą šeimoje, o taip pat atliepia vieną pagrindinių šiandienos ikimokyklinio ugdymo tikslų – padeda pasiruošti tolesniam mokymuisi mokykloje. Tėvai yra laikomi ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojais, todėl jų poreikiams užtikrinti turi būti skiriamas ypatingai didelis dėmesys. Tėvų poreikis kokybiškai ugdyti vaikus turi būti patenkintas be išlygų, t.y., stengtis, kad visi kokybišką ugdymą sąlygojantys veiksniai – sukurta tinkama edukacinė aplinka, ugdomosios veiklos organizavimas, tinkamų pedagogo kompetencijų turėjimas bei tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas – būtų sėkmingai įgyvendinti.

II. EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI

2.1. Tyrimo metodika ir imties charakteristikos

Organizuojant tyrimą buvo naudojami kiekybinio (anketinė apklausa) ir kokybinio **tyrimo metodai**.

Siekiant realizuoti šio darbo **tikslą**: ištirti ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo tendencijas, buvo atliktas tyrimas, kuris vyko keturiais **etapais**:

I etapas - informacijos paieška mokslinės literatūros šaltiniuose, švietimo dokumentuose, informacijos atranka, apibendrinimas (2012m. lapkričio – 2013m. lapkričio mėn.).

II etapas - tyrimo instrumentų rengimas: sudaryta anketa ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir vaikų tėvams, parengtas interviu ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovams (2013m. lapkričio mėn. – gruodžio mėn.).

III etapas – tyrimo duomenų rinkimas (2014m. sausio mėn.).

IV etapas - tyrimo duomenų kiekybinė ir kokybinė analizė, išvadų formulavimas, rekomendacijų pateikimas (2014m. sausio – 2014m. balandžio mėn.).

Ruošiantis tyrimui, rengiant jo instrumentus, metodus bei atliekant tyrimo procedūras remtasi Bitino (1998, 2002, 2006); Bitino, Rupšienės, Žydzūnaitės ir kt. (2008); Charles (1999); Kardelio (2005); Tamošiūno (2003); Tidikio (2003) tyrimų metodologijos studijomis ir rekomendacijomis.

Tyrimui atlikti parengtos anoniminės tėvų ir pedagogų anketos. Anketos yra sudarytos darbo autoriaus remiantis mokslininkės D.Martišauskienės (2010) sudaryto klausimyno mokslinėmis – praktinėmis išvalgomis. Sudarant anketą, laikytasi tam tikrų nurodymų. Kaip pažymi R.Tidikis (2003), mokslškai nepagrįstos anketos gali būti žalingos, todėl klausimynas turi būti tikroviškas. Jei klausimas neatitinka tikrovės, neturi aiškios hipotetinės prasmės, atsakymas gali būti ne tik nepatikimas, bet ir iškraipantis tikrovę ir tiriamojo reiškinių esmę. Kiekvienos anketos struktūrą sudaro įvadinė ir pagrindinė dalys. Įvadinėje dalyje respondentai supažindinami su atliekamo tyrimo aktualumu bei tikslu, nurodoma tyrimo nauda bei, kaip tiksliai pildyti pateiktą anketą ir, kur kreiptis kilus neaiškumams. Kadangi buvo siekiama gauti objektyvią nuomonę, vykdant ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų anketinę apklausą, laikytasi socialiniuose tyrimuose išskiriamų **etinių principų**: geranoriškumo, informacijos tikslumo, išskirtinai buvo pabrėžtas anonimiškumas, konfidencialumas, sąžiningumas (Kardelis, 2005; Tamošiūnas, 2003). Išdalinant anketas, buvo gautas tiriamųjų sutikimas dalyvauti tyrime

bei paaiškinta, kaip užpildyti klausimyną. Tiriamieji galėjo laisvai pasirinkti, ar dalyvauti tyrime, ar nedalyvauti. Jie galėjo užpildyti klausimyną jiems tinkamu laiku ir norimoje vietoje. Tiek tėvų, tiek pedagogų anketoje pagrindinės dalies klausimai suskirstyti tais pačiais blokais. Klausimynus sudaro 4 blokai (žr. 3,4 lentelės).

3 lentelė

Tėvų anketos sudarymo ypatumai

Informaciniai blokai	Klausimų nr.	Bloko kriterijai
I dalis. Informacija apie tiriamuosius		Lytis; amžius; gyvenamoji vieta; išsilavinimas; socialinė padėtis visuomenėje; grupė, kurią lanko vaikas; laikas, kiek vaikas praleidžia ugdymo įstaigoje.
II dalis. Kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	1-4 kl.	Kokybės apibrėžtis; ikimokyklinio ugdymo kokybės požymiai; veiksniai, sąlygojantys siekti kokybiško ugdymo; veiksniai, trukdantys siekti kokybiško ugdymo.
III dalis. Edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje	5-10 kl.	Teikiamų edukacinių paslaugų ugdymo įstaigoje vertinimas; papildomų paslaugų galimybė įstaigoje; paslaugų pakankamumas; paslaugos, kurių ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pasigendama; atsakomybė už teikiamas paslaugas; tėvų kaip paslaugų vartotojų apibūdinimas.
IV dalis. Vaiko ugdymo(si) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje	11-17 kl.	Ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių apibrėžtis; ugdomosios edukacinės aplinkos vaiko grupėje tinkamumas; svarbiausi pedagogo bruožai; tėvų įtraukimas į bendradarbiavimo procesus; tėvų gaunamos informacijos šaltiniai bei jų lūkesčių atitikimas; pasiūlymai dėl ikimokyklinio ugdymo kokybės ir teikiamų paslaugų.

4 lentelė

Pedagogų anketos sudarymo ypatumai

Informaciniai blokai	Klausimų nr.	Bloko kriterijai
I dalis. Informacija apie tiriamuosius		Lytis; amžius; išsilavinimas; pedagoginio darbo stažas; kvalifikacinė kategorija; įstaigos vieta, kurioje dirbama; vaikų grupė, kurioje dirbama.
II dalis. Kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	1-4 kl.	Kokybės apibrėžtis; ikimokyklinio ugdymo kokybės požymiai; veiksniai, sąlygojantys siekti kokybiško ugdymo; veiksniai, trukdantys siekti kokybiško ugdymo.
III dalis. Edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje	5-7 kl.	Teikiamų edukacinių paslaugų ugdymo įstaigoje vertinimas; atsakomybė už teikiamas paslaugas; tėvų kaip paslaugų vartotojų apibūdinimas;
IV dalis. Vaiko ugdymo(si) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje	8-14 kl.	Ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių apibrėžtis; aspektai, į kuriuos atsižvelgiama kuriant edukacinę aplinką grupėje; ugdomosios edukacinės aplinkos vaiko grupėje tinkamumas; paslaugų kokybę užtikrinančios veiklos formos; svarbiausi pedagogo bruožai; tėvų įtraukimas į bendradarbiavimo procesus; tėvų gaunamos informacijos šaltiniai,

Kad anketa savo išvaizda neatrodytų kasdieniška, o būtų patraukli ją pildančiam asmeniui, pirmasis anketos lapas yra spalvotas (tėvų šviesiai žalios spalvos, pedagogų – alyvinės), o pačioje anketoje taip pat nevengiama toninių atspalvių. Skirtingos lapų spalvos buvo naudingos ir darbo autoriui, kadangi buvo galima lengvai atskirti anketas pagal tiriamųjų rūšį. Sudarytoje anketoje tėvams buvo pateikti 24 klausimai, iš kurių 21 uždaro tipo, vienas atviro tipo klausimas

ir 2 pusiau uždari tipo klausimai. Pedagogams buvo pateikta 21 uždaro tipo klausimas. Kadangi tėvams skirtose anketose buvo tiek pusiau uždaru, tiek atvirų klausimų, todėl gautai informacijai apibendrinti buvo atliekama kokybinė analizė, kuri leido išsamiau įvertinti konkrečius aspektus.

Imties patikimumą nusako „imties tūris“ (Bitinas, 1998). Svarbu, kad jis būtų pakankamas ir tyrimo rezultatai mažai priklausytų nuo atsitiktinių aplinkybių. Magistro darbe, nustatant imties tūrį, vadovautasi A.Jadov (1987) statistine lentele su 5 proc. paklaida, kurią pateikia K.Kardelis (2002) (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Reprezentatyvios imties atvejų skaičius (Kardelis, 2002)

Generalinės visumos dydis	500	1000	2000	3000	4000	5000	10000	100000
Imties tūris	222	286	333	350	360	370	385	398

Imties reprezentatyvumas reiškia, kad joje proporcingai atstovaujama stebėjimo vienetų grupėms, kurių ypatybės gali daryti įtaką tiriamiesiems požymiams (Bitinas, 1998). Sociologiniuose tyrimuose reprezentatyvumas rodo, ar konkretaus tyrimo išvadas galima statistiškai generalizuoti, t.y. priskirti visai tyrimo generalinei aibei. Tai iš esmės susiję su tinkamu tyrimo imties sudarymu (Bitinas, Rupšienė, Žydzūnaitė, 2008).

Imties tūriui patikrinti mokslinėje literatūroje galima aptikti ne vieną sudarytą formulę. Šiame darbe imties tūriui patikrinti buvo pasirinkta V.Rudzkienės (2005) knygoje pateikta Schwarze (1993) rekomenduojama imties tūrio nustatymo formulė, kur N – populiacijos dydis; reikšmė **1,96** atitinka standartizuoto normaliojo skirstinio 95 proc. pasiklovimo lygmenį; p – numatoma įvykio baigmės tikimybė, kad nagrinėjamas požymis pasireiškis tiriamoje populiacijoje (dažniausiai imama blogiausio varianto tikimybė, kad požymis būdingas pusei, t.y., 50 proc. populiacijos ir pasirenkama $p=0,5$); q yra tikimybė, kad nagrinėjamas požymis nepasireiškis tiriamoje populiacijoje ($q=1-p=0,5$); ε yra pageidautinas tikslumas, dažniausiai $\varepsilon=0,05$:

$$n = \frac{N \cdot 1,96^2 \cdot p \cdot q}{\varepsilon^2 \cdot (N - 1) + 1,96^2 \cdot p \cdot q}$$

Tyrimas buvo atliekamas Pietų Lietuvos regione, t.y., Alytaus miesto ir rajono ikimokyklinėse įstaigose. Nors patogumo būdu (arti gyvenamosios vietos) pasirinktos įstaigos esančios būtent Alytaus mieste ir rajone, tačiau vėliau konkrečios įstaigos pasirinktos atsitiktinai.

Tyrimo imtis buvo sudaryta įvertinus bendrą Alytaus miesto ir rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų ir jas lankančių vaikų skaičių. Remiantis Alytaus miesto ir rajono švietimo skyrių duomenimis (laikotarpis 2013-2014m.m.) nurodyti laikotarpiu Alytaus mieste veikė 13 lopšelių-darželių bei 2 mokyklos-darželiai, o rajone viso veikė 3 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Viso dirbo 268 pedagogai, buvo ugdomi 2574 vaikai (pagal vaikų skaičių buvo

atsižvelgta sudarant tėvų imtį). Tyrimui atlikti buvo parengta ir išdalinta 200 anketų tėvams ir 130 - pedagogams. Iš pateiktų anketų tėvams sugrįžo 181, pedagogams – 123. Iš viso atsitiktiniu atrankos būdu apklausta 304 tiriamieji. Todėl remiantis A.Jadov imties atvejų statistine lentele bei nurodyta formule, galima teigti, kad imties tūris yra pakankamai reprezentatyvus.

Surinktos anketos buvo analizuojamos ir atliekama kiekybinė duomenų analizė. Kaip pažymi C.C.Barczyk (1999), vartotojų apklausa – vienas iš kokybės matavimo būdų. „*Apklauskos rengiamos arba vartotojų lūkesčiams nustatyti, arba yra tarsi „pranešimų kortelė“, rodanti, kiek vartotojai yra patenkinti gaunama paslauga“* (Barczyk, 1999, p. 99). Visos anketos atidžiai peržiūrėtos, įvertintos, ar jos užpildytos ir tinkamos analizuoti. Tuomet vyko duomenų kodavimas, jų apdorojimas, analizavimas. Gauti duomenys lyginami su teorine medžiaga ir daromos išvados. Išanalizavus visus rezultatus, patvirtinama arba paneigiama tyrimo pradžioje suformuluota hipotezė.

Pusiau uždarų ir atvirų anketos klausimų dėka gauta informacija apdorota, atlikta kokybinė analizė. Pasak R.Tidikio (2003), tyrėjas analizuoja duomenis pagal kokybinius kriterijus. Svarbu duomenis standartizuoti, o kodavimo pagrindas priklauso nuo tyrėjo išmanymo. Tai sudėtingesnis metodas, kadangi turinio analizės būdu gautų atsakymų negalima apskaičiuoti skaičiais, atsakymai yra analizuojami, struktūruojami. „*Kokybinių tyrimų metodai yra lankstūs, nes orientuoti į interpretaciją, o ne į matavimus (kaip kiekybiniai)*“ (Kardelis, 2005, p. 273).

Kaip jau minėta, naudojant interviu metodą, buvo apklausti trys ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, dirbantys Alytaus mieste.

B.Bitinas, L.Rupšienė, V.Žydzūnaitė (2008) teigia, jog interviu, kaip kokybinių duomenų rinkimo metodo, taikymas grindžiamas tuo, kad prasminga žinoti informantų požiūrius, vertinimus bei nuomones. Interviu siekiama sužinoti informantų nuomones tiriamu klausimu, kurias jie išsako savo žodžiais. Tyrimo metu buvo pasirinktas formalizuoto struktūruoto interviu tipas, kuris, kaip pažymi B.Bitinas, L.Rupšienė, V.Žydzūnaitė (2008), vyksta tiesioginio susitikimo metu, kuomet turimi jau iš anksto numatyti klausimai (žr. 3 priedas).

Gavus kiekvieno vadovo sutikimą, su kiekvienu jų buvo bendraujama jo darbo kabinete, kur viso interviu metu nebuvo jokių pašalinių asmenų ar galinčių blaškyti dėmesį veiksmų. Kiekvienam vadovui prieš interviu buvo pasakyta, jog kalbėsime apie edukacinių paslaugų teikimą ikimokyklinėje įstaigoje ir, kad patogumo sumetimais, jam leidus, pokalbis bus įrašinėjamas į diktofoną. Vėliau medžiaga buvo perkelta į Microsoft Word kompiuterinę programą (vadovų atsakymų protokolai 4 priede). Atsakinėdami į klausimus vadovai buvo rimtai nusiteikę, kalbėjo konkrečiai ir aiškiai.

Duomenims apdoroti naudota Microsoft Excel kompiuterinė programa. Darbe naudojami sutrumpinimai: $N_t=...$ – tyrime dalyvavusių ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų imtis; $N_p=...$ – pedagogų imtis; $N_v=...$ – ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų imtis.

Tyrimo dalyvių demografinės charakteristikos

Alytaus miesto ir rajono ikimokyklinių įstaigų **pedagogų** ir **tėvų** demografinės charakteristikas atskleidžia jų lytis, amžius, išsilavinimas, pedagoginio darbo stažas, kvalifikacinė kategorija, gyvenamoji/darbo vieta, socialinė padėtis, grupė, kurioje dirba pedagogas/kurią lanko vaikas, laikas, kurį vaikas praleidžia įstaigoje (žr. 6 lentelė).

6 lentelė

Tyrimo dalyvių demografiniai duomenys (proc.)

Pedagogai ($N_p=123$)					Tėvai ($N_t=181$)				
Lytis					Lytis				
Moterys		Vyrai			Moterys		Vyrai		
100		-			87		13		
Amžius					Amžius				
21-30 metų	31-40 metų	41-50 metų	Daugiau kaip 50 metų		21-30 metų	31-40 metų	41-50 metų	Daugiau kaip 50 metų	
3	14	40	43		34	51	10	4	
Išsilavinimas					Išsilavinimas				
Pagrindinis	Vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis	Kita	Pagrindinis	Vidurinis	Aukštesnysis	Aukštasis	Kita
-	-	66	33	1	1	20	37	35	7
Ikimokyklinė įstaiga įsikūrusi					Gyvenamoji vieta				
Mieste		Kaime			Mieste		Kaime		
91		9			87		13		
Grupė, kurioje dirbama					Grupė, kurią lanko vaikas				
Lopšelio	Darželio		Priešmokyklinė		Lopšelio	Darželio		Priešmokyklinė	
16	64		20		9	72		19	
Pedagoginio darbo stažas					Socialinė padėtis visuomenėje				
Iki 5 metų	6-10 metų	11 – 15 metų	16-20 metų	Daugiau kaip 20 metų	Dirbantis	Bedarbis		Kita	
2	3	12	20	63	85	11		4	
Kvalifikacinė kategorija					Laikas, kurį vaikas praleidžia ugdymo įstaigoje				
Auklėtoja	Vyr. auklėtoja	Auklėtoja- metodinė	Auklėtoja- ekspertė		Pilna darbo diena	Nepilna darbo diena		Kita	
7	85	9	-		92	5		3	

Apibendrinant tyrimo dalyvių demografinius lyties duomenis, galima teigti, kad tyrime 100 % dalyvavo moterys pedagogės, tiriamųjų tėvų kategorijoje didžioji dauguma (87 %) klausimynus pildė taip pat moterys.

Analizuojant duomenis amžiaus aspektu, pastebėta, kad daugiausiai tyrime dalyvavo pedagogai, priklausantys daugiau kaip 50 metų amžiaus grupei, ir tai sudaro 43 % visų dalyvavusių pedagogų. Daugiau kaip pusės (51 %) tyrime dalyvavusių tėvų amžius svyruoja nuo 31 iki 40 metų.

Didžioji dalis tyrime dalyvavusiųjų yra įgiję aukštesnįjį išsilavinimą. Pedagogų – 66 %, tėvų – 37 %.

Daugiausia apklaustųjų pedagogų (91 %) dirba ikimokyklinėse įstaigose, kurios yra įsikūrusios mieste, taip pat ir didžioji dalis tėvų (87 %) gyvena mieste.

Dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų dirba darželio grupėje – 64 %. Išanalizavus pateiktus duomenis pastebėta, kad 72 % tiriamųjų tėvų vaikų lanko darželio grupę ir vaikas praleidžia joje pilną darbo dieną (92 %).

Didžioji dauguma pedagogų (63 %) ikimokyklinėse įstaigose dirba daugiau kaip 20 metų bei turi vyr. auklėtojo kvalifikacinę kategoriją (85 %).

Dauguma tyrime dalyvavusių tėvų (85 %) – dirbantys žmonės. Tarp visų tėvų buvo 4 %, kurie nurodė kitą socialinę padėtį visuomenėje – tai dirbantis ir auginantis mažą vaiką.

Visi tyrime dalyvavę ikimokyklinių įstaigų **vadovai** buvo moterys. Kiti informantų demografiniai duomenys pateikiami 7 lentelėje.

7 lentelė

Tyrimo dalyvių demografiniai duomenys

Informantas	Informanto charakteristika		
	Amžius	Išsilavinimas	Darbo stažas
1 informantas	57 metai	Aukštasis universitetinis	16 metų
2 informantas	51 metai	Aukštasis universitetinis	12 metų
3 informantas	59 metai	Aukštasis universitetinis	15 metų

Analizuojant informantų demografinius duomenis paaiškėjo, kad visi įstaigų vadovai yra perkopę 50-ies metų ribą, yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą bei jų, kaip vadovų, darbo stažas svyruoja nuo 12 iki 16 metų.

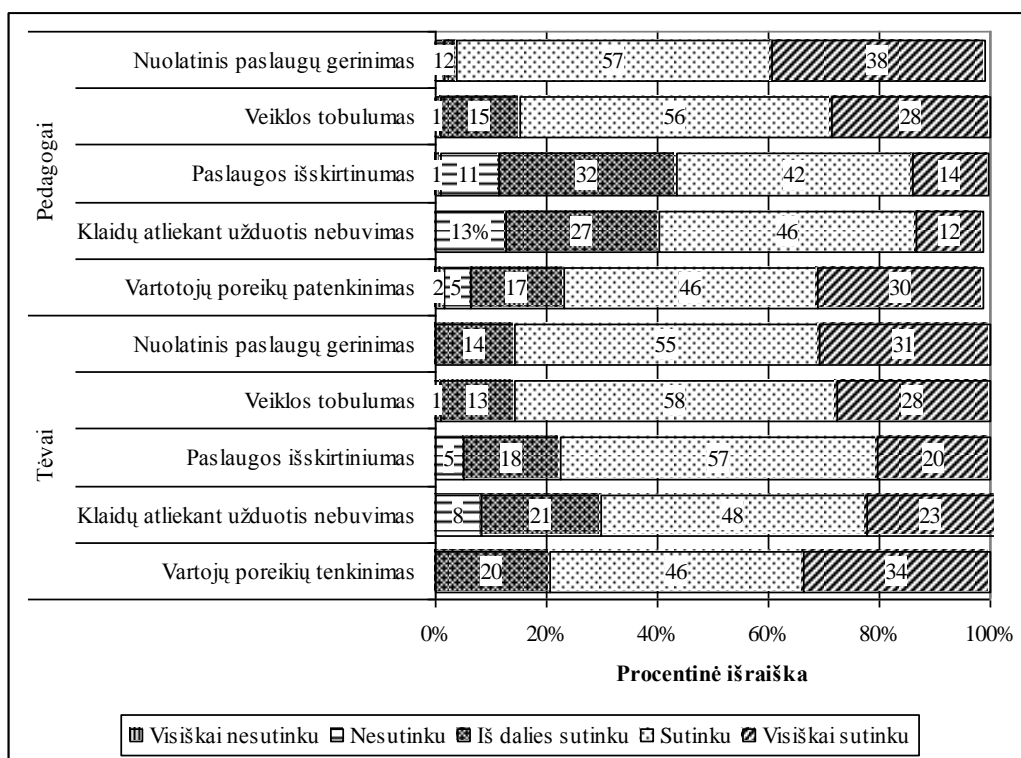
2.2. Pedagogų ir tėvų anketinės apklausos tyrimo rezultatai

Taikant anketinės apklausos metodą, siekta iširti ikimokyklinio ugdymo įstaigos paslaugų teikėjų (pedagogų) bei vartotojų (tėvų, globėjų) žinias apie kokybės sampratą, teikiamų

edukacinių paslaugų spektrą ir jų vertinimą bei patį vaiko ugdymo procesą ikimokyklinėje įstaigoje: pedagogo kompetencija, ugdomoji aplinka, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo procesas.

Kokybės samprata ikimokyklinėje įstaigoje

Kad kokybės samprata suvokiama skirtingai, nėra vieno bendro jos apibrėžimo ir ją galima vertinti keliais požiūriais: tėvų, ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjo, paties vaiko, administracijos, tai parodė mokslinės literatūros analizė. Atliekant tyrimą buvo siekta išsiaiškinti, kaip kokybės sąvoką suvokia tiek ikimokyklinio ugdymo pedagogai, tiek patys tėvai (10 pav.).

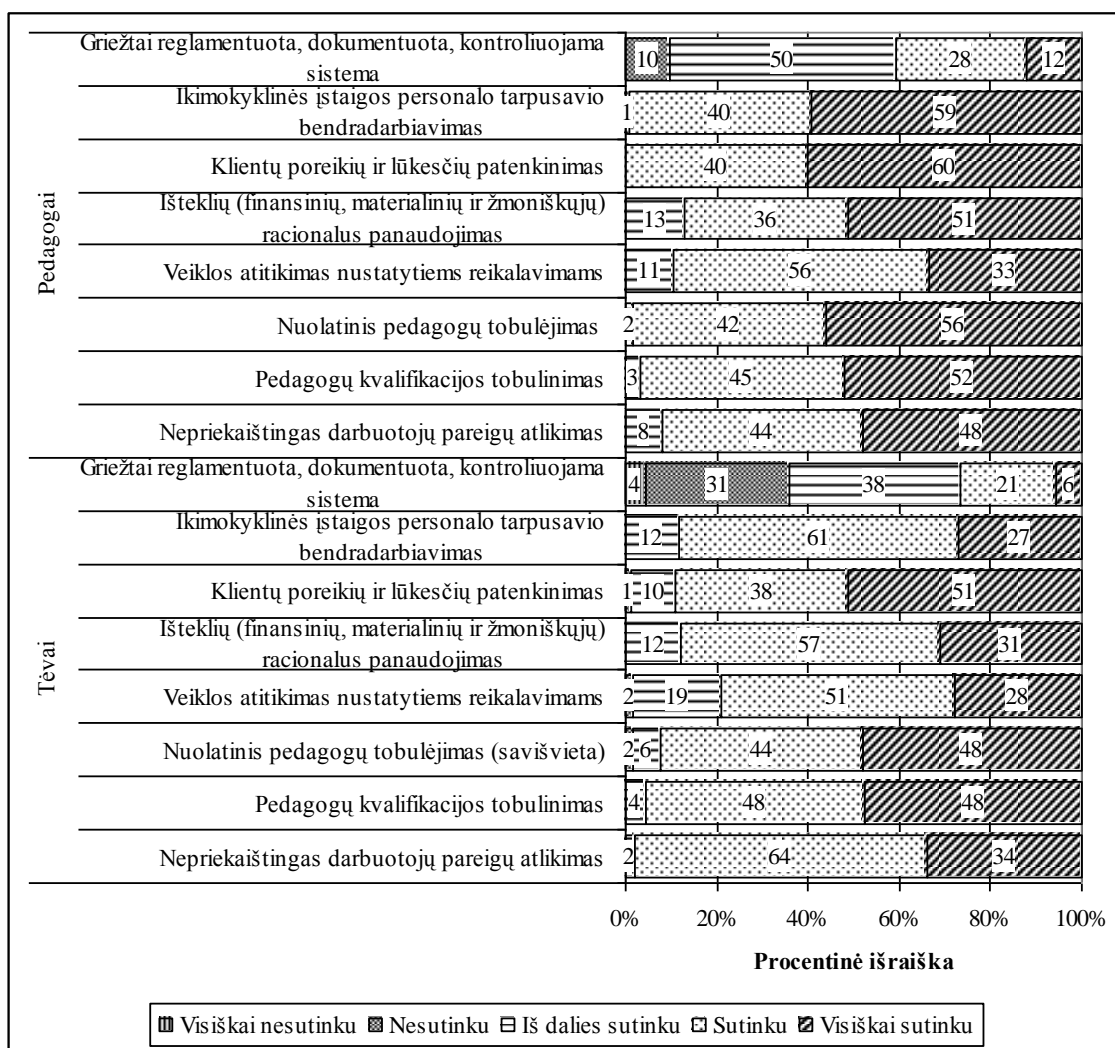
10 pav. **Pedagogų ir tėvų kokybės sampratos apibrėžtys** (proc.) ($N_p=123$; $N_t=181$)

Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad visiems pateiktiems kokybės aspektams tiek pedagogai, tiek tėvai daugiausiai arba visiškai pritaria, arba pritaria. Analizuojant tyrimo rezultatus atskirose tikslinėse grupėse (pedagogų ir tėvų), pastebime, kad dauguma pedagogų kokybę suvokia kaip *nuolatinį paslaugų gerinimą*, tam visiškai pritaria (38 proc.) arba pritaria (57 proc.) respondentų. Kartu sudėjus tai sudaro 95 proc. visų pedagogų, pritariančių šiam kokybės sampratos apibrėžimui. 30 proc. pedagogų kokybę suvokia kaip *vartotojų poreikių patenkinimą*, o kokybės kaip *veiklos tobulumo* sampratai, visiškai pritaria 28 proc. pedagogų. Tuo tarpu dauguma (86 proc.) tėvų pritaria arba visiškai pritaria, jog kokybė yra suvokiama, kaip

nuolatinis paslaugų gerinimas bei veiklos tobulumas. Taigi tėvai iš ikimokyklinės įstaigos tikisi nuolatinio tobulėjimo siekiant kokybiškesnio ugdymo.

Įvertinus paslaugų teikėjų bei vartotojų žinias apie kokybę, galima teigti, jog didžioji dalis apklaustųjų kokybės sampratą sieja su nuolatiniu paslaugų gerinimu, taip pat išskiria kokybę kaip veiklos tobulumą bei vartotojų poreikių patenkinimą. Taigi, ikimokyklinėms ugdymo įstaigoms labai svarbu atsižvelgiant į tėvų, kaip vartotojų, poreikius, siekti kokybiško ugdymo ir teikti kokybiškas paslaugas. Dėmė tarp tėvų lūkesčių bei teikiamų paslaugų padeda užtikrinti kokybišką ugdymo procesą.

Mokslinėje literatūroje akcentuojama, kad ikimokyklinio ugdymo kokybę reprezentuoja du pagrindiniai matmenys: struktūros ir proceso kokybė. Pasak D.Martišauskienės (2010), ikimokyklinio ugdymo kokybę apibūdina du požymiai – vienas akcentuoja kokybės vadybos aspektus, kitas – esminį dėmesį suteikia į vaiko ugdymo kokybę. Todėl išsiaiškinus, kaip pačios kokybės sąvoką suvokia paslaugų teikėjai bei vartotojai, siekta nustatyti, kokias požymiais, pasak jų, turėtų pasižymėti kokybiškas ikimokyklinis ugdymas (žr. 11 pav.).

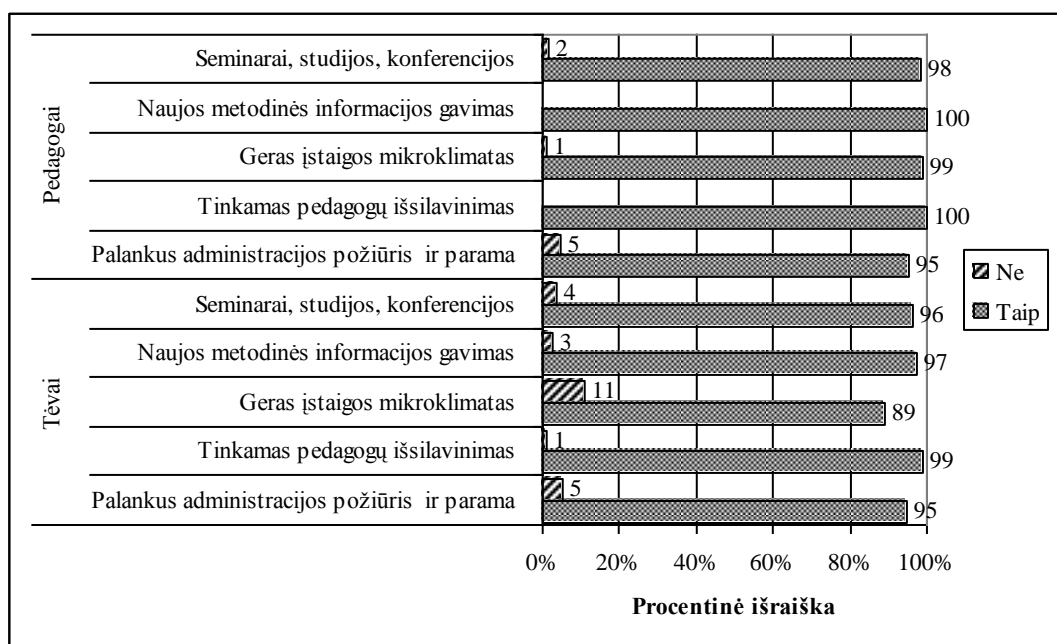
11 pav. Ikimokyklinio ugdymo kokybės požymiai (proc.) (N_p=123; N_t=181)

Gauti tyrimo rezultatai parodė, kad pedagogai teigia, kad ikimokyklinio ugdymo kokybei didžiausią įtaką daro keletas požymių. Kokybės, kaip *vaikų poreikių bei lūkesčių patenkinimo* požymiui, pedagogai arba visiškai pritarė (60 proc.) arba pritarė (40 proc.). 59 proc. respondentų nurodė, jog visiškai sutinka, kad įstaigos *personalo tarpusavio bendradarbiavimas* turi įtakos kokybiškų paslaugų teikimui. Kad ikimokyklinio ugdymo kokybei reikšmę turi ir *nuolatinis pedagogų tobulėjimas* bei *kvalifikacijos tobulinimas* (atitinkamai 56 proc. ir 52 proc.) sutinka dauguma apklaustųjų. Tačiau pastebėta, kad pusė apklaustųjų pedagogų tik iš dalies sutinka, kad *griežtai reglamentuota, dokumentuota ir kontroliuojama sistema*, yra vienas ikimokyklinio ugdymo kokybės aspektų. Nepaisant to, jog ikimokyklinis ugdymas yra reglamentuojamas įvairių teisės aktų, pedagogams neatrodo, kad griežtas sistemos reglamentavimas, dokumentavimas apibūdina kokybišką ugdymą. Tyrimo rezultatų pagrindu galima daryti prielaidą, jog tai, kad ikimokyklinis ugdymas yra griežtai reglamentuojamas įvairių teisės aktų bei įvairių dokumentų, dar neužtikrina, jog dėka to ikimokyklinio ugdymo įstaigos teikiamos paslaugos bus kokybiškos, nes, kaip aiškina mokslinėje literatūroje, (Bagdonienė, Hopenienė, 2004), standartai neįvertina vartotojų poreikių ir prioritetų.

Analizuojant gautus tėvų tyrimo rezultatus, galima teigti, jog jie kokybišką ikimokyklinį ugdymą sieja su *klientų poreikių bei lūkesčių patenkinimu* (51 proc.) bei *nuolatinio pedagogų tobulėjimu* (48 proc.) ir pačių *pedagogų kvalifikacijos tobulinimu* (48 proc.). Kad kokybė suvokiama kaip vartotojo poreikių patenkinimas, galima aptikti ir mokslinėje literatūroje (Vveinhardt, 2003; Lamanauskas, 2004), nes paslaugos kokybę nusako paslaugos vartotojo pasitenkinimo lygis. Todėl galima teigti, jog vartotojo poreikių patenkinimas tampa atskaitos tašku, leidžiančiu suvokti, ar teikiama paslauga yra kokybiška. Tad labai svarbu, kad ikimokyklinis ugdymas atitiktų tėvų lūkesčius. Be to, kadangi pedagogas yra asmuo ugdantis vaiką, svarbiu rodikliu, užtikrinančiu kokybišką ugdymą, tėvams tampa ir pačių pedagogų noras tobulėti bei galimybė kelti kvalifikaciją.

Apibendrinant galima teigti, jog ikimokyklinio ugdymo kokybę apibūdina tokie požymiai: vaiko poreikių ir lūkesčių patenkinimas, nuolatinis pedagogų tobulėjimas, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas.

Kitu klausimu siekta nustatyti veiksnius, padedančius siekti kokybiško ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje (žr. 12 pav.).

12 pav. **Veiksniai, skatinantys siekti kokybiško ugdymo** (proc.) ($N_p=123$; $N_t=181$)

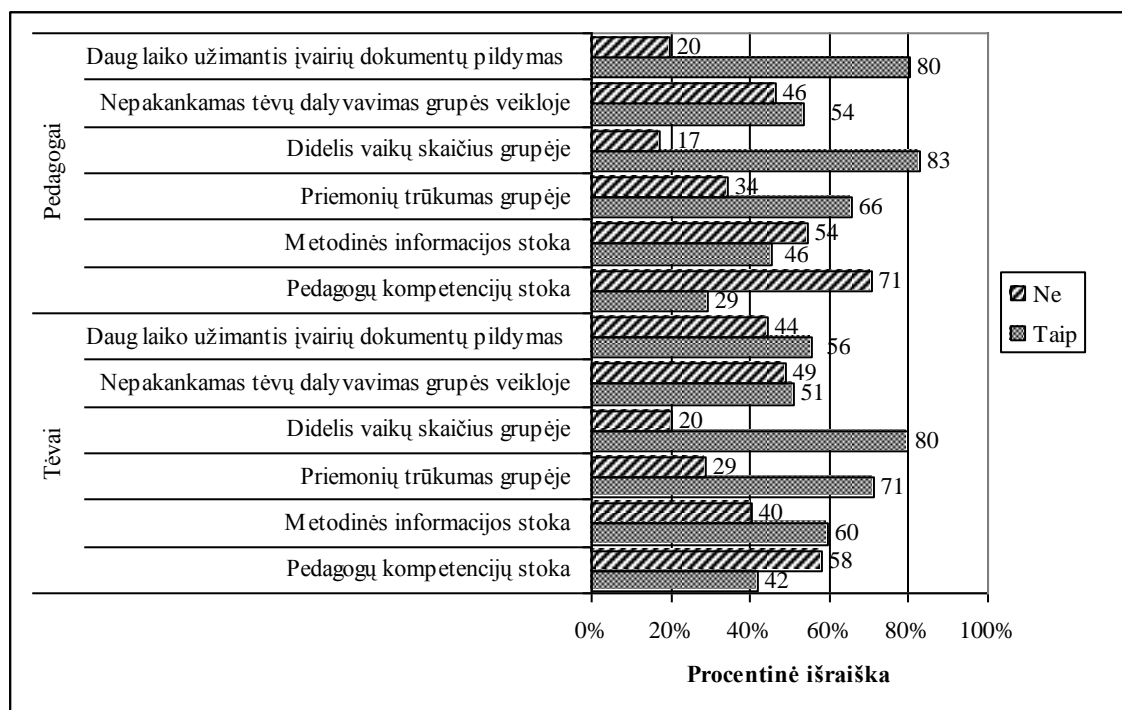
Gauti duomenys parodė, jog veiksniai, kurie buvo siūlomi pedagogams, yra beveik vienodai svarbūs norint užtikrinti kokybišką vaiko ugdymą ikimokyklinėje įstaigoje. Analizuojant tyrimo rezultatus atskirose tikslinėse grupėse (pedagogų ir tėvų), pastebime, jog absoliučiai visi pedagogai *naujos metodinės informacijos gavimą* bei *tinkamą pedagogų išsilavinimą* prilygina veiksniams, darantiems didžiausią įtaką, padedantiems siekti kokybiško ugdymo proceso. *Geras įstaigos mikroklimatas* (99 proc.) bei įvairūs rengiami *seminarai, konferencijos, studijos* (98 proc.) taip pat lieka svarbiais faktoriais, padedančiais užtikrinti kokybišką vaikų ugdymą. Tai leidžia daryti prielaidą, jog kokybiškas pedagogų darbas užtikrinamas tuomet, kai turimas tinkamas pedagoginis išsilavinimas bei nuolat prieinama nauja metodinė informacija. tai aspektai labiau iš pedagoginės pusės. O žvelgiant psichologiniu aspektu, pedagogams aktualus ir psichologinis mikroklimatas tiek pačioje grupėje, tiek ir visoje ikimokyklinėje institucijoje. Nes geri tarpusavio santykiai – vienas pagrindinių veiksnių, užtikrinančių ne tik pačios ugdomosios veiklos organizavimo kokybę, bet ir gerą pedagogų savijautą. O visa tai kartu sąlygoja kokybišką ugdymo procesą bei padeda užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę.

Kaip matyti iš tėvų pateiktų tyrimo duomenų, jie svarbiausiu faktoriumi, padedančiu užtikrinti kokybišką ugdymo procesą, laiko *tinkamą pedagogų išsilavinimą* (99 proc.). Be to, tėvai didelę reikšmę skiria ir pačių pedagogų tinkamam pasiruošimui, kuriam įtakos turi *naujos metodinės informacijos gavimas* (97 proc.), *seminarų, konferencijų lankymas* (96 proc.).

Taigi, apibendrinant gautus duomenis, galima išvelti, jog kokybišką vaikų ugdymą tiesiogiai inicijuoja keletas faktorių. Vienas jų – tinkamas pačių pedagogų išsilavinimas. Pasak

E.Jurašaitė-Harison (2004), sukūrusios ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų modelį, tinkamas pedagoginis išsilavinimas – viena sudedamųjų šio modelio dalių, padedančių užtikrinti kokybiškų paslaugų teikimą ikimokyklinėje įstaigoje. Naujos metodinės informacijos gavimas labai svarbus aspektas pedagogams siekiantiems teikti kokybiškas paslaugas. Kompetencijų plėtojimas įvairių seminarų bei konferencijų metu leidžia praturtinti savo turimas žinias, įgauti daugiau praktinių įgūdžių. Susidaręs palankus įstaigos mikroklimatas – aspektas, nulemiantis įstaigoje dirbančių pedagogų savijautą, darbingumą.

Be veiksnių, kurie padeda užtikrinti kokybišką ugdymą, taip pat yra ir veiksniai, kurie gali trukdyti siekti kokybiško ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje (žr. 13 pav.).

13 pav. Veiksniai, trukdantys siekti kokybiško ugdymo (proc.) (N_p=123; N_t=181)

Atsižvelgiant į pedagogų pateiktus duomenis apie veiksnius, trukdančius siekti kokybiško ugdymo, pastebima, kad dažniausiai tai yra *didelis vaikų skaičius grupėje* (83 proc.), *daug laiko užimantis įvairių dokumentų pildymas* (80 proc.) bei *priemonių trūkumas grupėje* (66 proc.). Teisės aktuose akcentuojama, jog vaikų nuo 3 iki 7 metų ikimokyklinio ugdymo grupėje turėtų būti ne daugiau kaip 20. Tačiau šiandien tenka susidurti su kiek kitokia realybe – neretai vaikų skaičius viršija nustatytą normą ir organizuoti ugdymo procesą pedagogui nelengva. Anot S.Neifacho (2008), didelis vaikų skaičius grupėse menkina ugdymo kokybės rodiklius. Taigi, remiantis tiek atlikto tyrimo rezultatais, tiek mokslinėje literatūroje pateikiamais faktais, galima daryti prielaidą, jog vaikų ugdymas mažesnėse grupėse teigiamai veiktų ugdytinius, o esant dideliame vaikų skaičiui grupėje, nukenčia ir teikiamų paslaugų kokybė. Atlikto tyrimo duomenys atliepia A.Bukmanaitės (2010) parengtos mokslinio tyrimo ataskaitos duomenis. Nes

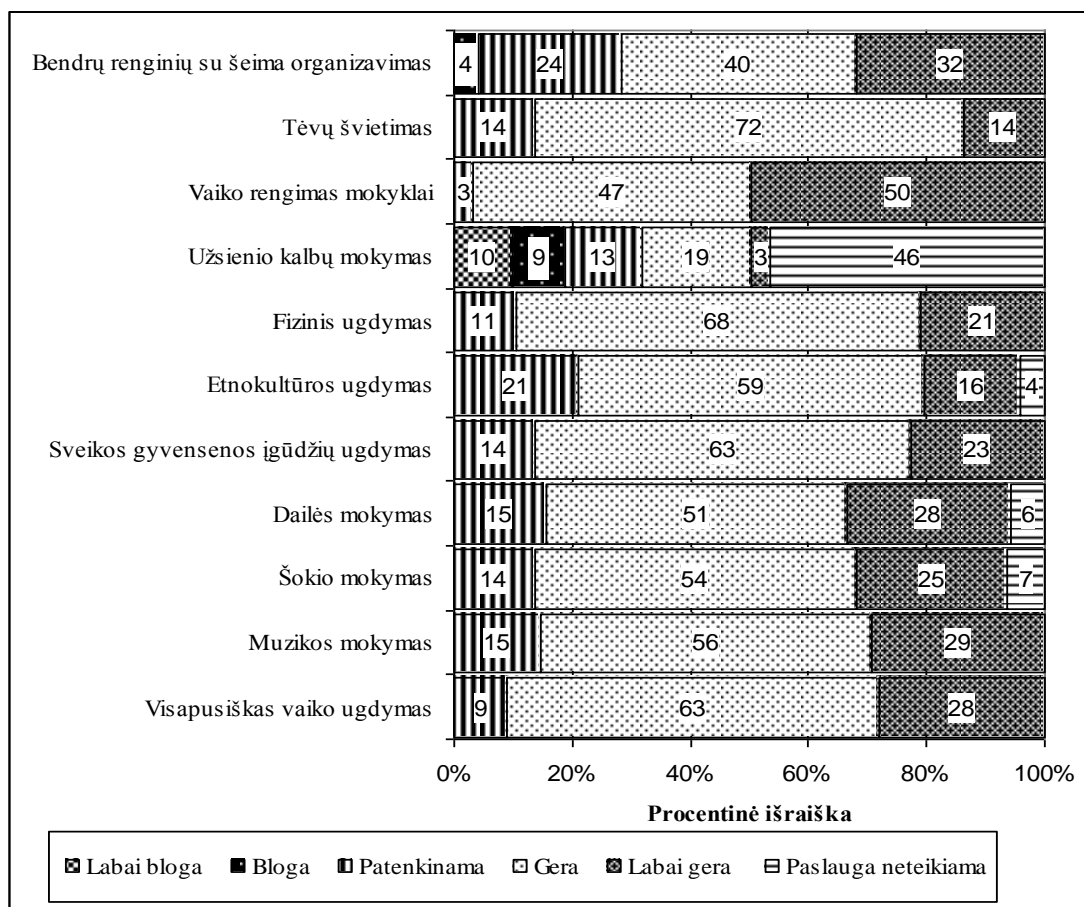
mokslininkės tyrimo ataskaitoje, kurioje įvardijami pedagogų išskirti kokybiško ugdymo trikdžiai, pirmosios trys pozicijos sutampa su šio tyrimo pateiktais duomenimis.

Analizuojant tėvų pateiktus duomenis šiuo klausimu, pastebima, kad atsakymai pasiskirstė panašiai, kaip ir pedagogų. Tėvų požiūriu, didžiausi trukdžiai siekiant kokybiško ugdymo yra: *didelis vaikų skaičius grupėje* (80 proc.), *priemonių trūkumas grupėje* (71 proc.) bei *metodinės informacijos stoka* (60 proc.).

Apibendrinant galima teigti, jog pagrindiniai trikdžiai siekiant kokybiško ugdymo tiek paslaugų teikėjų, tiek pačių vartotojų požiūriu yra per didelis vaikų skaičius grupėje ir priemonių stygius.

Edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje

Siekiant išsiaiškinti, kokios edukacinės paslaugos yra teikiamos ikimokyklinėse įstaigose, pedagogams buvo pateiktas būtent toks klausimas ir prašoma įvertinti teikiamų paslaugų kokybę. Respondentų atsakymų pasiskirstymas šiuo klausimu matomas 14 pav.:

14 pav. Teikiamų edukacinių paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje kokybė (proc.) (N_p=123)

Kaip leidžia teigti gauti rezultatai, beveik visos nurodytos paslaugos yra teikiamos. Tačiau pastebėta, jog užsienio kalbos mokymas ikimokyklinėse įstaigose nėra itin populiarus, nes 46 proc. visų pedagogų nurodė, jog ši paslauga net nėra teikiama. Taigi, užsienio kalbos mokymo paslauga ikimokyklinėse įstaigose nėra pakankamai išplėtotą. Galima daryti prielaidą, jog arba tam nesudarytos galimybės, arba galbūt net nėra poreikio teikti tokią paslaugą, juolab, kad užsienio kalbos mokymas privalomas tik nuo antros klasės.

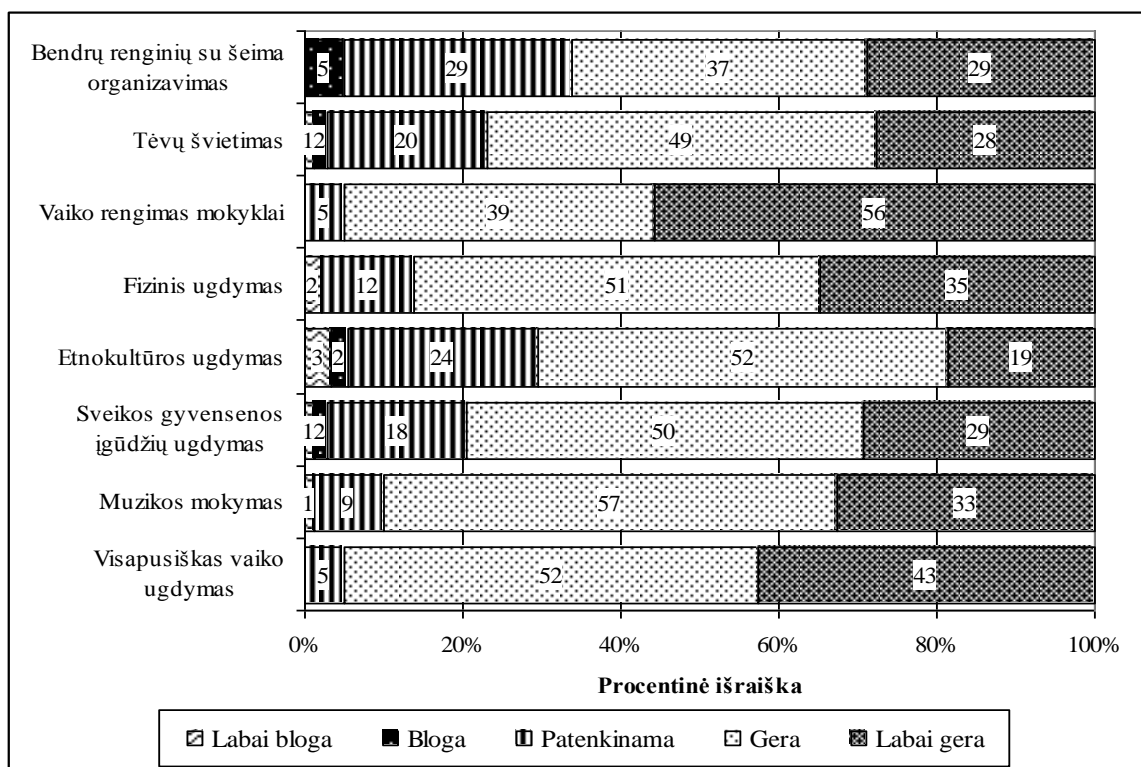
Vienas pagrindinių ikimokyklinio ugdymo uždavinių – *vaiko rengimas mokyklai*, nes nuo ugdymo(si) ikimokyklinėje įstaigoje kokybės priklauso vaiko mokymo(si) sėkmė mokykloje. Šios paslaugos teikimą „labai gerai“ vertina pusė visų apklaustųjų. Dar 47 proc. šią paslaugą vertina „gerai“ ir tik 3 proc. visų pedagogų mano, jog vaikų rengimo mokyklai kokybė yra patenkinama. *Bendrų renginių su šeima organizavimą* „labai gerai“ vertina 32 proc. visų pedagogų. Tačiau pastebėta, jog 24 proc., vis dėlto, šią paslaugą vertina tik „patenkinamai“. Mokslinėje literatūroje (Litvinienė, 2000; Birontienė, 2011) nurodoma, kad tėvų įtraukimas į ugdomąjį procesą – viena iš sėkmingo ugdymo(si) sąlygų, kuomet padedama pasiekti bendri tikslai, sėkmingai vykdomas ugdymo procesas ar sprendžiami iškilę sunkumai.

A.Lansbergienė, L.Jankauskienė (2004) pažymi, kad meninė kompetencija apima dailę, muziką, teatrą, šoki, kaip meninės raiškos ir kultūros pažinimo sritis. Meninio ugdymo paslaugų, kaip „labai gerai“ teikiamų paslaugų vertinamas panašus: *muzikos mokymas* – 29 proc., *dailės mokymas* – 28 proc., *šokio mokymas* - 25 proc. O šių minėtų meninio ugdymo paslaugų kokybės vertinimo kriterijų, kaip „gerą“, pasirinko daugiau negu pusė respondentų (atitinkamai 56 : 51 : 54 proc.). Tai liudija, jog meninio ugdymo paslaugos vertinamos teigiamai.

Visapusiško vaiko ugdymo paslauga apima visą ugdymo procesą. Vaiko raida skatinama visose ugdymo srityse. Tyrimo duomenys atskleidė, kad *visapusišką vaiko ugdymą* „labai gerai“ vertina 28 proc., o „gerai“ – 63 proc. visų apklaustųjų pedagogų.

Apibendrinant gautus pedagogų duomenis, galima teigti, kad dauguma teikiamų paslaugų buvo įvertintos „labai gerai“ arba „gerai“.

Tėvams buvo pateiktas analogiškas klausimas, t.y., prašoma nurodyti, kokiomis edukacinėmis paslaugomis ikimokyklinėje įstaigoje bei, kaip vertinama kiekvienos jų kokybė. Gauti rezultatai pavaizduoti 15 pav.

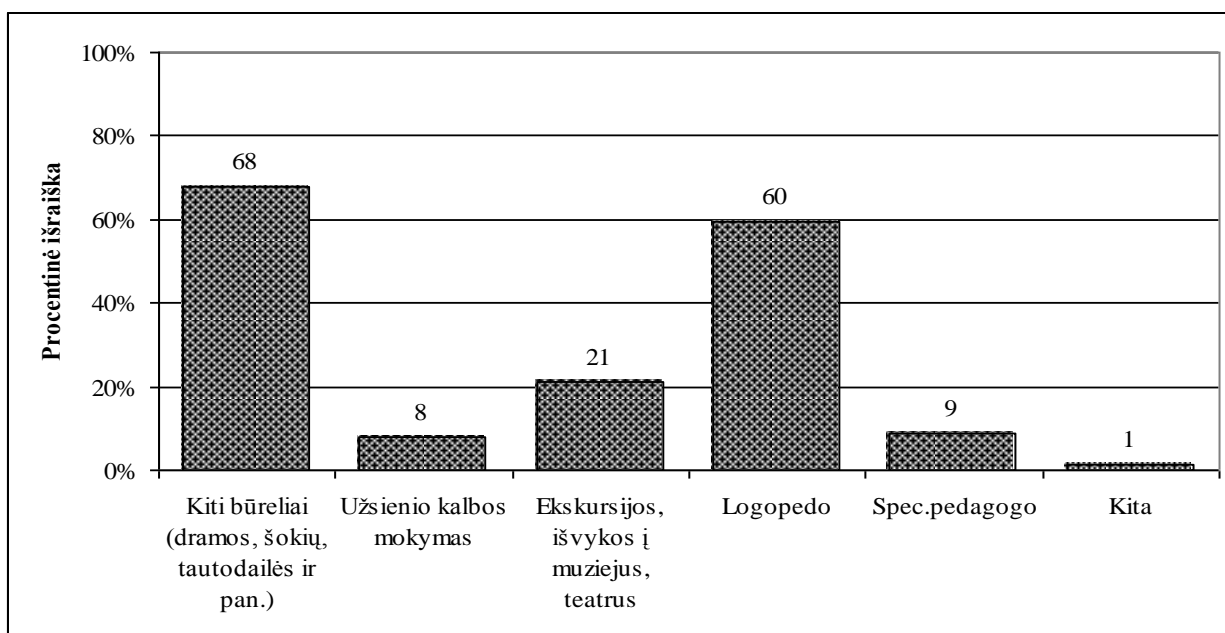
15 pav. Teikiamų edukacinių paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje kokybė (proc.) (N_i=181)

Pateikti duomenys leidžia teigti, kad tėvai geriausiai vertina *vaiko rengimą mokyklai* (56 proc. „labai gerai“, 39 proc. „gerai“). Galima daryti prielaidą, kad vaikai ikimokyklinėje įstaigoje yra tinkamai paruošiami mokyklai, nes šiam aspektui pritaria didžioji dalis paslaugų vartotojų (tėvų). Taip pat tėvai palankiai vertina ir *visapusišką vaiko ugdymą ikimokyklinėje įstaigoje* (43 proc. „labai gerai“, 52 proc. „gerai“). Kiek mažiau (33 proc.) „labai gerai“ vertina meninį vaikų ugdymą, t.y., *muzikos mokymą*. Ikimokykliniame amžiuje išryškėja vaiko poreikis muzikinei veiklai, todėl šiame amžiuje muzikiniai gebėjimai lavėja pakankamai sparčiai.

Vaiko sveikatos saugojimas neatskiriamas nuo ugdymo, todėl gera vaiko savijauta ir sveikata – svarbiausia jo ugdymo sąlyga. Fizinis aktyvumas, kaip nurodoma mokslinėje literatūroje, yra vienas iš sveikos gyvensenos veiksnių. 35 proc. tėvų laikosi pozicijos, jog *fizinis aktyvumas* ikimokyklinėje įstaigoje yra labai kokybiškas. Kad *sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas* ikimokyklinėje įstaigoje yra „labai geras“, pripažįsta 29 proc. tėvų. Dar pusė visų apklaustųjų tėvų įvardija šią paslaugą kaip „gerą“.

Taigi, apibendrinant galima teigti, jog iš ikimokyklinėje įstaigoje teikiamų edukacinių paslaugų tėvai geriausiai vertina vaiko parengimą mokyklai bei didžioji dalis jų teigia, kad visapusiškas vaiko ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje yra labai kokybiškas.

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojams buvo pateiktas klausimas: „Kokiomis kitomis ugdymo paslaugomis Jūsų vaikas naudojasi ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje?“ Tėvų atsakymai pateikti 16 pav.

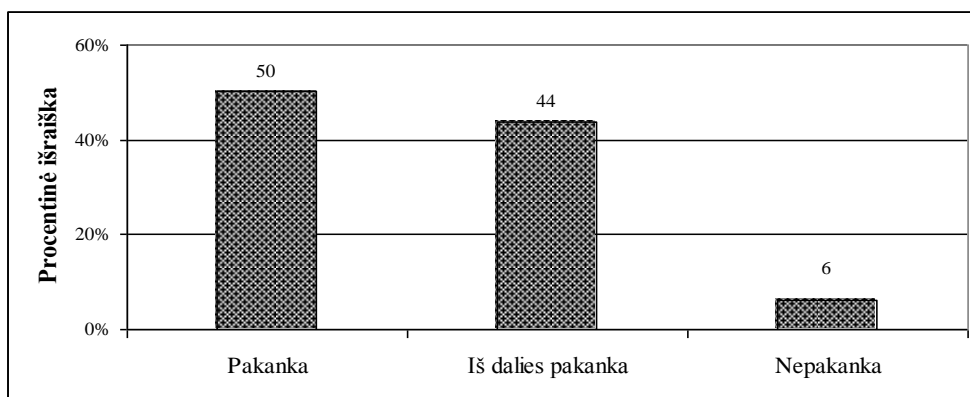
16 pav. **Kitos paslaugos, kuriomis naudojama ikimokyklinėje įstaigoje** (proc.) (N_i=181)
 Pastaba: kai kurie tėvai rinkosi po kelis variantus

Pateikti duomenys leidžia teigti, kad be anksčiau minėtų edukacinių paslaugų (15 pav.), ikimokyklinėje įstaigoje teikiamos ir kitos paslaugos, kuriomis galima naudotis. Daugiausiai (68 proc.) vaikų lanko kitus *įvairius būrelius (dramos, šokių, tautodailės ir pan.)*. D.Martišauskienė (2008) pažymi, kad vaiko kompetencijų plėtotė – vienas aspektų, kuriais grindžiama ikimokyklinio ugdymo kokybė. Savaime suprantama, kad ugdymo turinys turėtų būti orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą. Todėl poreikis išreikšti save meno kalba per įvairias meninės raiškos priemones padeda vaikams atrasti savąjį „aš“, skatina savimi pasitikėti. Pastebėta, jog pagalbos specialisto, konkrečiai – *logopedo*, paslaugomis ikimokyklinėje įstaigoje naudojasi 60 proc. vaikų. Tai reiškia, jog ikimokyklinėse įstaigose yra nemažai vaikų, kuriems reikalinga kalbos ir kalbėjimo specialisto pagalba.

Pažinimo kompetencijos plėtojimui puikiai tinkanti priemonė – ekskursija. Ją, kaip edukacinę paslaugą įvardija ir A.Garalis, B.Švagždienė, O.Liesionienė (2008). Kaip nurodo pateikto tyrimo rezultatai, šia paslauga naudojasi 21 proc. apklaustųjų tėvų vaikų.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, jog papildomos paslaugos, kuriomis naudojasi ikimokyklinio amžiaus vaikai, apima meninio ugdymo paslaugas (įvairūs būreliai) bei pagalbos specialistų paslaugas (logopedo). Tėvai suinteresuoti, kad jų vaikas nuolat tobulėtų, o papildoma veikla tik skatina jo gabumų plėtojimą.

Išanalizavus, kokios paslaugos teikiamos ikimokyklinėse įstaigose, o taip pat ir visas papildomas paslaugas, kyla klausimas, ar apskritai ikimokyklinėje įstaigoje pakanka teikiamų paslaugų. Kaip tik toks klausimas ir buvo užduotas tėvams. Atsakymų pasiskirstymas šiuo klausimu matomas 17 pav.

17 pav. Teikiamų paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje pakankamumas (proc.) ($N_t=181$)

Gauti duomenys parodo, kad tik pusė visų respondentų nurodo, jog jiems *visiškai pakanka* ikimokyklinėje įstaigoj teikiamų paslaugų. Kitai pusei apklaustųjų jų arba *pakanka tik iš dalies* (44 proc.), arba visai *nepakanka* (6 proc.). Kadangi pusė tėvų nurodė, jog jų beveik netenkina arba visiškai netenkina esamų paslaugų pasirinkimo galimybės ikimokyklinėje įstaigoje, todėl buvo aktualu išsiaiškinti, kokių paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje jie pasigenda. Tėvų atsakymai buvo apibendrinti ir pateiktos pasigendamų paslaugų kategorijos bei subkategorijos (8 lentelė).

8 lentelė

Trūkstamos paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje ($N_t=47$)

Eil. Nr.	Kategorija	Subkategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Meninio ugdymo paslaugos	Dailės būrelis	5	„Dailės“
		Dramos būrelis	3	„Dramos būrelio“
		Muzikos būrelis	1	„Dainavimo“
		Šokių būrelis	2	„Reiktų šokių būrelio“
2	Įvairesnis būrelių/užsienių pasirinkimas	Didesnė būrelių įvairovė	5	„Didesnės būrelių įvairovės“ (2 teiginiai); „Galėtų būti daugiau būrelių. Šiuo metu yra tik šokių“; „Įvairesnių būrelių“ (2 teiginiai)
		Sporto būrelis	3	„Sporto“ (2 teiginiai); „Didesnio būrelių pasirinkimo, kaip pavyzdžiui sporto“
		Pažintinės išvykos	2	„Teatro, koncertų, parodų“; „Ekskursijų“
3	Pagalbos specialistų paslaugos	Psichologo pagalba	8	„Psichologo“ (4 teiginiai); „Norėtume psichologo“; „Psichologo konsultacijų“ (3 teiginiai)
		Spec. pedagogo pagalba	2	„Spec. pedagogo“
		Logopedo pagalba	2	„Reikia logopedo pagalbos“
4	Užsienio kalbų mokymo paslauga		3	„Užsienio kalbų“; „Ankstyvas užsienio kalbų mokymas“; „Užsienio kalbų pamokėlių lankymas“
5	Tinkamas paruošimas mokyklai	Raidžių mokymas	1	„Raidžių mokymo“
		Skaitymo/rašymo įgūdžių lavinimas	1	„Reiktų daugiau rašymo ir skaitymo užduotėlių“
		Bendras paruošimas mokyklai	2	„Daugiau paruošimo mokyklai“

8 lentelės tęsinys 56 puslapyje

8 lentelės tęsinys

1	2	3	4	5
6	Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	Informavimo paslaugos tėvams	2	„Daugiau informuoti tėvus apie vaikų veiklą“; „Daugiau dėmesio skirti tėvų informavimui“
		Tėvų įtraukimas į veiklą	3	„Bendrumo įtraukiant į veiklą tėvus“; „Į ugdymo procesą įtraukti tėvus“; „Labiau visur įtraukti tėvus“

Pastaba: lentelėje pateikti 47 tėvų atsakymai, kadangi tiek tėvų detalizavo trūkstamas paslaugas

Trūkstamos paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje apibūdinamos tokiomis kategorijomis: *Meninio ugdymo paslaugos, Įvairesnis būrelių/užsiėmimų pasirinkimas, Pagalbos specialistų paslaugos, Užsienio kalbų mokymo paslauga, Tinkamas paruošimas mokyklai, Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas*. Kaip matome, tėvų pageidaujamos paslaugos apima tokias sritis: vaiko ugdymą (meninio, sportinio, pažintinių kelionių, t.y., teatrų, koncertų, parodų lankymo, tinkamą vaiko paruošimą mokyklai), specialistų pagalbos vaikams teikimą bei tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo kokybės užtikrinimą.

„Meninio ugdymo paslaugos“ kategorijos turinys atskleidžiamas pagal šias subkategorijas: *Dailės būrelis, Dramos būrelis, Muzikos būrelis* bei *Šokių būrelis*. Taigi tėvams yra svarbios meninio ugdymo paslaugos. Jiems svarbu, kad vaikas tobulėtų ir išreikštų save per meninės raiškos priemones, todėl tėvai siūlo plėtoti ugdymą visose meninio ugdymo srityse (dailės, dramos, muzikos ir šokių).

Kita kategorija – „Įvairesnis būrelių/užsiėmimų pasirinkimas“ ypač išplėtotą. Jos turinys orientuotas į apskritai didesnę būrelių įvairovę nenurodant, kokių konkrečiai būrelių pasigendama: „*didesnės būrelių įvairovės*“; „*galėtų būti daugiau būrelių. Šiuo metu yra tik šokių*“; „*įvairesnių būrelių*“.. Nemažai dėmesio tėvai skiria subkategorijai „sporto būrelis“ (3 teiginiai). Vadinasi, ikimokyklinėse įstaigose per mažai dėmesio skiriama vaikų sportinės veiklos plėtojimui. Tėvams svarbu plėsti ir vaiko akiratį, todėl kita subkategorija „*Pažintinė išvykos*“ tai ir atskleidžia. Tėvai pasigenda „*teatro, koncertų, parodų*“; „*ekskursijų*“.. Galima teigti, kad ikimokyklinėse įstaigos nepakankamas dėmesys skiriamas vaikų pažintinės kompetencijos plėtojimui, nors pagal ikimokyklinio ugdymo programas vaikams turėtų būti užtikrinamas šios, kaip vienos iš penkių, kompetencijos plėtojimas.

Kategorijos „*Pagalbos specialistų paslaugos*“ turinys taip pat plačiai išplėtotas. Jį sudaro trys subkategorijos: *Psichologo pagalba, Spec. pedagogo pagalba, Logopedo pagalba*. Vadinasi, tėvai pagalbą vaikui suvokia, kaip paslaugą, ir nurodo, kokie specialistai ją turėtų teikti. Labiausiai pasigendama pagalbos paslauga, anot tėvų, – „*Psichologo pagalba*“ (8 teiginiai). Nors logopedo etatas yra visose ikimokyklinėse įstaigose, tačiau, pasak tėvų, jie yra reikalingi: „*reikia logopedo pagalbos*“. Be psichologo ir logopedo paslaugų, tėvai pageidauja, kad vaikams pagalbą teiktų ir specialiujų poreikių pedagogas (2 teiginiai). Taigi, apžvelgus

pagalbos specialistų kategorijos turinį galima daryti prielaidą, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose dar nepakankamai išplėtota pagalbos vaikui sistema.

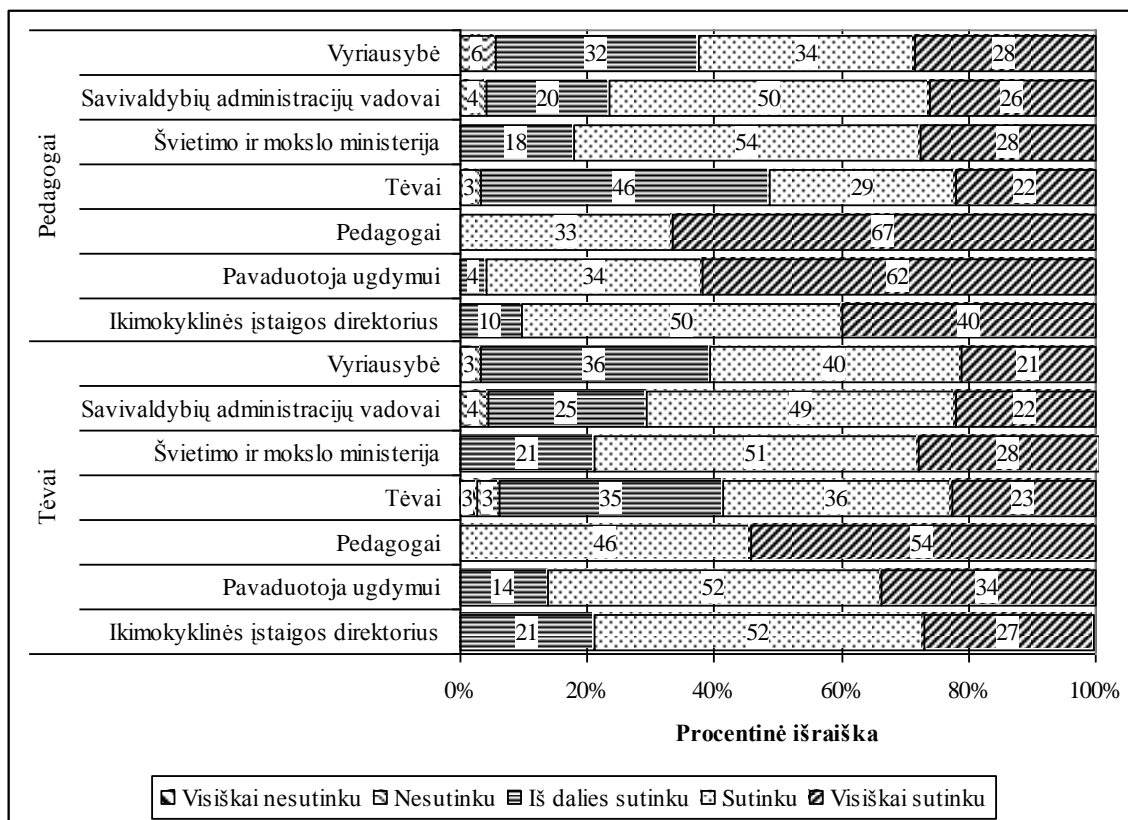
Kategorija „*Užsienio kalbų mokymas*“ visai neišplėtota, tačiau šios paslaugos stygius apibūdinamas 11 teiginių, o tai rodo, kad tėvams ji yra itin reikšminga ir reikalinga.

Kategorijos „*Tinkamas paruošimas mokyklai*“ turinį sudaro trys subkategorijos: *Raidžių mokymas*, *Skaitymo/rašymo įgūdžių lavinimas*, *Bendras paruošimas mokyklai*. Ši kategorija leidžia suvokti, jog tėvams svarbu, kad vaikas ikimokyklinėje įstaigoje būtų tinkamai paruoštas mokyklai. Ir tai leidžia teigti, jog tėvams atrodo, kad vaikai nepakankamai paruošiami ikimokyklinėje įstaigoje: „*daugiau paruošimo mokyklai*“. Nors ikimokyklinės įstaigos tikslas nėra paruošti vaikus skaityti ir rašyti, tačiau tėvai pageidauja, kad ikimokyklinė įstaiga teiktų tokią paslaugą: „*reiktų daugiau rašymo ir skaitymo užduotėlių*“; „*raidžių mokymo*“.

Kitą kategoriją „*Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas*“ sudaro šios subkategorijos: *Informavimo paslaugos tėvams*, *Tėvų įtraukimas į veiklą*. Nors mokslinėje literatūroje (D.Martišauskienė, 2010) nurodomi įvairūs tėvų informavimo apie jų vaikų veiklą ikimokyklinėje įstaigoje būdai, tačiau tėvams atrodo ši paslauga ne itin išplėtota: „*daugiau informuoti tėvus apie vaikų veiklą*“; „*daugiau dėmesio skirti tėvų informavimui*“). Tėvai taip pat nesijaučia pakankamai įtraukiami į vaikų veiklą: „*į ugdymo procesą įtraukti tėvus*“ (107); „*labiau visur įtraukti tėvus*“. Jiems trūksta „*bendrumo įtraukiant į veiklą tėvus*“. Kadangi bendradarbiavimas tarp tėvų ir pedagogų leidžia užtikrinti sėkmingą vaiko ugdymą, labai svarbu užtikrinti, jog jis vyktų sklandžiai, o, kaip leidžia teigti tyrimo duomenys, ši sritis dar nepakankamai išvystyta, nes tėvai jaučiasi nepakankamai informuojami apie jų vaikų veiklą ugdymo įstaigoje bei pasigenda tėvų įtraukimo į ugdomąjį procesą.

Apibendrinant tėvų nuomonę apie trūkstamų paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje teikimo galimybes, galima teigti, kad paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje yra per mažai. Tėvai suinteresuoti, kad vaikams būtų teikiamos kitos paslaugos. Ypač akcentuojamas meninio ugdymo, pagalbos vaikui specialistų paslaugų stygius. Pastebėta, jog tėvams aktuali užsienio kalbų mokymo paslauga, kurios teikimas taip pat nėra išplėtotas.

Kitu anketos klausimu siekta išsiaiškinti, kas, tėvų ir pedagogų nuomone, yra atsakingi už ikimokyklinėje įstaigoje teikiamų paslaugų kokybę. Gauti duomenys pateikti 18 pav.

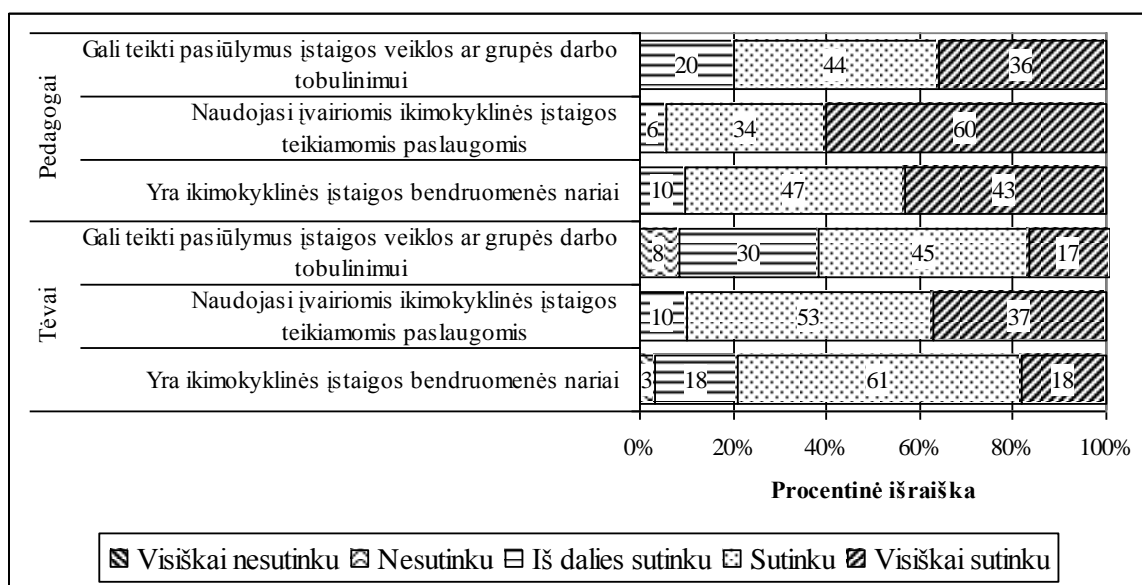
18 pav. Asmenų ir institucijų, atsakingų už edukacinių paslaugų kokybę įstaigoje, pasiskirstymas (proc.) ($N_p=123$; $N_t=181$)

Analizuojant pedagogų požiūrį apie tai, kas yra atsakingi už ikimokyklinėje įstaigoje teikiamų paslaugų kokybę, pastebime, kad labiausiai atsakingi turėtų būti *pedagogai* (67 proc.), įstaigos *pavaduotoja ugdymui* (62 proc.) bei *ikimokyklinės įstaigos direktorius* (40 proc.). Pasak tėvų, mažiausiai svarbiais laikomi *vyriausybė* bei *Švietimo ir mokslo ministerija* (po 28 proc.), *savivaldybių administracijų vadovai* (26 proc.). Kaip matome, tėvų indėlis teikiant kokybiškas ugdymo paslaugas vertinamas vos 22 proc. Tai leidžia teigti, jog pedagogai, galbūt, nepasitiki jais, nesudaro tam reikalingų sąlygų arba nesuvokia jų reikšmės organizuojant ugdymo procesą, nors mokslinėje literatūroje tėvai nurodomi kaip lygiaverčiai partneriai ugdant vaiką.

Analizuojant tėvų požiūrį šiuo klausimu, pastebime, jog jie svarbiausiais asmenimis, atsakingais už ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę įstaigoje, įvardija tiesioginius ir arčiausiai vaiko esančius asmenis: *pedagogus* (54 proc.), *pavaduotoją ugdymui* (34 proc.), *ikimokyklinės įstaigos direktorių* (27 proc.). Save pačius, kaip asmenis, atsakingus už ugdymo paslaugų kokybę, laiko tik 23 proc. tėvų. Tai, kaip ir pedagogų požiūriu, nėra aukštas rodiklis lyginant su prieš tai įvertintais asmenimis. Nors mokslinėje literatūroje (Neifachas, 2007) pabrėžiama, kad tėvų vaidmuo ugdymo procese itin svarbus ir reikšmingas. Savivaldybių administracijų vadovai, kurie, kaip galima teigti, tiesiogiai koordinuoja įstaigų veiklą, atsakingais įvardijami 22 proc. tėvų.

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad visi tyrime pateikti asmenys/institucijos yra atsakingi ugdant vaikus, tačiau siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikimą, pasak pedagogų ir pačių tėvų, svarbiausias vaidmuo atitenka pačios įstaigos darbuotojams, t.y., patiems pedagogams, įstaigos pavaduotojai ugdymui bei direktoriui.

Tėvai, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, pageidauja kokybiško ugdymo, kurį turėtų užtikrinti ugdymo programos, pedagogai, teikiamos papildomos švietimo paslaugos ir kt. Tačiau labai svarbu išsiaiškinti, kaip tiek patys tėvai, tiek ir pedagogai suvokia tėvų, kaip ugdymo paslaugų vartotojų, galimybes. Kitaip sakant, kokios priežastys suponuoja, kad tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai. Respondentų atsakymų pasiskirstymas šiuo klausimu matomas 19 pav.:

19 pav. **Teiginiai, iliustruojantys tėvus, kaip paslaugų vartotojus** (proc.) ($N_p=123$; $N_t=181$)

Atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma (49 proc.) tiek pedagogų, tiek tėvų visiškai pritaria nuomonei, kad tėvai suvokiami, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, nes gali naudotis įvairiomis ikimokyklinės įstaigos teikiamomis paslaugomis (atitinkamai 60 proc. ir 37 proc.). 31 proc. respondentų (43 proc. pedagogų ir 18 proc. tėvų) teigia, jog tėvai yra ikimokyklinės bendruomenės nariai. Tik 27 proc. tyrimo dalyvių (36 proc. pedagogų ir 17 proc. tėvų) akcentuoja, kad tėvai gali teikti pasiūlymus įstaigos veiklos ar grupės darbo tobulinimui, todėl yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai. Tačiau pastebėta, jog 8 proc. tėvų nurodo, jog jie negali teikti pasiūlymų įstaigos veiklos ar grupės darbo tobulinimui. Galima daryti prielaidą, kad, nors tėvai naudojami įvairiomis ikimokyklinės įstaigos teikiamomis paslaugomis, tačiau jiems nėra sudarytos visiškai palankios sąlygos teikti pasiūlymus įstaigos veiklos ar

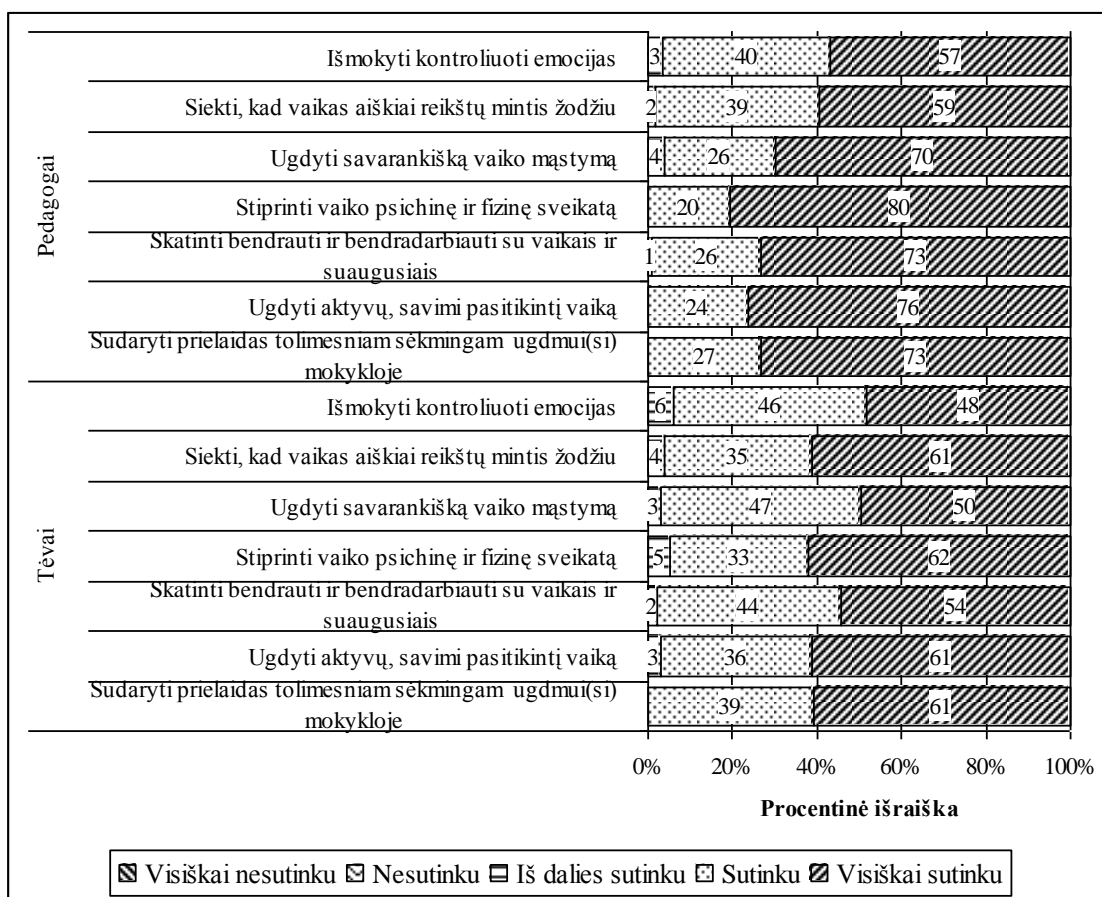
grupės darbo tobulinimui. O tai nėra gerai, kadangi jie yra tokie patys ugdymo proceso dalyviai, kaip ir pedagogai ar kiti specialistai.

Tėvų, kaip ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojų, suvokimo analizės rezultatai leidžia teigti, kad tiek pats tėvai, tiek pedagogai pastaruosius vertina kaip asmenis, kurie naudojami įvairiomis ikimokyklinės įstaigos teikiamomis paslaugomis.

Vaiko ugdymo(si) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje

Pasak O.Monkevičienės, V.S.Glebuviienės, K.Stankevičienės ir kt. (2009), kokybiškas ikimokyklinis ugdymas užtikrina pagrindinių gebėjimų plėtrą, įgalina juos lavinti ir puoselėti visą gyvenimą. Mokslinėje literatūroje (Želvys, 2001) nurodoma, jog švietimo kokybę lemia ne koks nors vienas, o keletas veiksnių. Apibendrinus įvairių mokslininkų (Vaicekauskienė, 2012; Neifachas, 2008) pateiktus duomenis, kokybišką ugdymą sąlygoja sukurta edukacinė grupės aplinka ir priemonės, ugdomosios veiklos organizavimas, pedagogo kompetencija bei glaudus ugdymo proceso dalyvių (įstaigos administracijos, pedagogų, vaiko, šeimos) bendradarbiavimas. Ugdymo tikslai ir uždaviniai, kaip nurodo D.Burškaitienė, M.Vilkonienė (2009), – vienas pagrindinių ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę užtikrinančių elementų.

Ikimokyklinės įstaigos tikslai, uždaviniai ir paskirtis apibrėžti įvairiuose teisiniuose aktuose ir dokumentuose (Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, 2002; LR Švietimo įstatymas, 2011; Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2012-2015 m. programa, 2012 ir kt.). Tai svarbiausia organizacijos strategijos dalis, padedanti įgyvendinti viziją, todėl, kaip teigia D.Martišauskienė (2010), jie turi būti aiškūs, patrauklūs, žinomi ir suprantami visiems bendruomenės nariams. Kitu anketos klausimu siekta išskirti esminius ikimokyklinio ugdymo tikslus (20 pav.).

20 pav. **Ikimokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai** (proc.) ($N_p=123$; $N_t=181$)

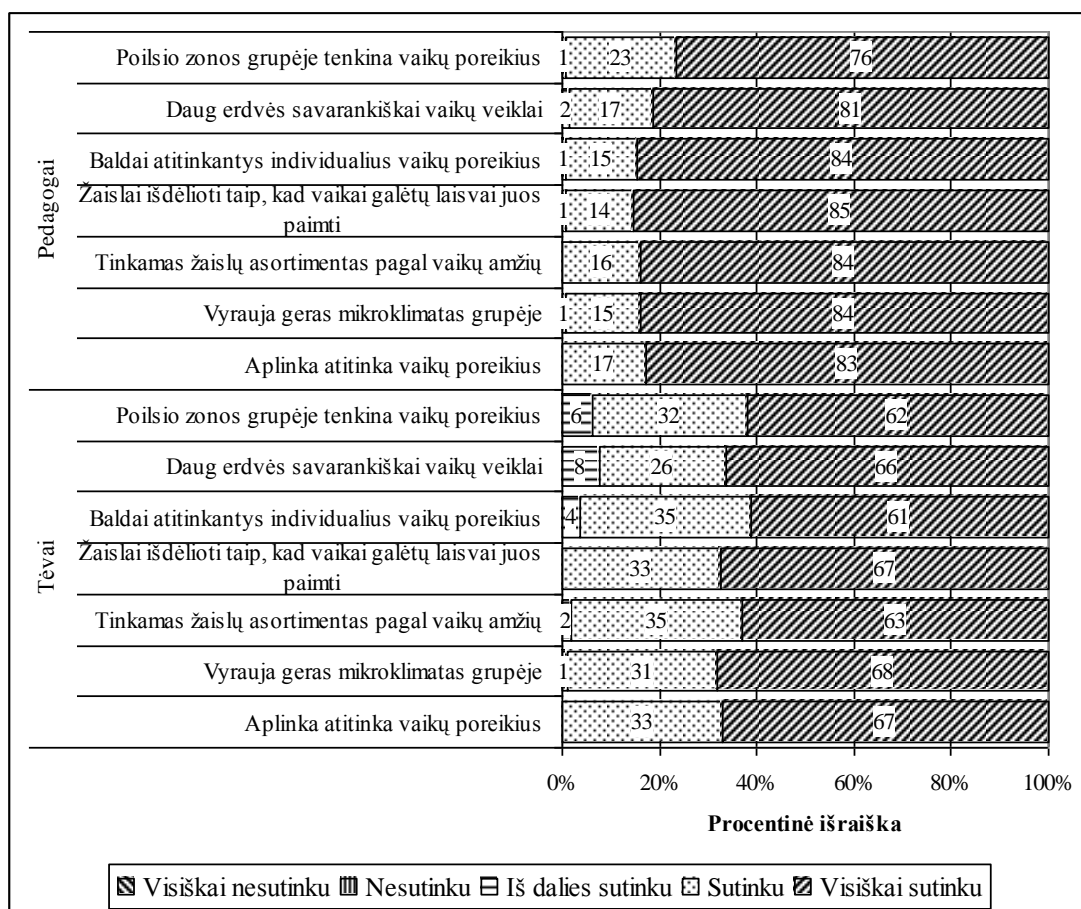
Tyrimo rezultatai rodo, kad beveik visi respondentai pateiktiems tikslas arba visiškai pritaria, arba pritaria. Pastebėti tik pavieniai atvejai, kuomet kai kuriems įvardintiems tikslams pritariama iš dalies. Analizuojant tyrimo rezultatus atskirose tikslinėse grupėse (pedagogų ir tėvų), pastebime, kad dauguma (71 proc.) pedagogų ir tėvų (atitinkamai 80 proc. ir 62 proc.) mano, kad ikimokyklinio ugdymo tikslas yra *stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą*. Pedagogams atrodo, jog svarbu *ugdyti aktyvų, savimi pasitikintį vaiką* (76 proc.), *skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su vaikais ir suaugusiais* bei *sudaryti prielaidas tolimesniai sėkmingam ugdymuisi mokykloje* (po 73 proc.). S.Neifachas (2007) taip pat pripažįsta, jog ikimokyklinio ugdymo tikslas – puoselėti visas vaiko galias (intelektines, emocijų, valios, fizines), lemiančias vaiko asmenybės vystymosi ir socializacijos sėkmę, tinkamą brandumą mokyklai, puoselėti tautines tradicijas.

Žvelgiant į tėvų pateiktus rezultatus, pastebime, jog itin išsiskiriančio vieno aiškaus tikslo nėra, visi pateikti tikslai, įvardijami, kaip panašaus svarbumo. Be psichinės ir fizinės sveikatos stiprinimo, tėvai įvardija, jog ikimokyklinei įstaigai labai svarbu *sudaryti prielaidas tolimesniai sėkmingam ugdymui(si) mokykloje*, *ugdyti aktyvų ir savimi pasitikintį vaiką*, *siekti, kad vaikas aiškiai reikštų mintis žodžiu*. Kiekvienam šių aspektų visiškai pritaria 61 proc. respondentų. Tuo

tarpu mažiausiai pedagogų ir tėvų mano, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos tikslas yra išmokyti vaikus kontroliuoti savo emocijas (atitinkamai 57 proc. ir 48 proc.

Apibendrinant gautus rezultatus galima teigti, jog ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kaip ir tėvams, vieni reikšmingiausių ikimokyklinio ugdymo tikslų yra vaiko psichinės ir fizinės sveikatos stiprinimas bei aktyvaus ir savimi pasitikinčio vaiko ugdymas. Taip pat labai svarbiu tikslu tiek tėvai, tik pedagogai laiko tai, kad ikimokyklinio ugdymo įstaiga turėtų sudaryti prielaidas tolimesniam sėkmingam vaiko ugdymui(si) mokykloje ir skatinti vaiko komunikacinių gebėjimų ugdymą.

Tam, kad edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje būtų kokybiškos, svarbu, jog ugdomoji aplinka, vieta, kur vaikai ugdomi, būtų tinkama. Kaip pastebi R.Želvys (2003), kokybiška ugdomoji aplinka skatina vaiką veikti savarankiškai, o tinkama grupės aplinka, poilsio zonos, baldai, žaislai, atitinkantys vaikų poreikius, sudaro sąlygas vaiko saviugdai plėtoti, tobulėti, tirti ir eksperimentuoti, kurti ir improvizuoti bei komunikuoti su kitais. Todėl kitu klausimu buvo siekiama nustatyti, kokia yra ugdomoji aplinka ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, paslaugų teikėjų bei vartotojų požiūriu (žr.21 pav.).

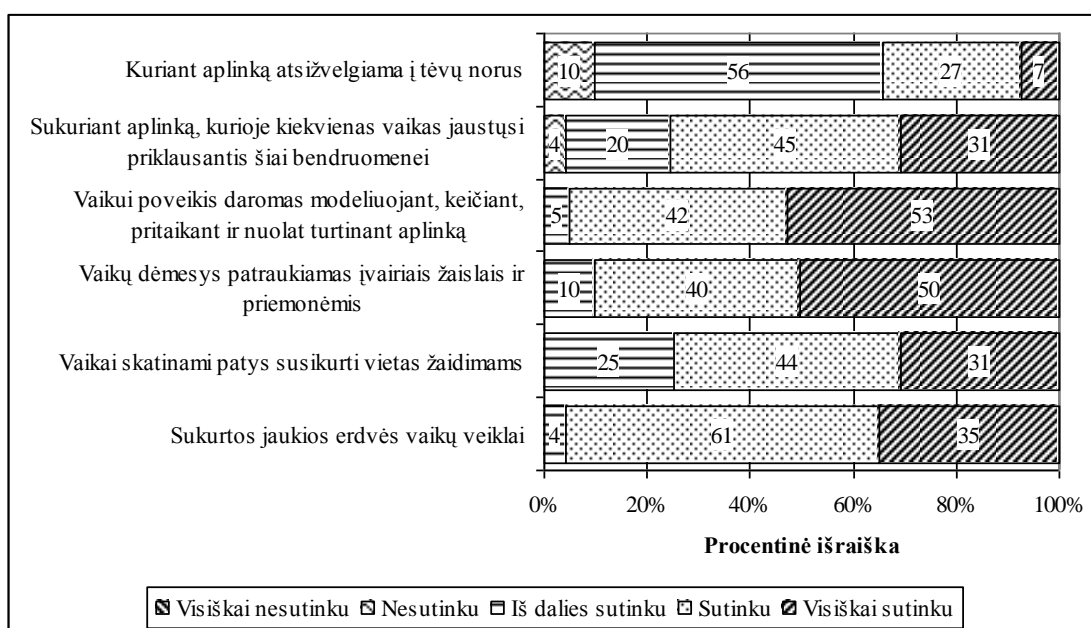
21 pav. Ugdomosios aplinkos ikimokyklinėje įstaigoje įvertinimas (proc.) (N_p=123; N_t=181)

Kaip leidžia teigti gauti rezultatai, beveik su visais pateiktais ugdomosios aplinkos aspektais tiek pedagogai, tiek tėvai sutinka arba visiškai sutinka. Galima pastebėti tik pavienius atvejus, kuomet tam tikram aspektui yra pritariama iš dalies.

Analizuojant tyrimo rezultatus atskirose tikslinėse grupėse (pedagogų ir tėvų), pastebime, kad nei viena tikslinė grupė neišskiria vieno paties svarbiausio ugdomąją aplinką apibūdinančio bruožo. Respondentų atsakymų pasiskirstymas svyruoja nuo 76 proc. (*poilsio zonos tenkina vaikų poreikius*) iki 85 proc. (*žaislai išdėlioti taip, kad vaikai galėtų laisvai juos paimti*). Tuo tarpu tėvų rezultatai rodo, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje *vyrauja geras mikroklimatas* (68 proc.). Labai panašus respondentų skaičius (67 proc.) mano, jog *aplinka atitinka vaiko poreikius, žaislai išdėlioti taip, kad vaikai galėtų laisvai juos pasiimti*. 66 proc. tėvų pastebi, jog grupėje yra *daug erdvės savarankiškai vaikų veiklai*, o tai yra gerai, nes, kaip pažymi Jankauskienė L., Monkevičienė O., Beinorienė R. (2006), ikimokyklinėje įstaigoje viena iš ugdymo formų yra individuali vieno vaiko veikla, kuomet jis gali savarankiškai veikti, žaisti.

Tyrimo rezultatų pagrindu galime daryti prielaidą, kad ugdomoji aplinka ikimokyklinėje įstaigoje yra tinkamai paruošta, atitinkanti vaikų amžių, estetiška, žaislai ir kitos priemonės išdėlioti tinkamai, kad vaikai gali juos laisvai paimti, o grupėje, apskritai, vyrauja geras mikroklimatas, kuris teigiamai veikia vaikų veiklą, jo dėka vaikai gali jaustis saugiai.

Kaip pabrėžia S.Neifachas (2008), ugdomoji aplinka laikoma tokia erdvė, kurioje vyksta nuolatinis, įvairiapusis vaiko ugdymo ir saviugdos procesas. Išsiaiškinus, kaip vertinama ugdomoji aplinka ikimokyklinėje įstaigoje, pedagogams buvo pateiktas klausimas, kokiais aspektais remiantis yra sukuriama edukacinė aplinka ikimokyklinėje įstaigoje. Gauti rezultatai pateikiami 22 pav.

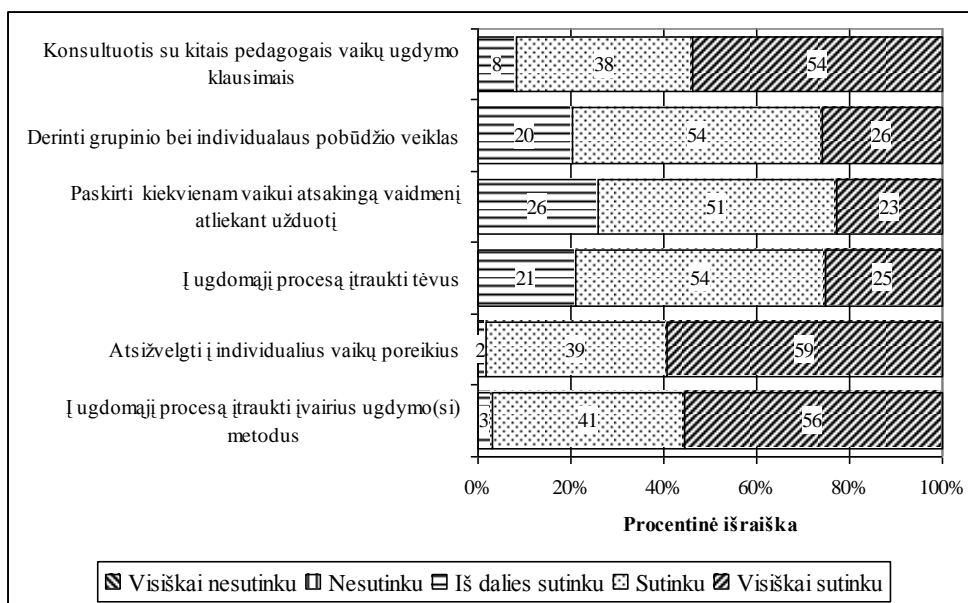
22 pav. Edukacinės aplinkos grupėje kūrimo aspektai (proc.) (N_p=123)

Remiantis gautais rezultatais galima teigti, jog pedagogai, kurdami edukacinę aplinką, labiausiai atsižvelgia į šiuos faktorius: *vaikui poveikį daro modeliudami, keisdami ir nuolat turtindami aplinką* (51 proc.), *vaikų dėmesį patraukdami įvairiais žaislais ir priemonėmis* (50 proc.). Taigi, ugdomosios aplinkos grupėje sukūrimui, pedagogai skiria didelį dėmesį. Apie tinkamą ugdomosios aplinkos sukūrimą kalbėjo ir įvairūs mokslininkai (Jankauskienė, Monkevičienė, Beinorienė, 2006; Lansbergienė, Jankauskienė, 2004; Petkevičienė, 2008), pasak kurių, labai svarbu, jog edukacinė aplinka būtų turtinga, ji turi būti sukuriama taip, kad tenkintų vaikų norą pažinti pasaulį, ugdytis įvairius gebėjimus. Anot S. Neifacho (2008), vaikas joje vaikai turi jaustis saugiai, jaukiai. Todėl nuolatinis jos turtinimas įvairiomis priemonėmis itin svarbus ir reikšmingas.

Tuo tarpu mažiausiai (7 proc.) visų respondentų *kurdami edukacinę aplinką atsižvelgia į tėvų pageidavimus, norus*. Tai rodo, jog pedagogai, galbūt, nekreipia didelio dėmesio į tėvų pageidavimus, jų nesureikškina, kaip svarbių siekiant teikti kokybiškas ugdymo paslaugas.

Apibendrinat gautus rezultatus, galima teigti, jog edukacinė aplinka, kurioje ugdomas vaikas, sukuriama taip, kad tenkintų vaiko poreikius, joje vaikas jaustųsi saugiai bei būtų nuolat papildoma įvairiomis priemonėmis, žaislais, kurie pritrauktų vaiko dėmesį.

Kitu klausimu siekta nustatyti, kokias veiklos formas pedagogai naudoja pateikti vaikams, kad užtikrinti edukacinių paslaugų kokybę (žr. 23 pav.).

23 pav. Ugdomosios veiklos formos užtikrinti edukacinių paslaugų kokybę (proc.) (N_p=123)

Gauti rezultatai leidžia teigti jog didžioji dalis pedagogų organizuodami ugdomąją veiklą *atsižvelgia į vaikų poreikius* (59 proc.). 56 proc. pedagogų pritari nuomonei, jog svarbu *į ugdomąjį procesą įtraukti įvairius metodus*. Vadinasi, galima daryti prielaidą, kad pedagogai

užtikrindami kokybišką ugdomosios edukacinę veiklos organizavimą, naudoja įvairius metodus: žaidimą, pasitelkia vaizdines priemones ar kt. jam priimtinius metodus. Šiek tiek daugiau negu pusė (54 proc.) apklaustųjų teigia, jog jie norėdami užtikrinti teikiamų edukacinių paslaugų kokybę *konsultuojasi su kitais įstaigoje dirbančiais pedagogais* (specialistais). Tik vienas ketvirtadalis pedagogų nurodo, kad į ugdymo procesą jie įtraukia tėvus. Anot L.Jankauskienės, O.Monkevičienės, R.Beinorienės (2006), tėvų dalyvavimas ugdymo procese yra laikomas vienu pagrindinių aspektų pedagogui planuojant ugdomąją veiklą.

Apibendrinant galima teigti, jog organizuojant bet kokią veiklą, o taip pat siekiant užtikrinti edukacinių paslaugų kokybę, svarbiausia yra atsižvelgti į individualius vaikų poreikius, kadangi vaikai nėra vienodi, skiriasi jų poreikiai bei galimybės atlikti tą pačią užduotį.

Kadangi tyrimo rezultatai parodė jog svarbiausiu asmeniu siekiant teikti ir gauti kokybiškas edukacines paslaugas, tiek pedagogai, tiek tėvai laiko įstaigos pedagogus, todėl kitu anketos klausimu buvo svarbu nustatyti, kokius vaidmenis jis turėtų atlikti organizuojant kokybišką ugdymo procesą. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pateiktas 9 lentelėje.

9 lentelė

Pedagogo vaidmenų, siekiant kokybiško ugdymo proceso, pasiskirstymas (proc.) (N_t=181;

N_p=123)

Teiginys	Pasiskirstymas pagal svarbumą				
	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Tėvų požiūris					
Sukurti psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką	0	0	2	35	63
Būti motyvuotu	0	0	4	34	62
Pastebėti, gerbti ir palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti	0	0	2	40	58
Išsiskirti „vidinė“ veiklos puse: atsidavimu savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimu	0	0	4	39	57
Gebėti parinkti vaikams užduotis pagal individualias jų galimybes	0	1	3	41	55
Būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui	0	0	6	41	54
Veikti drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneris	0	0	4	44	52
Bendradarbiauti su tėvais	0	0	3	52	45
Nuolat vertinti vaikų ugdymo pasiekimus	0	0	5	54	41
Pedagogų požiūris					
Sukurti psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką	0	0	0	17	83
Pastebėti, gerbti ir palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti	0	0	1	27	72
Gebėti parinkti vaikams užduotis pagal individualias jų galimybes	0	0	2	32	67
Būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui	0	0	2	33	66
Išsiskirti „vidinė“ veiklos puse: atsidavimu savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimu	0	0	1	40	59
Nuolat vertinti vaikų ugdymo pasiekimus	0	0	1	45	54
Būti motyvuotu	0	0	1	46	53
Veikti drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneris	0	0	7	42	51
Bendradarbiauti su tėvais	0	0	9	47	44

Kaip leidžia teigti tyrimo rezultatai, abiejų tikslinių grupių (pedagogų ir tėvų) požiūriu, pedagogui svarbiausia yra *sukurti psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką* (atitinkamai 83 proc. ir 63 proc.). Kadangi aplinka turi visapusiškai ugdyti vaiką. Tėvų nuomone, labai svarbu, kad pedagogas būtų *motyvuotas darbui* (62 proc.); *pastebėtų ir palaikytų vaikų sumanymus, padėtų juos išplėtoti* (58 proc.); asmeninės savybės, kaip *atsidavimas savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimas* tėvams irgi pasirodė reikšmingos – 57 proc.

Analizuojant pedagogų rezultatus, didelio skirtumo nepastebėta. Jie prioritetą skiria gebėjimui *pastebėti, gerbti ir palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti* (72 proc.); gebėjimui *parinkti vaikams užduotis pagal individualias jų galimybes* (67 proc.) bei gebėjimui *būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui* (67 proc.). Tyrimo rezultatų pagrindu galime daryti prielaidą, jog pedagogams itin svarbu ne jų asmeninės savybės, bet pats gebėjimas tinkamai organizuoti ugdymo procesą.

Apibendrinant gautus rezultatus, galima teigti, kad pedagogai, kaip ir tėvai, svarbiausiais bruožais teikiant kokybiškas edukacines paslaugas laiko psichologiškai ir fiziškai saugios edukacinės aplinkos sukūrimą, gebėjimą pastebėti ir padėti vaikui išplėtoti jo sugebėjimus.

Ikimokyklinio ugdymo paskirtis ne tik ugdyti ir globoti vaikus, bet, kaip pabrėžia J.Ruškus, D.Žvirdauskas, R.Žvirdauskienė ir kt. (2009); I.Lemežytė (2011), labai svarbu yra šviesti tėvus. Tėvų edukacija yra viena iš ugdymo įstaigos teikiamų paslaugų. Į teikiamų paslaugų kokybės valdymą yra įtraukiami ir tėvai. Bendradarbiavimas yra laikomas viena esminių sąvokų kalbant apie šiuolaikinį ugdymą, todėl svarbu atsižvelgti į tėvų poreikius. Tėvų įtraukimo į ugdymo procesą svarba akcentuojama įvairių mokslininkų.

Pasak Z.Birontienės (2011); J.Litvinienės (2002), tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams lengviau spręsti iškilusias problemas bei sėkmingai vykdyti ugdymo procesą. Pripažįstama, jog tėvų dalyvavimas vaikų ugdymo institucijos veikloje padeda pasiekti bendrus tikslus bei drauge spręsti iškilusias sunkumus. Todėl kitu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip tėvai yra įtraukiami į bendradarbiavimo procesus (10 lentelė).

10 lentelė

Tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus galimybės (proc.) (N_t=181; N_p=123)

Teiginiai	Pasiskirstymas pagal svarbumą				
	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Tėvų požiūris					
Tėvai gali dalyvauti grupės veikloje	0	5	26	42	27
Tėvai visuomet gali kreiptis į ikimokyklinėje įstaigoje dirbančius specialistus ir yra patenkinami jų poreikiai	0	1	20	54	25
Tėvai visada ikimokyklinėje įstaigoje jaučiasi reikšmingi	1	3	33	40	23

10 lentelės tęsinys 67 puslapyje

10 lentelės tęsinys

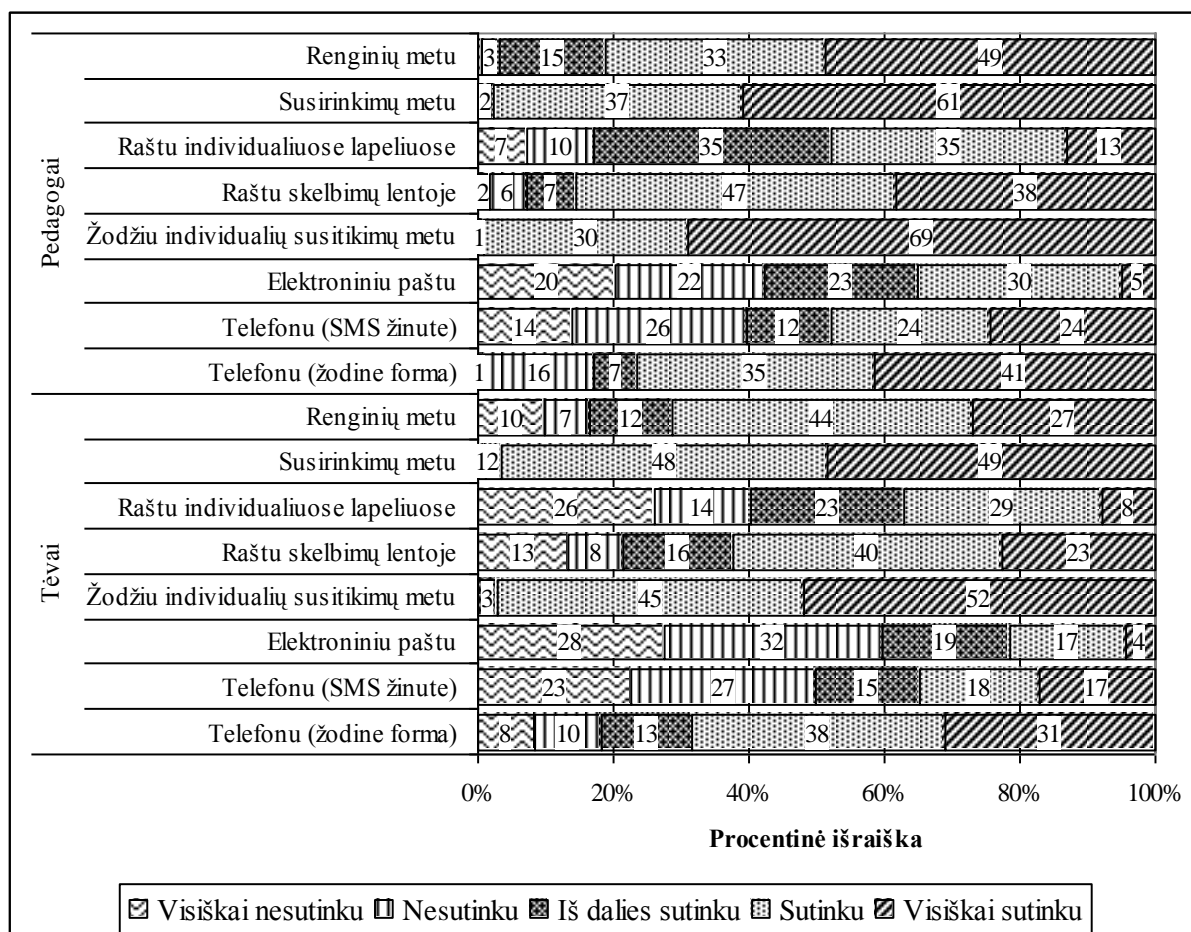
1	2	3	4	5	6
Tėvai visada supažindinami su naujausia informacija	1	6	23	50	22
Tėvai visuomet gali kreiptis ikimokyklinės įstaigos vadovą ir yra patenkinami jų poreikiai	0	4	35	40	21
Tėvai gali naudotis ikimokyklinės įstaigos metodine literatūra	2	15	31	38	13
Tėvai dalyvauja ikimokyklinės įstaigos valdyme, savivaldoje	1	16	49	26	8
Pedagogų požiūris					
Tėvai visada ikimokyklinėje įstaigoje jaučiasi reikšmingi	0	1	25	46	48
Tėvai visuomet gali kreiptis ikimokyklinės įstaigos vadovą ir yra patenkinami jų poreikiai	0	2	24	37	37
Tėvai visuomet gali kreiptis į ikimokyklinėje įstaigoje dirbančius specialistus ir yra patenkinami jų poreikiai	0	0	9	56	35
Tėvai visada supažindinami su naujausia informacija	0	2	11	53	34
Tėvai gali dalyvauti grupės veikloje	0	2	21	52	25
Tėvai gali naudotis ikimokyklinės įstaigos metodine literatūra	0	2	24	54	20
Tėvai dalyvauja ikimokyklinės įstaigos valdyme, savivaldoje	0	7	37	42	14

Analizuojant pateiktus rezultatus, galima pastebėti, kad nei tėvai, nei pedagogai (ypatingai tėvai) pateiktiems tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus galimybių aspektams nesuteikia didelės reikšmės, kadangi jų vertinimas nėra aukštas, svarbiausių rodiklių pasirinkimas nesiekia netgi pusės. Nepaisant to, galima teigti, kad 27 proc. tėvų pažymi, jog jie *gali dalyvauti grupės veikloje*. Taip pat *kreiptis į ikimokyklinėje įstaigoje dirbančius specialistus ir yra patenkinami jų poreikiai* (25 proc.). Nors 23 proc. nurodė, kad jie *visada ikimokyklinėje įstaigoje jaučiasi reikšmingi*, tačiau tik 8 proc. pažymėjo, jog *dalyvauja ikimokyklinės įstaigos valdyme, savivaldoje*. Vadinasi, galima daryti prielaidą, kad galbūt jiems nėra sudarytos reikiamos sąlygos, arba jie nejaučia noro prisidėti. 2 proc. tėvų teigia, kad jie *gali naudotis ikimokyklinės įstaigos metodine literatūra*.

Savo ruožtu daugiausia – beveik pusė (48 proc.) – pedagogų pažymi, kad *tėvai ikimokyklinėje įstaigoje jaučiasi reikšmingi*. Kad *tėvai visuomet gali kreiptis tiek į ikimokyklinėje įstaigoje dirbančius specialistus, tiek į įstaigos vadovą, ir yra patenkinami jų poreikiai* nurodo atitinkamai 35 proc. ir 37 proc. visų pedagogų. R.Želvys (2003) taip pat pripažįsta, jog viena iš veiklos sričių, kuri ikimokyklinei įstaigai padeda įtraukti tėvus į veiklą, yra tėvų įtraukimas į sprendimų priėmimą ir jų skatinimas dalyvauti priimant svarbius ugdymo institucijai klausimus. Z.Birontienė (2011) teigia, kad, kuo stipresni ikimokyklinės įstaigos ryšiai su šeima, kuo intensyvesnis abipusis bendradarbiavimas, tuo sėkmingiau ir lengviau ikimokyklinė įstaiga galės spręsti vaikų ugdymo uždavinius ir įgyvendinti užsibrėžtus tikslus.

D.Martišauskienė (2010) akcentuoja, jog ugdymo(si) kokybė priklauso ne tik nuo švietimo institucijos formuojamų tikslų, pedagogų ir vadovų atliekamos veiklos kokybės, bet ir naujų kompetencijų – gebėjimo įtraukti tėvus/globėjus į ugdymo institucijos veiklas, palaikyti su jais

bendradarbiavimo, partnerystės santykius, pagrįstus tarpusavio pasitikėjimu, supratimu, pagarba, didinti jų informavimo kokybę, įvedant naujus tėvų informavimo būdus, formas. Todėl kitu klausimu siekta nustatyti tėvų ir pedagogų požiūrį į informacijos tėvams apie vaikų ugdymą ikimokyklinėje įstaigoje kokybę būdus (24 pav.).

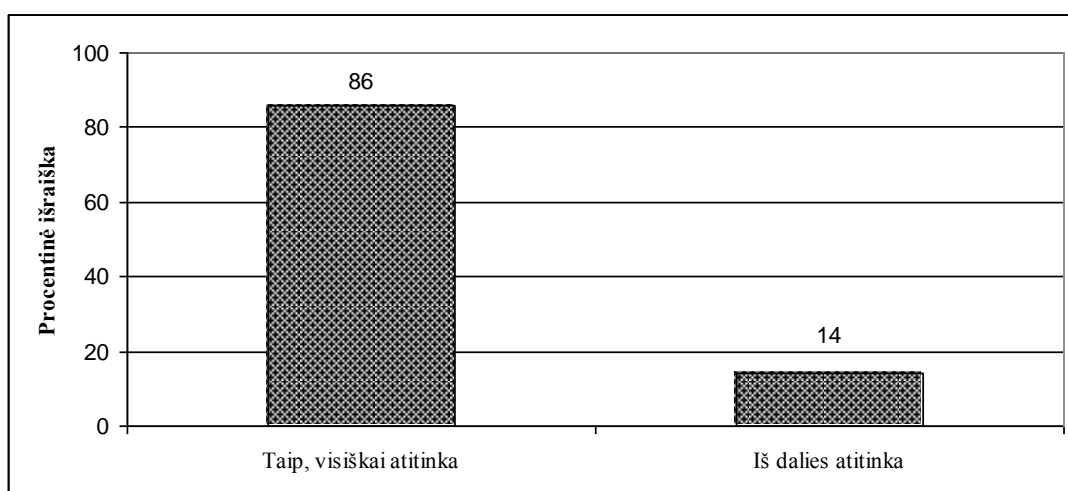

24 pav. Tėvų informavimo būdai (proc.) (N_p=123; N_t=181)

Analizuojant duomenis atskirose tikslinėse grupėse, galime teigti, kad, pasak pedagogų, jie su tėvais bendrauja daugiausiai *individualių susitikimų metu* (69 proc.), kuomet išsakyti savo pastebėjimus, pasiūlymus gali žodžiu susitikus „akis į akį“. Tai, kaip patraukliausią bendravimo formą, įvardija ir tėvai (52 proc.). Pedagogai, kaip ir tėvai, populiaria bendravimo forma laiko pokalbius *susirinkimų metu* (atitinkamai 61 proc. ir 49 proc.). Informavimo būdą el. paštu kaip visiškai nepopuliarų įvardija abejos tikslinės grupės (atitinkamai 20 proc. ir 28 proc.). Nepopuliaria priemone laikomas ir bendravimas SMS žinutėmis (atitinkamai 14 proc. ir 23 proc.). Taigi galima daryti prielaidą, jog priimtinausios bendravimo priemonės, vis tik, laikomos žodinio komunikavimo galimybės. O modernios šiuolaikinės priemonės nėra nei patogios, nei priimtinos ikimokyklinėse įstaigose, skirtingai negu mokyklose, kur informacinės komunikacinės technologijos sėkmingai išsigalėjusios (pvz. el. dienynai).

Taigi, galima daryti prielaidą, kad priimtinausiomis bendravimo formomis tik pedagogai, tiek patys tėvai, įvardija arba bendravimą individualių susitikimų metu, arba susirinkimų metu, arba pokalbius telefonu. Šiuolaikinės technologijos, kaip bendravimas el. paštu ar SMS žinučių siuntimas, nėra populiarūs priemonės.

J. Mikulis (2007) pažymi, kad paslaugų kokybę gali būti suvokiama, kaip į klientą orientuotas požiūris, kuomet kokybę nustato pats klientas. Taigi galima teigti, kad kokybiškas produktas yra tas, kuris atitinka kliento reikalavimus. Todėl paskutiniaisiais anketos tėvams klausimais buvo siekiama nustatyti, ar dabartiniai vaiko pasiekimai atitinka pačių tėvų lūkesčius (žr. 25 pav.).

25 pav. Vaikų pasiekimų atitikimas tėvų lūkesčiams (proc.) ($N_t=181$)

Apibendrinant gautus rezultatus, galima teigti, jog 86 proc. tėvų yra patenkinti vaikų ugdymu ir jų pasiekimai *visiškai atitinka* tėvų lūkesčius. Tik nedidelės dalies (14 proc.) apklaustųjų lūkesčiai patenkinami tik *dalinai*. Nebuvo nė vieno respondento, kuris pasirinktų variantą, jog jo lūkesčiai „*visiškai neatitinka*“. Ties kiekvienu pasirinkimu papildomai tėvams buvo siūloma paaiškinti savo pasirinkimo variantą. Todėl tėvų atsakymai buvo apibendrinti ir pateiktos kategorijos bei subkategorijos (11 lentelė).

11 lentelė

Tėvų argumentai, kaip vaikų pasiekimai atitinka jų lūkesčius ($N_t=65$)

Eil. Nr.	Kategorija	Subkategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Visiškai atitinka	Vaiko savijauta ikimokyklinėje įstaigoje	10	„Vaikas patenkintas“ (2 teiginiai); „patinka darželyje“; „vaikai noriai eina į darželį“; „vaikas laimingas ir saugus“; „vaikas savarankiškas, viskuo domisi ir noriai lanko darželį“; „aktyviai domisi jį supančia aplinka“; „mano vaikui gera darželyje“; „vaikas jaučiasi puikiai“ (2 teiginiai).
		Amžiaus tarpsnio atitikimas	9	„Geba daryti tai, ką ir turi sugebėti“; „pagal savo amžių geba daug dalykų“; „atitinka savo amžiaus išsivystymą“; „vaikai ugdomi pagal amžių ir poreikius“; „jo gebėjimai atitinka amžių“; „geba atlikti tai, kas priklauso jo amžiui“ (3 teiginiai); „veikla atitinka vaiko norus ir galimybes“.
		Vaiko tobulėjimas	17	„Vaikas lavėja“; „matau, kaip tobulėja“; „vaikas kiekvieną dieną tobulėja“; „vaikas tobulėja ir plečiasi žinių ratas“; „tobulėja įvairiais požiūriais“; „dukra pradeda vis lengviau bendrauti, išmoksta ir sužino daug nauja“; „kiekvieną dieną matau pažangą“; „matau veiklos rezultatus, o ir pats vaikas džiaugiasi“; „pareina daug pramokusi“; „pradėjęs lankyti darželį jis labai patobulėjo“; „esu patenkinta vaiko ugdymo pasiekimais“; „geba aiškiai reikšti mintis“ (2 teiginiai); „noriai atlieka jam pavestas užduotis“; „vaikas išmoksta naujų dalykų“; „jau daug pasiekė: moka skaityti, rašyti“; „pasikeitė vaiko elgesys į gerą, pasidėjo žodžių gausa“;
		Visapusiškas ugdymas	16	„Per dieną prižiūrėtas“; „gauna visapusišką ugdymą“; „vaikas pakankamai ugdomas“; „moka skaityti, rašyti“; „lavėja vaizduotė“; „vaikai ugdomi kaip asmenybės“; „vaikas ugdomas visapusiškai“ (10 teiginių);
		Specialistų kompetencija ir dėmesys bei įstaigos aplinka	8	„Dirba kompetentingi darbuotojai“ (2 teiginiai); „įstaigoje dirba kvalifikuoti specialistai“; „vyrauja geras mikroklimatas“ (4 teiginiai); „pakankamai turtinga aplinka, kurioje vaikui gera“.
2	Iš dalies atitinka	Trūkumai kai kuriose srityse	4	„Jam sekasi dar ne visose srityse“; „vaikas tobulėja, bet dar yra, kur stengtis“; „nemoka raidžių“; „nors stengiasi, bet dar trūksta įgūdžių“.
		Nepakankamas kitų specialistų dėmesys	1	„Norėčiau daugiau dėmesio iš logopedo“.
		Ugdymo proceso spragos	2	„Mažai individualaus darbo“; „viskas neblogai, bet galėtų auklėtojos duoti daugiau lavinamųjų užduočių“.

Pastaba: lentelėje pateikti 65 tėvų atsakymai, kadangi tiek tėvų detalizavo savo lūkesčius dėl vaikų pasiekimų

Tėvų argumentai dėl jų lūkesčių atitikimo apibūdinami dviem kategorijom: *Visiškai atitinka ir Iš dalies atitinka* (jos sudarytos pagal pateikto klausimo variantus). Didžiausią kategoriją, kurią apibūdina tėvų aspektai apie visišką vaikų pasiekimų atitikimą tėvų lūkesčiams, turinį sudaro šios subkategorijos: *Vaiko savijauta ikimokyklinėje įstaigoje, Amžiaus tarpsnio atitikimas, Vaiko tobulėjimas, Visapusiškas ugdymas, Specialistų dėmesys ir kompetencija bei įstaigos aplinka.*

Vaiko tobulėjimo subkategorijoje tėvų nurodomi teiginiai kartojosi dažniausiai. Galima daryti prielaidą, jog tėvai pastebi, kad ikimokyklinės įstaigos pastangų dėka vaikas nuolat tobulėja („kiekvieną dieną matau pažangą“; „vaikas lavėja“; „matau, kaip tobulėja“; „vaikas kiekvieną dieną tobulėja“ ir pan.). Tėvų lūkesčiai visiškai patenkinami dar ir dėl to, kad, pasak jų,

vaikas ikimokyklinėje įstaigoje ugdomas visapusiškai: „gauna visapusišką ugdymą“; „vaikai ugdomi kaip asmenybės“; „vaikas ugdomas visapusiškai“.

Kita kategorija – „Iš dalies atitinka tėvų lūkesčius“ ne itin išplėtotą. Jos turinys orientuojamas į tai, kad tėvai įvardija, jog jų lūkesčiai tenkinami tik dalinai, nes jaučiami trūkumai kai kuriose srityse („jam sekasi dar ne visose srityse“; „vaikas tobulėja, bet dar yra, kur stengtis“). Tėvai nurodo, kad jaučia tam tikras spragas vaikų ugdymo procese: „mažai individualaus darbo“; „viskas neblogai, bet galėtų auklėtojos duoti daugiau lavinamųjų užduočių“.

Taigi aspektai, kodėl, pasak tėvų, vaikų poreikiai visiškai atitinka jų lūkesčius, apibrėžiami per ugdymo pasiekimus, vaiko savijautą ikimokyklinėje įstaigoje. Apibendrinant galima teigti, jog tėvai yra patenkinti vaikų pasiekimais. Kitaip sakant, jų pasiekimai atitinka lūkesčius.

Paskutiniu anketos klausimu tėvų buvo prašoma pateikti rekomendacijas ar pasiūlymus ikimokyklinio ugdymo pedagogams, ko, jų manymu, trūksta ar nepakanka norint sėkmingai ugdyti vaikus ir teikti kokybiškas edukacines paslaugas. Tėvų atsakymai buvo apibendrinti ir pateiktos kategorijos (12 lentelė).

12 lentelė

Tėvų rekomendacijos ir pasiūlymai pedagogams (N_t=43)

Eil. Nr.	Kategorija	Įrodantys teiginiai
1	Bendradarbiavimas su tėvais	„Trūksta pedagogų bendravimo su tėvais“ (3 teiginiai); „daugiau bendrauti su tėvais“; „daugiau atvirumo bendraujant su tėvais“; „daugiau bendravimo su šeima“; „pageidaujama rengiant šventes derintis prie tėvų galimybių“; „neslėpti informacijos apie padarytus vaiko nusižengimus, o iškart informuoti tėvus“; „trūksta bendravimo su tėvais, kad daugiau pasakotų apie įvykius darželyje“.
2	Vadovo teikti informaciją iniciatyva	„Norėtusi daugiau pastangų ir iniciatyvos iš vadovo supažindinant su darželio ugdymo programa ir veikla, nes anketos klausimai neatitinka mano turimų žinių pateiktais punktais“.
3	Didesnis finansavimas	„Didesnės materialinės bazės“; „didinti materialinę bazę“; „skirti daugiau lėšų“; „skirti lėšų pedagogų tobulėjimui, nes tai labai svarbu, kad ugdymas būtų kokybiškas“.
4	Gausesnis priemonių pasirinkimas	„Daugiau ugdymo priemonių“; „trūksta priemonių“ (2 teiginiai);
5	Ugdymo proceso organizavimas	„Siūlyčiau daugiau organizuoti pažintines ekskursijas“; „norėtume, kad organizuotų išvykas, ekskursijas“; „daugiau ekskursijų ir išvykų, nes vaikams to reikia“; „per mažas individualus dėmesys, o tam trukdo didelis vaikų skaičius“; „duoti daugiau lavinamųjų užduočių“; „pasiūlyčiau, kad daugiau užsimeistų raštvedyba: mokytų raides; „daugiau vaikus ruošti mokyklai: supažindinti juos su būsima mokykla“; „iš grupės neiškirti nei vieno vaiko“.
6	Vaikų skaičiaus grupėje mažinimas	„Mažinti vaikų skaičių grupėje“ (4 teiginiai); „didelis vaikų skaičius trukdo kokybiškam ugdymui“ (3 teiginiai); „mažiau vaikų grupėje!“; „grupėje galėtų būti mažiau vaikų“.

12 lentelės tęsinys 72 puslapyje

12 lentelės tęsinys

1	2	3
---	---	---

7	Rekomendacijų ir pasiūlymų neteikia	„Viskas puiku“ (2 teiginiai); „viskas gerai“ (3 teiginiai); „nei rekomendacijų, nei pasiūlymų turiu“; „nieko netrūksta“; „viskas tenkina“; „manau, kad jie pakankamai atlieka savo darbą ir pasiūlymų neturiu“.
---	-------------------------------------	---

Pastaba: lentelėje pateikti 43 tėvų atsakymai, kadangi tiek tėvų patikė rekomendacijas ir siūlymus pedagogams

Pagal gautus rezultatus sudarytos 7 kategorijos, atskleidžiančios tėvų pasiūlymus ir rekomendacijas ikimokyklinės įstaigos pedagogams. Todėl remiantis gautais rezultatais galima daryti išvadą, kad tėvai pagrindė tikisi iš pedagogų didesnio bendravimo: „trūksta pedagogų bendravimo su tėvais“; „daugiau bendrauti su tėvais“; „daugiau atvirumo bendraujant su tėvais“; „trūksta bendravimo su tėvais, kad daugiau pasakotų apie įvykius darželyje“. Tėvai mato spragų ir organizuojant ugdymo procesą. Jie pasigenda organizuojamų ekskursijų, išvykų vaikams, kurios skatintų juos plėtoti pažintinę, socialinę, komunikavimo kompetencijas. Didelį vaikų skaičių grupėje jie siūlo mažinti, nes tai neužtikrina kokybiško ugdymo proceso: „didelis vaikų skaičius trukdo kokybiškam ugdymui“. Jiems svarbu, kad vaikai dar ikimokyklinėje įstaigoje įgytų skaitymo ir rašymo įgūžius: „pasiūlyčiau, kad daugiau užsiimtų raštvedyba: mokytų raides.

Taigi tėvams svarbu, kad ugdymo procesas būtų organizuojamas tinkamai, o teikiamos edukacinės paslaugos būtų kokybiškos.

Apibendrinant tėvų ir pedagogų rezultatus, paaiškėjo, kad kokybę pedagogai sieja su nuolatiniu paslaugų gerinimu, o tėvai ją tapatina su vaiko poreikių patenkinimu. Tiek pedagogai, tiek tėvai sutaria, jog pagrindiniai veiksniai, skatinantys siekti kokybiško ugdymo, yra tinkamas pedagogo išsilavinimas bei seminarų lankymas, o didžiausias trukdis – per didelis vaikų skaičius grupėse. Pedagogai dar priduria, jog daug laiko užimantis dokumentų pildymas – irgi veiksnys, kuris trukdo siekti kokybiško ugdymo. Pasak tėvų, kokybiškiausios edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje yra vaiko rengimas mokyklai, meninio ugdymo (muzikos mokymo) paslaugos. Tėvų švietimą, kaip edukacinę paslaugą, didžioji dalis vertina tik „gerai“. Daugiausiai vaikų, kaip papildomas paslaugas, lanko kitus būrelius (dramos, šokių) bei naudojami logopedo paslaugomis. Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad tėvams trūksta kai kurių paslaugų: jie pasigenda didesnės būrelių įvairovės (ypatingai meno būrelių). Aktuali išlieka ir pagalbos specialistų paslauga. Tėvai taip pat norėtų, kad įstaigoje vaikai būtų mokomi užsienio kalbos. Kalbėdami apie asmenis, nuo kurių priklauso teikiamų paslaugų kokybė, tiek pedagogai, tiek tėvai sutinka, jog didžiausia atsakomybė tenka pačiam pedagogui ir pavaduotojai ugdymui bei įstaigos direktoriui. Tėvai laikomi ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojais, nes, kaip pažymėjo abi tikslinės grupės, jie naudojami įvairiomis ikimokyklinio ugdymo įstaigos teikiamomis paslaugomis. Tiek tėvams, tiek pedagogams atrodo, jog pagrindinis ikimokyklinės

ugdymo įstaigos tikslas – stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą bei ugdyti aktyvų ir savimi pasitikintį vaiką. Tinkamą kokybiškam ugdymui aplinką pedagogai ir tėvai sieja su žaislų išdėstymu taip, kad kiekvienas vaikas galėtų laisvai juos pasiimti, taip pat labai svarbus ir geras mikroklimatas grupėje. Pedagogai pažymi, kad jie ugdomąją aplinką nuolat keičia, ją praturtina taip darydami poveikį vaikui, o ugdomąją veiklą organizuoja atsižvelgdami į individualius vaiko poreikius. Tėvams svarbus pedagogo profesinis atsidavimas veiklai, jo motyvacija, o patys pedagogai mano, jog siekiant kokybiško ugdymo, jie turėtų sukurti psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką bei pastebėti, palaikyti vaiko sumanymus ir padėti juos išplėtoti, o užduotis parinkti pagal individualius vaiko poreikius, jo galimybes. Nustatyta, kad tėvai ikimokyklinė įstaigoje jaučiai reikšmingi, gali dalyvauti grupės veikloje. Pedagogai su jais dažniausiai bendrauja individualiai arba susirinkimų metu.

Ikimokyklinių įstaigų vadovų apklausos tyrimo rezultatai

Ikimokyklinis ugdymas padeda vaikui kryptingai ugdytis, todėl įstaigos siekiamybė – kokybiškų paslaugų teikimas. Pasak D.Pociūtės, V.Janušauskienės, R.Vitkausko (2005), paslaugų kokybė valdoma ir modeliuojama tiekėjo. Mokslininkai paslaugos kokybės vertinimą apibrėžia kaip jos požymių lyginimą su vartotojo išsakytais lūkesčiais. Taigi, vadovui tenka didelė atsakomybė. Kaip nurodo A.Šeibokinė (2002), vadovas – asmuo, kuris yra atsakingas už tai, jog visos pastangos būtų nukreiptos organizacijos tikslams pasiekti.

Atlikus tėvų ir pedagogų analizę apie įstaigoje teikiamas edukacines paslaugas ir jų kokybę bei veiksnius, nuo kurių priklauso ugdymo(si) proceso sėkmė, buvo svarbu išsiaiškinti ir ikimokyklinės įstaigos vadovų nuomonę šiais klausimais.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams buvo patiktas klausimas: „*Kaip Jūs apibūdintumėt kokybės sampratą?*“. Vadovų atsakymai išanalizuoti, apibendrinti ir išskirtos kokybės apibrėžimo kategorijos. Apibendrinimas pateiktas 13 lentelėje.

13 lentelė

Kokybės sampratos apibrėžtis (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Išskirtinumas	3	„Kokybė – tai išskirtinumas“; „Kokybę apibūdina jos išskirtinumas“; „Tai proceso ar kokios nors paslaugos išskirtinumas, išskiriantis įstaigą iš kitų“
2	Atitikimas tikslui	1	„Kokybę siejama su nustatytų tikslų atitikimu ir įgyvendinimu“
3	Klaidų nebuvimas, tobulumas	1	„Kokybė lygu tobulybė“

Kokybę vadovai apibūdina tokiomis kategorijomis (3): *Išskirtinumas, Atitikimas tikslui, Klaidų nebuvimas, tobulumas.*

Vadovai kokybę sieja su išskirtinumu. Jiems kokybiškas paslauga lygu išskirtinė paslauga: „*tai išskirtinumas*“. Pasak įstaigų vadovų, „*tai proceso ar kokios nors paslaugos išskirtinumas, išskiriantis įstaigą iš kitų*“. Taigi, apibendrinant informantų atsakymus, pastebima, jog, kaip ir mokslinėje literatūroje (Lambert, Capizzano, 2005; Valantinas, 2012; Friendly, Doherty, Beach, 2005; Ruževičius, 2006) akcentuojama, nėra vieno bendro sutarimo dėl kokybės sąvokos apibrėžties, ji traktuojama skirtingai.

Išsiaiškinus, kaip vadovai apibrėžia kokybės sampratą, buvo tikslinga nustatyti, kaip jie apibrėžia valdymo sampratą. Vadovų atsakymai apibendrinti ir nustatytos valdymo apibrėžties kategorijos (žr. 14 lentelė).

14 lentelė

Valdymo sampratos apibrėžtis (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Tinkamų sprendimų priėmimas	1	„ <i>Tinkamų sprendimų organizuojant ir valdant ugdymo procesą priėmimas</i> “
2	Ryšiai su išoriniu pasauliu	1	„ <i>Nuolatinis ryšių palaikymas su atitinkama aplinka</i> “
3	Strateginio valdymo proceso palaikymas	3	„ <i>Apima pagrindines strateginio valdymo funkcijas: veiklos planavimą, jos organizavimo procesus, vadovavimą bei nuolatinį visų procesų kontroliavimą</i> “; „ <i>Procesas, kurio metu vyksta sprendimų priėmimo ir jų įgyvendinimo organizavimas</i> “; „ <i>Tai yra viso darbo proceso organizavimas</i> “
4	Teisės normų laikymasis	1	„ <i>Vadovavimas konkrečiai įstaigai laikantis tam tikrų teisės normų</i> “

Vadovų valdymo samprata apibūdinama tokiomis kategorijomis (4): *Tinkamas sprendimų priėmimas, Ryšiai su išoriniu pasauliu, Strateginio valdymo proceso palaikymas, Teisės normų laikymasis.*

Dažniausiai pasikartojantis informantų atsakymas apie valdymo apibrėžimą buvo susijęs su valdymo proceso palaikymu: „*apima pagrindines strateginio valdymo funkcijas: veiklos planavimą, jos organizavimo procesus, vadovavimą bei nuolatinį visų procesų kontroliavimą*“. Kaip nurodo A.Šeibokienė (2002), valdymas – tai organizacijos narių pastangų planavimo, organizavimo, vadovavimo ir kontrolės procesas bei visų kitų organizacijos išteklių panaudojimas siekiant užsibrėžtų tikslų. Taigi galima teigti, jog vadovai puikiai suvokia šio proceso svarbą ir ją akcentuoja kaip pagrindinę viso valdymo proceso funkciją.

Kokybiškas ugdymas – įstaigos siekiamybė, todėl ikimokyklinio ugdymo vadovams buvo pateiktas klausimas: „*Kas padeda ir kas trukdo siekti kokybiško ugdymo Jūsų įstaigoje?*“

Vadovų teiginiai minėtu klausimu išanalizuoti, apibendrinti išskiriant kategorijas (žr. 15, 16 lentelės).

15 lentelė

Veiksniai, skatinantys siekti kokybiško ugdymo ($N_v=3$)

Eil. Nr.	Kategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Seminarai pedagogams	2	„Organizuojami seminarai pedagogams“; „Nuolatinis pedagogų tobulėjimas seminarų dėka“
2	Tinkamas pedagoginis išsilavinimas, kompetencija	2	„Turimas pedagoginis išsilavinimas“; „Turimos kompetencijos ir išsilavinimas“;
3	Tinkamas įstaigos mikroklimatas	1	„Atmosfera įstaigoje“
4	Pedagogų noras dirbti	1	„Tinkamas pedagogų nusiteikimas dirbti“

Informantai veiksniais, kuri skatina siekti kokybiško ugdymo įvardija tokiomis kategorijomis (4): *Seminarai pedagogams, Tinkamas pedagoginis išsilavinimas, kompetencija Tinkamas įstaigos mikroklimatas, Pedagogų noras dirbti.*

Vadovai ypatingai akcentuoja, kad rengiami seminarai pedagogams labai naudingi, nes jų metu pedagogai įgyja naujos patirtis, plečia savo žinias. Vadovai pabrėžia, jog „*tinkamas pedagoginis išsilavinimas; turimos kompetencijos ir išsilavinimas*“ taip pat svarbūs rodikliai, didinantys teikiamų paslaugų kokybę įstaigoje. Pačių pedagogų „*tinkamas nusiteikimas dirbti*“ irgi laikomas svarbiu aspektu siekiant kokybiško ugdymo.

Be veiksnių, kurie padeda siekti kokybiško ugdymo, visuomet yra ir trukdžiai, dėl kurių nukenčia ugdymo paslaugų kokybę. Jie plačiau analizuojami 16 lentelėje.

16 lentelė

Veiksniai, trukdantys siekti kokybiško ugdymo ($N_v=3$)

Eil. Nr.	Kategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Per didelis vaikų skaičius grupėje	1	„Vis dar per didelis vaikų skaičius tenkantis auklėtojais grupėje“
2	Daug laiko užimantis įvairių dokumentų pildymas	1	„Tenka išgirsti iš pedagogų, jog įvairių dokumentų pildymo gausa atima daug laiko, kurį galėtų skirti užsiėmimams su vaikais“
3	Finansavimo trūkumas	2	„Didesnis finansavimas galėtų pagelbėti ypač praturtinant ugdymosi aplinkas, daugiau investuojant į ugdymosi aplinkos laukų sukūrimą“; „Materialinė bazė galėtų būti didesnė, galbūt būtų įmanomas ir papildomas finansavimas“

Veiksnius, trukdančius siekti kokybiško ugdymo, apibūdina trys kategorijos: *Per didelis vaikų skaičius grupėje, Daug laiko užimantis įvairių dokumentų pildymas, Finansavimo trūkumas.*

Ugdymo kokybę, pasak informantų, nukenčia nuo „*vis dar per didelio vaikų skaičiaus tenkančio auklėtojais grupėje*“. Vadovai puikiai suvokia, kad vaikams reikalinga individuali

priežiūra ir pedagogams nelengva paskirstyti savo dėmesį. Todėl, jeigu vaikų skaičius grupėje būtų mažesnis, neabejotinai tai atsilieptų ugdymo kokybei.

Kategoriją „Finansavimo trūkumas“ atliepia tokie informantų pasisakymai: „*didesnis finansavimas galėtų pagelbėti ypač praturtinant ugdymosi aplinkas, daugiau investuojant į ugdomosios aplinkos lauke sukūrimą*“, „*materialinė bazė galėtų būti didesnė, galbūt būtų įmanomas ir papildomas finansavimas*“. Taigi, vadovų nuomone, didesnis finansavimas tinkamai veiktų ugdymo kokybę ikimokyklinėje įstaigoje.

Vadovų buvo paprašyta sutikti arba nesutikti su teiginiu, jog tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai. Jų buvo paprašyta savo atsakymą pagrįsti. Visi trys informantai vienareikšmiškai sutiko, jog tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, net gi kur kas daugiau – „*jie yra įstaigos bendruomenės nariai*“. Tėvai įvardijami tiesioginiais klientais, kurie „*moka pinigų už atitinkamas paslaugas ir todėl natūralu, jog nori, kad tos paslaugos būtų kuo geriausias jų vaikui*“. Taigi, norint, kad įstaiga išliktų konkurencinga, ypatingą dėmesį reikia skirti tėvų poreikių patenkinimui. Ikimokyklinė įstaiga turi organizuoti ugdomąjį procesą ir visą veiklą taip, kad ji tenkintų vartotojų (tėvų) lūkesčius. Kaip buvo paaiškinta, „*tėvai moka už paslaugas, todėl, kiek įmanoma, stengiamės atsižvelgti į jų išsakytus pageidavimus*“. Kaip pažymi D.Martišauskienė (2010), organizacijos santykiai su vartotojais grindžiami glaudžiais ryšiais ir tarpusavio pasitikėjimu, todėl organizacija turi žinoti ir tenkinti jų lūkesčius.

Įstaigų vadovams buvo pateiktas klausimas „*Kaip reiškiasi Jūsų, kaip vadovo, atsakomybės už teikiamų ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybę?*“. Vadovų atsakymai apibendrinti išskiriant kategorijas ir subkategorijas (žr. 17 lentelė).

17 lentelė

Vadovo atsakomybė už teikiamų ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybę

(N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Subkategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Pareigybinė įstaigos vadovo atsakomybė	Atsakomybė pagal pareigybės aprašą	1	„ <i>Visą darbą reglamentuoja pareigybinis aprašas, kuriame konkrečiai ir nurodyta visa mano atsakomybė</i> “
		Įstatymų ir kitų teisės aktų laikymasis	1	„ <i>Atsakomybė apima ir įstatymų bei kitų teisės aktų darželyje laikymosi užtikrinimą, tuose teisės aktuose nurodytų funkcijų vykdymą</i> “
		Tikslingas lėšų panaudojimas	3	„ <i>Esu atsakinga už tinkamą finansinių išteklių panaudojimą</i> “; „ <i>Visi finansiniai resursai taip pat koordinuojami vadovo</i> “; „ <i>Įstaigai skirtų lėšų tikslingą panaudojimą, jų apskaitos vedimą</i> “;
		Atsakomybė už įstaigos kokybišką veiklą	3	„ <i>Esu atsakinga už visą įstaigos kokybišką veiklą apskritai</i> “; „ <i>Sprendžia visus klausimus, susijusius su įstaigos kokybiška veikla, ją kontroliuoja</i> “; „ <i>Atsakomybė už darželio veiklos rezultatus</i> “

		Atsakomybė už ugdymo procesą	2	„Vadovas rūpinasi viso ugdymo proceso organizavimu“; „Sudaro saugias sąlygas ugdytiniams ir darbuotojams veikti“;
		Atsakomybė už paslaugų kokybę	1	„Esu atsakinga už teikiamų paslaugų kokybę“
2	Atsakomybė už įstaigos bendruomenės narių tarpusavio komunikaciją		1	„Netgi tenka prisiimti atsakomybę už tokį dalyką, kaip įstaigos darbuotojų tarpusavio komunikacija“

Vadovų atsakomybė už teikiamų ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybę apibūdinama tokiomis dvejomis kategorijomis: *Pareigybinė įstaigos vadovo atsakomybė, Atsakomybė už įstaigos bendruomenės narių tarpusavio komunikaciją*. Išsamiausiai pristatoma „Pareigybinė įstaigos vadovo atsakomybės“ kategorija. Ikimokyklinės įstaigos vadovai suvokdami savo atsakomybę, atsakingai vykdo jiems priskiriamas pareigas, kurias ir apibūdina visos šią kategoriją sudarančios subkategorijos: įstatymų ir kitų teisės aktų laikymasis, tikslingas lėšų panaudojimas, atsakomybė už įstaigos veiklą, atsakomybė už ugdymo procesą, atsakomybė už paslaugų kokybę. Kategorijos „Atsakomybė už įstaigos bendruomenės narių tarpusavio komunikaciją“ turinys yra visiškai neišplėtotas.

Kategoriją „Pareigybinė įstaigos vadovo atsakomybė“ apibūdina subkategorija: *Atsakomybė pagal pareigybės aprašą*. Vadovų nuomone, „visą darbą reglamentuoja pareigybinis aprašas, kuriame konkrečiai ir nurodyta visa mano atsakomybė“.

Kita subkategorija – „Įstatymų ir kitų teisės aktų laikymasis“. Pareigybinis aprašas įpareigoja vadovus laikytis įstatymų, taip drausdamas veikti savavališkai.

Kitų dviejų subkategorijų – „Tikslingas lėšų panaudojimas“ bei „Atsakomybė už įstaigos kokybišką veiklą“ turinys kiek platesnis, jį sudaro po tris pasikartojančius teiginius. Vadovai pabrėžia, jog jie atsakingi už kokybišką veiklą, pavyzdžiui, „*sprendžia visus klausimus, susijusius su įstaigos kokybiška veikla, ją kontroliuoja*“; taip pat „*Visi finansiniai resursai taip pat koordinuojami vadovo*“.

Subkategorijos „Atsakomybė už ugdymo procesą“ turinys taip pat aptariamas šiek tiek plačiau. Galima teigti, jog vadovas puikiai suvokia savo atsakomybę už patį ugdymo procesą, nes „*rūpinasi viso ugdymo proceso organizavimu*“ bei „*sudaro saugias sąlygas ugdytiniams ir darbuotojams veikti*“. Nors subkategorijos „Atsakomybė už paslaugų kokybę“ turinys atskleidžiamas labai siaurai, tačiau tampa aišku, kad vadovai akcentuoja ne tik atsakomybę už paslaugas, bet atsakomybę už kokybiškų paslaugų teikimą.

Kategorijos „Atsakomybė už įstaigos bendruomenės narių tarpusavio komunikaciją“ turinys neišplėtotas. Ši jų atsakomybė nėra reglamentuojama, tačiau ugdymo kokybei turi svarbią reikšmę. Vadovų nuomone, „*tenka prisiimti atsakomybę už tokį dalyką, kaip įstaigos darbuotojų*

tarpusavio komunikacija. Nes geri bendruomenės tarpusavio ryšiai, sėkminga komunikacija, gera emocinė būsena laiduoja efektyvesnę darbą“.

Atlikus analizę galima teigti, jog ryškiausiai išplėtota vadovų atsakomybė, kuri reglamentuojama jų pareigybių apraše. Tai ir atsakomybė už kokybiškų paslaugų teikimą, įstaigos bei ugdomojo proceso veiklą.

Ikimokyklinio ugdymo vadovams buvo pateiktas klausimas: „Pagal kokius požymius Jūs sprendžiate apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumą?“ Content analizės metodu išanalizuoti vadovų pateikti teiginiai apie požymius, pagal kuriuos ji sprendžia apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumą ir pateiktos kategorijos (žr. 18 lentelė).

18 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumo požymiai (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Vaiko ugdymo pasiekimai ir pažanga	5	„Tą puikiai reprezentuoja vaikų ugdymo pasiekimai“ ; „Vaiko pasiekimai“; „Įgytos žinios“; „Parodo vaikų ugdymo rezultatai“; „Vaiko daroma pažanga“
2	Vaiko emocinė būsena	2	„Puiki vaiko savijauta“; „Vaikas įstaigoj jaučiasi puikiai, jis laimingas“
3	Vaiko kompetencijų ugdymas	2	„Kompetencijas įgijimas – labai svarbus rodiklis“; „Visų penkių kompetencijų ugdymas“;
4	Brandumas ir pasiruošimas mokyklai	1	„Ar ugdymo paslauga kokybiška, parodo vaiko brandumas ir pasiruošimas mokyklai“

Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumo požymius informantai suskirstė į 4 kategorijas: *Vaiko ugdymo pasiekimai*, *Vaiko emocinė būsena*, *Vaiko kompetencijų ugdymas*; *Brandumas ir pasiruošimas mokyklai*.

Labiausiai išplėtotas kategorijos „Vaiko ugdymo pasiekimai“ turinys. Vaiko daromą pažangą, jo pasiekimus ugdymo srityje vadovai įvardija kaip požymiais, kurie leidžia spręsti apie kokybės valdymo sistemos veiksmingumą, nes „tą puikiai reprezentuoja vaikų ugdymo pasiekimai“ bei „parodo vaikų ugdymo rezultatai“.

Kiek mažiau išplėtota kategorija „Vaiko emocinė būsena“. Vadovai vienu iš ugdymo kokybės požymių įvardija, jog tai yra „puiki vaiko savijauta“.

Kategorija „Vaiko kompetencijų ugdymas“ leidžia teigti, jog vadovai orientuojasi į pagrindinių penkių vaiko kompetencijų (pažintinės, socialinės, meninės, komunikacinės, sveikatos saugojimo) ugdymą.

Kategorija „Brandumas ir pasiruošimas mokyklai“ visai neišplėtota ir atskleidžiama vienu teiginiu, jog „ar ugdymo paslauga kokybiška, parodo vaiko brandumas ir pasiruošimas

mokyklai“. Informantai suvokia, jog labai svarbu tinkamai paruošti vaiką mokyklai ir vaiko paruošimui mokyklai turi būti atitinkamas dėmesys.

Taigi, atlikus pateiktų teiginių content analizę, galima teigti, jog vadovai svarbiausiais kriterijais, kurie apibūdina ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumą, laiko vaiko pažangą ir pasiekimus, jo emocinę būseną, kompetencijų ugdymą bei jo brandumą mokyklai.

Istaigų vadovams buvo pateiktas klausimas: „Kokiais aspektais apibūdinumėte kokybišką edukacinę aplinką ikimokyklinėje įstaigoje?“. Gauti teiginiai išanalizuoti, apibendrinti išskiriant kategorijas ir subkategorijas (žr. 19 lentelė).

19 lentelė

Edukacinės aplinkos grupėje aspektai (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Subkategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Atitinkanti vaikų poreikius aplinka	Baldai atitinkantys individualius vaikų poreikius	3	„Grupės aplinka turi būti pritaikyta kiekvienam vaikui individualiai: ir lovytės, ir staliukai, kėdės“; „Patogi vaikui“; „Esantys baldai pritaikyti kiekvienam vaikui“
		Priemonės matomos ir lengvai pasiekiamos	3	„Priemonės išdėliotos matomoje ir lengvai pasiekiamoje vietoje, kad vaikas galėtų jas paimti“; „Daug ugdomųjų priemonių“; „Vaikas turėtų rasti visokiausių priemonių, žaislų, kokių jis tą akimirką nori“
		Tinkamai suskirstyta erdvė	1	„Pakankamai erdvės ir grupinėms veikloms vykdyti, ir individualiems užsiėmimams“
		Turtinga ir saugi lauko aplinka	1	„Lauko aplinka turi būti turtinga ir saugi: vieta žaidimams, poilsiui, aktyviai veiklai“
2	Vyraujantis geras mikroklimatas		1	„Joje turi būti malonu leisti laiką.“

Edukacinę aplinką apibūdina dvi kategorijos: *Atitinkanti vaikų poreikius aplinka*, *Vyraujantis geras mikroklimatas*. Pastebima, jog ypatingas dėmesys skiriamas tam, kad aplinka tenkintų kiekvieno vaiko individualius poreikius, nes „aplinka turi atitikti vaikų poreikius“.

Labiausiai išplėtotas kategorija - „Atitinkanti vaikų poreikius aplinka“. Ją sudaro tokios subkategorijos: *Baldai atitinkantys individualius vaikų poreikius*, *Priemonės matomos ir lengvai pasiekiamos*, *Tinkamai suskirstyta erdvė*, *Turtinga ir saugi lauko aplinka*. Informantai pažymi, jog „grupės aplinka turi būti pritaikyta kiekvienam vaikui individualiai: ir lovytės, ir staliukai, kėdės“. Vadovams svarbu, kad „vaikas turėtų rasti visokiausių priemonių, žaislų, kokių jis tą akimirką nori“ bei grupėje būtų „pakankamai erdvės ir grupinėms veikloms vykdyti, ir individualiems užsiėmimams“. O „lauko aplinka turi būti turtinga ir saugi“.

Kategorija „Vyraujantis geras mikroklimatas“ visiškai neišplėtotas, tačiau labai aiškiai įvardinta, jog „joje turi būti malonu leisti laiką“.

Taigi, kaip pažymi vadovai, saugi, turtinga ir pritaikyta vaikų poreikiams edukacinė aplinka suteikia puikias galimybes vaikui tobulėti, reikštis jo kūrybinėms idėjoms.

Vadovams buvo pateiktas klausimas: „*Kokiais bruožais apibūdinumėte ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę*“. Teiginiai išanalizuoti, apibendrinti išskiriant ikimokyklinio ugdymo pedagogų bruožų kategorijas ir subkategorijas (žr. 20 lentelę).

20 lentelė

Pedagogų veiklos kokybės bruožai (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Subkategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Asmeninės savybės	Gebėjimas sudominti vaikus	1	„Turi gebėti sudominti vaikus, pritraukti juos į veiklą taip, kad vaikams būtų įdomu“;
		Meilė ir pagarba vaikui	1	„Labai svarbios asmeninės pedagogo savybės, meilė ir pagarba kiekvienam vaikui“
		Geras specialistas	2	„Svarbu, kad išmanytų savo darbą“; „Pirmiausia, jis turi būti geras specialistas“;
2	Savo darbo išmanymas	Ugdomosios veiklos planavimas	1	„Jis turi gebėti parinkti užduotis pagal kiekvieno vaiko poreikius“;
		Įvairių būdų, metodų taikymas veikloje	1	„Gebėjimas naudojant įvairius metodus pritraukti vaikus į veiklą“;
		Vaiko poreikių patenkinimas	1	„Kiekvieno vaiko poreikių patenkinimas“
		Tinkamos aplinkos sukūrimas	1	„Svarbu, kad jis sukurtų tinkamą aplinką vaikams ugdytis“
3	Aukšta kvalifikacija		3	„Turi turėti aukštą kvalifikaciją ir būti kompetentingi“; „Svarbu, kad pedagogas būtų kvalifikuotas“; „Aukšta kvalifikacija“

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybės bruožus vadovai apibūdina tokiomis trimis kategorijomis: *Asmeninės savybės, Savo darbo išmanymas, Aukšta kvalifikacija*. Labiausiai išplėtotas kategorijos „Savo darbo išmanymas“ turinys. Jį apibūdina tokios subkategorijos: *Ugdomosios veiklos planavimas, Įvairių būdų, metodų taikymas veikloje, Vaiko poreikių patenkinimas, Tinkamos aplinkos sukūrimas*. Ugdomosios veiklos planavimas – svarbus pedagogų veiklos kokybę apibrėžiantis aspektas. Vadovai pastebi, jog pedagogas „turi gebėti parinkti užduotis pagal kiekvieno vaiko poreikius“. Labai svarbus ir „gebėjimas naudojant įvairius metodus pritraukti vaikus į veiklą“, nes vaikams įdomu ir patrauklu viskas, kas nauja. Vadovai tiksliai neįvardija, kokius metodus konkrečiai, tačiau, galima daryti prielaidą, jog tai galbūt yra ne tik žodinių, vaizdinių metodų taikymas, tačiau ir informacinių technologijų taikymas ugdymo procese.

Grupės aplinka – vieta, kurioje vaikas leidžia laiką, todėl kita subkategorija tą ir pažymi. Pasak informantų, „svarbu, kad pedagogas sukurtų tinkamą aplinką vaikams ugdytis“.

Nors kategorija neišplėtotą, tačiau visiškai aišku, kad vadovai suvokia, jog pedagogo veiklos kokybę apibrėžia „aukšta kvalifikacija“, kuri garantuoja profesionalų pedagogų darbą.

Taigi, didžiausias dėmesys, kuris apibūdina ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę, skiriamas pedagogų veiklos kokybės aspektams, aukštos jų kvalifikacijos ir kompetencijų turėjimui bei pedagoginio darbo išmanymui.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams buvo pateiktas klausimas: „*Kaip tėvai įtraukiami į bendradarbiavimo procesus Jūsų vadovaujamoje įstaigoje?*“ Gauti atsakymai apibendrinti išskiriant kategorijas ir subkategorijas (žr. 21 lentelė)

21 lentelė

Tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus galimybės (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Subkategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Tėvų dalyvavimas įstaigos veikloje	Galimybė dalyvauti grupės veikloje	1	„Tėvai gali dalyvauti grupės veikloje, stebėti vaikų užsiėmimus“
		Galimybė teikti siūlymus	1	„Jie gali teikti siūlymus, į kuriuos mes stengiamės atsižvelgti“
		Dalyvavimas įstaigos valdyme	1	„Jiems suteikta galimybė teikti siūlymus ugdymo tobulinimo klausimais“
		Bendrų ekskursijų, išvykų su tėvais organizavimas	1	„Organizuodami vaikų išvykas, ekskursijas, visuomet pasiūlome tėvams įsitraukti kartu, taip stiprinant tarpusavio ryšį“
2	Tėvų informavimas ir konsultavimas	Tėvų informavimas	3	„Susirinkimų ar individualių susitikimų metu juos supažindinam su informacija apie vaikų veiklą, procesus, kurie vykdomi įstaigoje“; „Tėvai supažindinami su įstaigos veikla, vaiko ugdymo ypatumais, ugdymo proceso organizavimu“; „Jie informuojami vaiko ugdymo klausimais, auklėtojos informuoja tėvus apie vaiko pasiekimus“
		Tėvų konsultavimas	2	„Auklėtoja konsultuoja tėvus jiems rūpimais klausimais“; „Visuomet gali užduoti rūpimus klausimus pedagogams, o šie į juos atsakys arba nukreips tinkama linkme“

Tėvų įtraukimą į bendradarbiavimo procesus apibūdina dvi išskirtos kategorijos: Tėvų dalyvavimas įstaigos veikloje, Tėvų informavimas ir konsultavimas.

Kategorijos „Tėvų dalyvavimas įstaigos veikloje“ turinys išplėtotas labiausiai. Ji sudaro tokios vadovų išskirtos subkategorijos: *Galimybė dalyvauti grupės veikloje, Galimybė teikti siūlymus, Dalyvavimas įstaigos valdyme, Bendrų ekskursijų, išvykų su tėvais organizavimas.* Kaip pastebi informantai, tėvai gali dalyvauti „*grupės veikloje, stebėti vaikų užsiėmimus*“, Vadovams tėvų dalyvavimas ugdymo procese labai reikšmingas. Tą akcentuoja jų pastebėjimas, kad tėvai „*įstaigoje visuomet laukiami*“. Taip sudaromos sąlygos tėvams jaustis svarbiais ir reikalingais. Kadangi, kaip akcentavo vadovai, tėvai yra įtraukti į įstaigos tarybą ir gali „*teikti siūlymus ugdymo tobulinimo klausimais*“, vadinasi, jie laikomi pilnateisiais dalyviais, kurie dalyvauja ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės valdymo procese. Vadovams labai svarbus ir bendrystės su tėvais palaikymas. Kaip jie patys pabrėžia, „*organizuodami vaikų išvykas,*

ekskursijas, visuomet pasiūlome tėvams įsitraukti kartu“ . Taip stiprinamas tarpusavio ryšys, kuris padeda užtikrinti edukacinių paslaugų kokybę.

Kitos kategorijos „Tėvų informavimas ir konsultavimas“ turinys išplėtotas pagal šias subkategorijas: *Tėvų informavimas, Tėvų konsultavimas*. Vadinasi, vadovai puikiai suvokia informacijos sklaidos reikšmę. A.Juodaitytė, R.Gaučaitė, A.Kazlauskienė (2009) taip pat pabrėžė, kad informacijos sklaida yra viena pagrindinių priemonių, įgalinančių tėvus aktyviai dalyvauti vaikų ugdymo procese. Kitaip sakant, tėvų informavimo sistema padeda suformuoti ugdymo institucijos ir tėvų partnerystės vertės suvokimą, apspręsti bendradarbiavimo formas.

Apibendrinant galima teigti, kad tėvai į ikimokyklinės įstaigos bendradarbiavimo procesus įtraukiami patiems dalyvaujant įstaigos veikloje bei per atsakingus asmenis – pedagogus – jiems konsultuojant ir informuojant tėvus rūpinamais klausimais. Taigi, tėvai dalyvauja ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybės valdymo procese teikdami įvairius siūlymus.

Ikimokyklinio ugdymo vadovų buvo klausama, „*Kaip būtų galima tobulinti ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemą?*“ Informantų teiginiai išanalizuoti, apibendrinti, išskirtos kategorijos, apibrėžiančios tobulinimo gaires.

22 lentelė

Ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemos tobulinimo galimybės (N_v=3)

Eil. Nr.	Kategorija	Dažnis	Įrodantys teiginiai
1	Vaikų skaičiaus grupėje mažinimas	1	„Per didelis vaikų skaičius grupėse, todėl jį reikėtų mažinti“
2	Materialinės bazės didinimas	2	„Materialinės bazės didinimas būtų naudingas“; „Mokinio krepšelis galėtų būti dar padidintas“
3	Nuolatinis pedagogų ir vadovų tobulėjimas	2	„Nuolatinis pedagogų ir vadovų tobulėjimas“; „Svarbus nuolatinis pedagogų kvalifikacijos tobulinimo seminarų lankymas“
4	Didesnis būrelių pasirinkimas	1	„Didesnė būrelių įvairovė padėtų ugdymo kokybės gerinimui, tačiau tam reikalingos naujos lėšos, kurių turim labai ribotai“
5	Tėvų aktyvumo didinimas	1	„Reikėtų labiau skatinti tėvų aktyvumą dalyvauti įstaigos veikloje“
6	Atvirumas naujovėms	1	„Svarbu būti atviriems naujovėms“
7	Galimybių stažuotis sudarymas	1	„Esant galimybei, vertėtų pagalvoti ir apie stažuotčių praktiką, kurios suteiktų galimybę naujai atrasti bei išbandyti naujas galimybes“

Vadovų siūlymai dėl ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemos tobulinimo apibūdinami tokiais septyniomis kategorijomis: *Vaikų skaičiaus grupėj mažinimas, Materialinės bazės didinimas, Nuolatinis pedagogų ir vadovų tobulėjimas, Didesnis būrelių pasirinkimas, Tėvų aktyvumo didinimas, Atvirumas naujovėms, Galimybių stažuotis sudarymas*. Nei vienos minėtos kategorijos turinys nėra labiau išplėtotas, nes pasisakymai labai konkretūs. Vadovai kalbėdami apie ugdomojo proceso tobulinimą labiau akcentuoja šiuos

dalykus: „per didelis vaikų skaičius grupėse, todėl jį reikėtų mažinti“; „didesnė būrelių įvairovė padėtų ugdymo kokybės gerinimui“. O tobulintinu veiksniais, padedančiais užtikrinti edukacinių paslaugų kokybę, informantai įvardija „materialinės bazės didinimas būtų naudingas“; „mokinio krepšelis galėtų būti dar padidintas“; svarbus nuolatinis pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“. Vienas siūlymų – stažuotių praktika, kuri, pasak vadovų, „suteiktų galimybę naujai atrasti bei išbandyti naujas galimybes“. Tačiau vadovai plačiau nepakomentavo galimų jos variantų: ar tai stažuotės Lietuvos švietimo įstaigos, ar kitose. Galima daryti prielaidą, kad tėvų dalyvavimas įstaigos veikloje vadovams neatrodo pakankamas. Pasak vadovų, „reikėtų labiau skatinti tėvų aktyvumą dalyvauti įstaigos veikloje“. Tačiau informantai plačiau nepakomentavo priežasčių, kurios trukdo tėvams įsijungti į bendrą įstaigos veiklą. Lieka neaišku, ar tai per didelis tėvų užimtumas, neturėjimas laiko, ar problema glūdi įstaigos veikloje – gal tai per mažas skatinimas, neinformuotumas.

Apibendrinant ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų rezultatus, galima teigti, jog jie kokybę sieja su teikiamų paslaugų išskirtinumu, atitikimu tikslui bei tobulumu, o valdymą suvokia kaip įvairių funkcijų palaikymą: planavimą, organizavimą, vadovavimą ir kontroliavimą. Visa tai reglamentuojama teisės normų. Siekiant kokybiško ugdymo, vadovų nuomone, didžiausią įtaką turi seminarai pedagogams, įgytos kompetencijos ir turimas išsilavinimas. Didžiausiais veiksniais, trukdančiais siekti kokybiško ugdymo, laikomi finansavimo stygius, per didelis vaikų skaičius grupėse. Taip pat, pasak vadovų, pedagogai išreiškia nepasitenkinimą dėl pernelyg didelės įvairių dokumentų pildymo gausos. Vienareikšmiškai pripažįstama, jog tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, todėl labai svarbu numatyti ir patenkinti jų lūkesčius. Vadovo atsakomybė yra reglamentuota pareigybinio aprašo. Daugiausia dėmesio jie skiria atsakomybei už kokybiškų paslaugų teikimą, įstaigos veiklos bei ugdomojo proceso organizavimui. Svarbiausiais kriterijais, kurie apibūdina ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumą, vadovai laiko: vaiko pažangą ir pasiekimus, jo emocinę būseną, kompetencijų ugdymą bei jo brandumą mokyklai. Saugi, turtinga ir pritaikyta vaikų poreikiams edukacinė aplinka suteikia puikias galimybes vaikui tobulėti, reikštis jo kūrybinėms idėjoms. Vadovai pedagogų veiklos kokybę apibūdina tokiais bruožais: aukštos kvalifikacijos turėjimu, pedagoginio darbo išmanymu bei tinkamų asmeninių savybių turėjimu. Tėvai dalyvauja įstaigos kokybės valdymo procesuose teikdami įvairius siūlymus, susijusius su ugdymo proceso organizavimu. Vadovai kalbėdami apie ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemos tobulinimo galimybes, pabrėžė, kad didesnę dėmesį reikėtų skirti vaikų skaičiaus grupėje mažinimui, materialinės bazės didinimui, nuolatiniam pedagogų ir vadovų tobulėjimui, tėvų aktyvumo didinimui.

IŠVADOS

1. Išanalizavus mokslinę literatūrą galima teigti, kad paslaugų kokybės samprata yra tyrinėta įvairių mokslininkų, tačiau iki šiol nesusitarta dėl vieno universalus jos apibrėžimo. Viena iš priežasčių, kodėl egzistuoja tik daug apibrėžimų – kokybės sąvokos sudėtingumas ir platumas bei didelė paslaugų įvairovė. Edukacinės paslaugos apima auklėjimą, lavinimą, švietimą. Vartotojas yra pagrindinis kokybės vertintojas ir jis sprendžia, ar paslauga kokybiška. Labai svarbu nuolatinis kokybės gerinimas, nes teikiamos kokybiškos paslaugos suteikia galimybę vaikui tobulėti visapusiškai.
2. Mokslinės literatūros analizė parodė, jog teikiamų paslaugų kokybę ikimokyklinėje įstaigoje įtakoja tokie pagrindiniai veiksniai:
 - Edukacinė aplinka;
 - Ugdomosios veiklos organizavimas;
 - Pedagogo kompetencijos;
 - Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas.
3. Atlikus empirinį tyrimą nustatyta, kad:
 - Kokybę pedagogai sieja su nuolatiniu paslaugų gerinimu, tėvams ji asocijuojasi su vaiko poreikių patenkinimu, o įstaigos vadovams kokybė – tai tobulumas ir išskirtinumas;
 - Didžiausias veiksnys, skatinantis siekti kokybiško ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje paslaugų vartotojų (tėvų) bei paslaugų teikėjų (vadovų ir pedagogų) nuomone, yra tinkamas pedagogo išsilavinimas bei seminarų lankymas, o didžiausią trukdį visos tikslinės grupės įvardija per didelį vaikų skaičių grupėje. daug laiko užimančių dokumentų pildymą. Pedagogams daug laiko užimantis dokumentų pildymas – irgi veiksnys, kuris trukdo siekti kokybiško ugdymo.
 - Vienareikšmiškai pripažįstama, jog tėvai yra ikimokyklinės įstaigos paslaugų vartotojai, nes ji naudojami teikiamomis paslaugomis. Pedagogai ir vadovai juos laiko ikimokyklinės bendruomenės nariais, kuriems svarbūs jų poreikiai. Todėl, norėdami išlikti konkurencingi, jie privalo atsižvelgti į tėvų lūkesčius;
 - Kokybiškiausios edukacinės paslaugos, kurios yra teikiamos ikimokyklinėje įstaigoje, tėvų požiūriu yra vaiko rengimas mokyklai, meninės paslaugos (muzikos mokymas). Suvokdami sveikatos saugojimo kompetencijos svarbą, kaip vieną jos veiksnių – fizinį ugdymą – tėvai įvertina taip pat labai gerai. Šiek tiek mažiau tėvų edukacinę paslaugą – tėvų švietimą – vertina kaip labai kokybišką;

- Pusė apklaustų tėvų pažymi, kad jiems visiškai pakanka teikiamų edukacinių paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje, tačiau likusi pusė akcentuoja, kad jiems arba nepakanka, arba paslaugų pakanka tik dalinai. Ypač akcentuojamas meninio ugdymo, pagalbos vaikui specialistų paslaugų stygius. Tėvai suinteresuoti, kad vaikams būtų teikiamos kitos paslaugos. Jie norėtų daugiau ekskursijų. Pastebėta, kad aktuali užsienio kalbos mokymo paslauga, kurios teikimas nėra išplėtotas;
 - Pedagogų ir tėvų pozicijos sutampa dėl asmenų, atsakingų už teikiamų edukacinių paslaugų kokybę. Jų nuomone, didžiausią atsakomybę turėtų prisiimti pedagogai, pavaduotoja ugdymui bei įstaigos direktorius. Vadovai, puikiai suvokdami savo atsakomybę, kuri reglamentuojama jų pareigybinių aprašų, pažymi, jog daugiausiai dėmesio jie skiria atsakomybei už kokybiškų paslaugų teikimą, įstaigos veiklos bei ugdomojo proceso organizavimą;
 - Išanalizavus įstaigų būklę edukacinių veiksnių aspektu, pažymima, jog *edukacinė aplinka* turi tenkinti vaiko poreikius, būti turtinga žaislais ir įvairiomis priemonėmis, kurios nuolat keičiamos. *Ugdomosios veiklos procesas* organizuojamas atsižvelgiant į individualius vaikų norus. Taip pat labai svarbu, kad į ugdomąjį procesą būtų įtraukti įvairūs metodai. *Pedagogo vaidmuo* - sukurti ugdomąją aplinką, kuri būtų saugi psichologiškai ir fiziškai. Tėvai labiau akcentuoja jo motyvaciją ir atsidavimą profesinei veiklai, o pedagogams labiau rūpi ugdomojo proceso organizavimas – pastebėjimas ir palaikymas vaikų sumanymų, jų įgyvendinimas bei gebėjimas parinkti užduotis pagal individualias vaiko galimybes. Vadovams svarbu, kad jų darbuotojai turėtų aukštą kvalifikaciją ir išmanytų savo darbą. Tėvai ikimokyklinėje įstaigoje jaučiasi reikšmingi, gali reikšti savo nuomonę, teikti pasiūlymus. Dažniausiai naudojami jų informavimo būdai: individualūs pokalbiai ir pokalbiai susirinkimų metu;
 - Pastebėta, jog vaikų pasiekimai atitinka tėvų lūkesčius. Tą įrodo vaiko tobulėjimas, gera savijauta. Tačiau tėvai pasigenda glaudesnio bendradarbiavimo iš pedagogų pusės. Vadovai išreiškdami siūlymus dėl ikimokyklinės įstaigos edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemos gerinimo, pažymi, jog reikėtų skirti didesnę dėmesį vaikų skaičiaus grupėje mažinimui, materialinės bazės didinimui, nuolatiniam pedagogų tobulėjimui ir tėvų aktyvumui didinti.
4. Darbo pradžioje išsikelta hipotezė, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamų edukacinių paslaugų kokybė atitinka tėvų lūkesčius – pasitvirtino iš dalies. Kadangi pusei apklaustųjų tėvų visiškai pakanka teikiamų paslaugų, o kita pusė respondentų pasigenda meninio ugdymo, pagalbos vaikui specialistų paslaugų.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos pateikiamos atsižvelgiant į gautus tyrimo rezultatus ir parengtas išvadas:

Alytaus miesto ir rajono savivaldybėms:

- Ikimokyklinių įstaigų steigėjams pagal galimybes siūlytina mažinti vaikų skaičių grupėse vadovaujantis Lietuvos higienos normos HN 75:2010 „Įstaigai, vykdančiai ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programą“ įstatymu, kur pabrėžiama, jog vaikų ugdymo grupėse nuo 3 iki 7 metų, vaikus skaičius neturėtų viršyti 20;
- Atsižvelgiant į tėvų pageidavimą ir galimybes tikti specializuotą pagalbą vaikui. Ikimokyklinės įstaigos pagal galimybes stigti naujas specialistų pareigybės (meninio ugdymo pedagogo, užsienio kalbos specialisto, psichologo, spec. pedagogo, fizinio ugdymo specialisto).

Ikimokyklinių įstaigų vadovams:

- Kadangi tėvai pastebėjo, jog jiems trūksta informuotumo apie ikimokyklinės įstaigos ugdymo programą, todėl rekomenduojama vadovams inicijuoti susitikimus su tėvais (konsultacijų valandas), kurių metu būtų atsakoma į jiems rūpimus klausimus, susijusius su ugdymo programa, įstaigos veikla ar kt.;
- Kadangi nuolatinis pedagogų tobulėjimas lankant seminarus buvo nurodyta, kaip labai reikšminga edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemos tobulinimo galimybė, todėl siūlytina vadovams nuolat domėtis šia galimybe ir informuoti įstaigoje dirbančius pedagogus.

Įstaigų pedagogams:

- Atsižvelgiant į tai, jog vienas iš veiklos kokybę didinančių veiksnių buvo nurodytas įvairių metodų taikymas pritraukiant vaikus į veiklą, galima būtų pabandyti juos sudominti informacinių technologijų pagalba. Žinoma, pirmiausiai reikėtų, kad įstaiga tokią įrangą turėtų. Todėl galima būtų inicijuoti šios technikos įsigijimą įstaigoje: interaktyvi lenta, multimedia projektorius, šviesos stalai ir pan.
- Nedaugelio tėvų buvo nurodyta, jog jie gali naudotis įstaigos literatūra. O kadangi toks poreikis jaučiamas, todėl siūlytina pedagogams labiau informuoti tėvus apie esamą naują literatūrą, pasiūlyti ja pasidomėti, o esant poreikiui ja pasinaudoti,

tačiau įstaigai nesuteikiant tokios galimybės, ir nurodyti, kur būtų galima įsigyti norimą leidinį.

- Pageidautina lankstesnio ir aktyvesnio bendravimo su tėvais, t.y., pedagogams rengiant šventes ar kitus renginius, siūlytina labiau derintis prie tėvų galimybių: jų darbo laiko. Taip pat organizuojant įvairias ekskursijas vaikams, kurių, kaip pažymėjo tėvai, reikėtų organizuoti daugiau, į jas įtraukti ir tėvus taip stiprinant tarpusavio ryšį.
- Rekomenduojama sukurti internetinę grupės svetainę, kurią pedagogas nuolat atnaujintų, o tėvai galėtų matyti, kas vyksta grupėje. Joje būtų matoma visa aktuali informacija tėvams apie jų vaikų veiklą įstaigoje.

Literatūra

1. Bagdonienė L., Hopenienė R. (2004). *Paslaugų marketingas ir vadyba*. Kaunas: technologija.
2. Barkauskaitė M. (2005). Pedagogų rengimas: tradicijos ir kaita. *Pedagogika*, 52, p. 11-15.
3. *Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa* (2002). [Žiūrėta 2013-05-12]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198860&p_query=Bendroji%20prie%20mokyklinio%20ugdymo%20ir%20ugdymosi%20programa&p_tr2=2>
4. Bernotienė R., Juraitienė I. (2011). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas. Lietuvos ir užsienio šalių patirtis*. [Žiūrėta 2013-01-14]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/failai/Ikimokyklinio_amziaus_vaiku_ugdymo_p_asiiekimu_vertinimas._Lietuvos_ir_uzsienio_saliu_patirtis.pdf>
5. Birgelytė A., Daulenskienė A., Dzikavičiūtė J. ir kt. (2012). *Kompetencijų ugdymas*. Metodinė knyga mokytojui. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/wp.../Finalinis-leidinio-variantas.pdf>
6. Birontienė Z. (2011). Darželio, šeimos ir mokyklos pedagoginio bendradarbiavimo poveikis priešmokyklinio amžiaus vaikų sveikatos žinių plėtrai. *Tiltai*, 3(56), p. 309-322.
7. Bitinas B. (1998). *Ugdymo tyrimų metodologija*. Vilnius: Jošara.
8. Bitinas B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
9. Bitinas B. (2002). *Pedagoginės diagnostikos pagrindai*. Vilnius: Parama.
10. Bitinas B. (2006). *Edukologijos tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
11. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. Klaipėda: S.Jokužio leidykla-spaustuvė.
12. Bukmanaitė A. (2010). *Kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas: įvairūs požiūriai į kokybę*. [Žiūrėta 2013-12-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Konferencija/I%20darbo%20grupe/1gr.2.%20Audrone%20Bukmanaite.pdf>>
13. Burškaitienė R., Vilkonienė M. (2009). Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 2 (23), p. 111-116.
14. Charles C.M. (1999). *Pedagoginio tyrimo įvadas*. Vilnius: Alma littera.
15. Clifford R.M., Reszka S. (2010). *Reliability and Validity of the Early Childhood Environment Rating Scale*. USA. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <<http://ers.fpg.unc.edu/sites/ers.fpg.unc.edu/files/ReliabilityEcers.pdf>>
16. Čiarnienė R., Neverauskas B., Vienažindienė M. ir kt. (2011). *Organizacijų vadybos pagrindai*. Kaunas: Technologija.

17. Čiužas R. (2007). Mokinio ir mokytojo vaidmenų kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, Nr. 87, p. 64-69.
18. Espinosa L.M. (2002). *High-Quality Preschool: Why We Need It and What it Looks Like*. *Preschool Policy Matters*. [Žiūrėta:2013-01-28]. Prieiga per internetą: <<http://nieer.org/resources/policybriefs/1.pdf>>
19. Evans J.R. (2011). *Quality Management, Organization, and Strategy*. Canada.
20. Friendly M., Doherty G., Beach J. (2005). *Quality by design: What do we know about quality in early learning and child care, and what do we think? A literature review*. [Žiūrėta 2013-09-01]. Prieiga per internetą: <http://www.childcarequality.ca/wdocs/QbD_LiteratureReview.pdf>
21. Garalis A., Švagždienė B., Liesionienė O. (2008). Ekskursijos, kaip edukacinės paslaugos, samprata ir esmė. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Nr. 4(13), p. 123-134.
22. Gedminienė D., Gumuliauskienė A. (2008). Ugdymo kokybės vertinimas bendrojo lavinimo mokykloje: mokytojų ir mokinių požiūris. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 21, p. 75-88.
23. Glebuviene V. S., Monkevičienė O., Tarasonienė A., ir kt. (2003). *Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5-6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai*. Galutinė mokslinė ataskaita. [Žiūrėta 2013-05-12]. Prieiga per internetą: <http://www.biblioteka.vpu.lt/elvpu/Priesmokyklinio_amziaus_vaiku_kokybisko_ugdymosi_veiksniai_kriterijai_mokslinis_tyrimas_2003.pdf>
24. Gražienė V., Rimkienė R. (1993) *Ikimokyklinio ugdymo gairės: programa pedagogams ir tėvams*. Vilnius: Leidybos centras.
25. Gudelevičienė D. (2009). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugos miesto ir kaimo vaikams*. Magistro darbas. Vilnius. [Žiūrėta 2013.01.04]. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20091223_132022-78469/DS.005.0.02.ETD>
26. Heyneman S.P. (2004). International education quality. *Economics of Education Review*. [Žiūrėta 2013-01-26]. Prieiga per internetą: <<http://labor.bnu.edu.cn/resource/jee/0408/13.pdf>>
27. *Ikimokyklinės ugdymo įstaigos nuostatos* (1998). Vilnius. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <<http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=60715262-9FA9-4251-99CE-27C0D4B1ED60>>
28. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 metų programa* (2011). [Žiūrėta 2012-12-28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=393941&p_query=&p_tr2=2>
29. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2009-2015 m. programa* (2009). [Žiūrėta 2012-12-28]. Prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/apie-projekta/11671>>

30. *Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika* (2005). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
31. International standart. ISO 9001:2008. *Quality management systems – Requirements*. [Žiūrėta 2013-02-01]. Prieiga per internetą: <
http://dent.ksu.edu.sa/fportal/sites/default/files/iso_9001_2008_fourth_edition.pdf>
32. Jankauskienė L., Monkevičienė O., Beinorienė R. (2006). *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. Vilnius: Šviesa.
33. Jonutytė I., Brasluskienė R., Grinevičienė E.N. ir kt. (2004). *Ikimokyklinio ugdymo pasirinkimo galimybės Lietuvoje*. Tiriamojo darbo ataskaita. Klaipėda. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <
www.smm.lt/uploads/.../282_36ff8a8b790576a09d2b608b11535ff6.doc>
34. Jovaiša L. (2001). *Ugdymo mokslas ir praktika*. Vilnius.
35. Juodaitytė A., Martišauskienė D. (2008). Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasiūmų kontekstualizavimas Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose. *Mokytojų ugdymas*, 11 (2), p. 116-134.
36. Juodaitytė A. (2003). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: IĮ Petro ofsetas.
37. Juodaitytė A. (2004). Vaikystės pedagogo pasaulėžiūrinė koncepcija: „laisvojo“ ugdymo kontekstas. *Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: aktualijos ir perspektyvos*. [Žiūrėta 2013-07-18]. Prieiga per internetą: <
<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2004/70/juodaityte.pdf>>
38. Jurašaitė-Harison E. (2004). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcija: kompetencijų modelio įgyvendinimas, įvertinimas*. [Žiūrėta 2013-07-18]. Prieiga per internetą: <
<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2004/71/Jurasaitė-harison.pdf>>
39. Kardelis K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Liucijus.
40. Kazlauskienė A., Gaučaitė R., Ušeckienė L. (2008). *Gyventojų informavimo apie ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą būklė ir patirtis*. Tyrimo ataskaita. Šiauliai. [Žiūrėta 2013-01-04]. Prieiga per internetą: <
http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/Gyventoju%20informavimo%20tyrimas%2009_02_05.pdf>
41. Kunigytė-Arlauskienė I., Neifachas S. (2011). *Į vaiką orientuotas ugdymas*. [Žiūrėta 2013-02-01]. Prieiga per internetą: <
<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/i-vaika-orientuotas-ugdymas/2821>>
42. Langvinienė N., Vengrienė B. (2005). *Paslaugų teorija ir praktika*. Kaunas: Technologija.
43. Lambert R.G., Capizzano J. (2005). *Preschool Curriculum Evaluation Research*. U.S. Department of Education Institute for Educational Sciences Evaluation of The Creative

- Curriculum for Preschool. Conference Paper.* USA: American Education Research Association. [Žiūrėta 2013-09-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.teachingstrategies.com/content/pageDocs/Lambert%20AERA%20Conference%20Paper.pdf>>
44. Lamanuskas V. (2004). *Ugdymas: aksiomatinis ir sisteminis aspektai*. Vilnius: UAB Ciklonas.
45. Lansbergienė A., Jankauskienė L. (2004). *Priešmokyklinės grupės aplinka*. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas: metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, p. 313-318.
46. Laužackas R., Stasiūnaitienė E., Teresevičienė M. (2005). *Kompetencijų vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi*. Kaunas: VDU.
47. Leliūgienė I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: technologija.
48. Lemežytė I. (2011). *Ikimokyklinio ugdymo švietimo sistema, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirtis*. [Žiūrėta 2013-10-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinio-ugdymo-svietimo-sistema-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-ugdymo-paskirtis/4856>>
49. *Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai* (2010). [Žiūrėta 2014-01-06]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=371081&p_query=&p_tr2=>
50. *Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas* (2006). [Žiūrėta 2013-01-08]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=270342&p_query=&p_tr2=>
51. *Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas* (2011). [Žiūrėta 2012-12-28]. Prieiga per internetą: <http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf>
52. *Lietuvos Respublikos vaiko teisu pagrindu įstatymas* (1996). [Žiūrėta 2013-01-13]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26397>
53. Litvinienė J. (2002). *Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
54. Makauskienė V. (2008). *Logopedinės pagalbos mikčiojantiems moksleiviams modeliavimas į vaiką orientuoto ugdymo paradigmoje*. Daktaro disertacija. [Žiūrėta 2013-09-03]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080926_122651-02197/DS.005.0.01.ETD>
55. Malinauskienė D. (2010). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: diagnostinis aspektas. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 19, p. 102-114.

56. Malinauskienė D. (2012). *Į vaiką orientuoti ugdymo tyrimai: socialinis-educacinis kontekstas*. Mokslo darbų apžvalga. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
57. Martišauskienė D. (2010). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo modeliavimas tiriant tėvų-vartotojų poreikius*. Daktaro disertacija. Šiauliai.
58. Martišauskienė D. (2008). Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę Kretingos lopšelyje-darželyje „Ažuoliukas“. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1(17), p. 89-92.
59. Mikulis J. (2007). *Pažangūs vadybos principai*. Vilnius: UAB Ciklonas.
60. Mikšienė E. (2010). *Ikimokyklinės įstaigos pedagogų profesinių kompetencijų raiška orientuojantis į tėvų poreikius*. Magistro darbas. Šiauliai.
61. Myers R.G. (2004). *In search of Quality in Programmes of Early Childhood Care and Education (ECCE)*. Background paper prepared for the Education for All Global Monitoring Report 2005 The Quality Imperative. [Žiūrėta 2013-09-03]. Prieiga per internetą: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001466/146677e.pdf>>
62. Monkevičienė O. (2008). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos. *Pedagogika*, T. 91, p. 66-72.
63. Monkevičienė O., Bortkevičienė V., Glebuviene V. ir kt. (2002) *Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa*. [Žiūrėta 2013-01-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/priesmok.pdf>>
64. Monkevičienė O., Glebuviene V.S., Jonilienė M. ir kt. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo įvairovė: esama situacija ir visuomenės lūkesčiai*. Galutinė mokslinė ataskaita. [Žiūrėta 2013-01-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/VPU-atask-paslaug-ivairove.pdf>>
65. Monkevičienė O., Glebuviene V.S., Stankevičienė K. ir kt. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*. Tyrimo ataskaita. [Žiūrėta 2013-01-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pletra/Tyrimai/VPU%20tyrimo%20ataskaita/Ikimokyklinio,%20priesmokyklinio%20ugdymo%20turinio%20ir%20jo%20%20igyvendinimo%20kokybes%20anализe%20Tyrimo%20ataskaita%202009%2011%2005.pdf>>
66. Monkevičienė O., Žemgulienė A., Glebuviene V.S. ir kt. (2012). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės tyrimo ataskaita*. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir574/dir28/dir1/15_0.php>
67. Neifachas S. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius: Ciklonas.
68. Neifachas S. (2004). *Optimalaus priešmokyklinio ugdymo konceptualizavimosi kontekstai*. Vilnius: UAB Ciklonas.

69. Neifachas S. (2007). *Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba: vadovavimas ugdymo programos rengimo strategijai: konceptualizavimo dimensijos*. Vilnius: UAB Ciklonas.
70. Petkevičienė A. (2008). Edukacinės aplinkos kūrimas priešmokyklinėje grupėje. *Švietimo naujienos*, Nr. 9 (264) p. 8.
71. Pociūtė D., Janušauskienė V., Vitkauskas R. (2005). *Kokybės vadyba*. Vilnius: Technika.
72. *Policy Guidelines on Inclusion in Education* (2009). UNESCO, Paris. [Žiūrėta 2013-07-16]. Prieiga per internetą: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001778/177849e.pdf>>
73. Pranaitytė R., Malinauskienė D. (2011). Pedagogų nuomonė apie kokybišką vaikų ugdymą sąlygojančius veiksnius ikimokyklinėje įstaigoje. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 3(32), p. 54-61.
74. *Priešmokyklinio ugdymo priemonės samprata* (2003). [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: < http://www.siauliai.lt/svietimas/priemones_samprata.pdf>
75. Purvaneckienė G. (2005). Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra. *Acta Pedagogica Vilnensia*. Nr.15, p.176-187.
76. Rudzkienė V. (2005). *Socialinė statistika*. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
77. Ruškus J., Žvirdauskas D., Zybartas S. ir kt. (2012). *Ikimokyklinis priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*. [Žiūrėta 2013-07-16]. Prieiga per internetą: < http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/failai/Ikimokyklinis_priesmokyklinis_ugdymas_Lietuvoje_mokslo_%20studija.pdf>
78. Ruževičius J. (2006). *Kokybės vadybos metodai ir modeliai*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
79. Stulpinas T. (2005). *Ugdymo perspektyvos: idealai, tikslai, uždaviniai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
80. Šeibokinė A. (2002). *Vadybos pagrindai*. Metodinė medžiaga. Vilnius.
81. UAB „Civitta“ tyrėjų komanda (2013). *Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse tyrimas*. [Žiūrėta 2013-09-03]. Prieiga per internetą:< http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir679/dir33/dir1/4_0.php>
82. Tamošiūnas T. (2003). *Socialinių tyrimų kvalifikacinis darbas: įvado struktūra*. Mokomoji knyga. Šiauliai. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
83. *Tarptautinių žodžių žodynas* (2011). Vilnius: alma litera.
84. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidykla.
85. Ušeckienė L. (2008). *Žymesnės XX a. pedagoginės kryptys ir jų ištakos*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
86. Vaicekauskienė V. (2012). *Valstybinė švietimo strategija 2013-2022m.: tikslai, problemos, tobulinimo kryptys*. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: < <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/svietimo-strategija.pdf>>

87. *Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija*, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimu Nr. IX-1569. [Žiūrėta 2013.01.13]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=211767&Condition2=%C4%AFvaikinti>>
88. *Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“* (1993). Vilnius: Leidybos centras.
89. Valantinas A. (2012). *Ikimokyklinio ugdymo kokybė. Švietimo problemos analizė*. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Ikimokyklinio%20ugdymo%20kokybe.pdf>
90. Valantinas A. (2011). *Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimų duomenys? Švietimo problemos analizė*. [Žiūrėta 2013-01-28]. Prieiga per internetą: <[http://old.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Leidinys%20SPA%202011%20Nr.4\(54\).pdf](http://old.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Leidinys%20SPA%202011%20Nr.4(54).pdf)>
91. Valiuškevičiūtė A., Mikutavičienė I. (2006). *Švietimo organizacijų kokybės vadyba*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
92. *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos* (2003). [Žiūrėta 2013-01-13]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215471&p_query=&p_tr2=>>
93. *Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija* (2013). [Žiūrėta 2013-09-03]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/451_f91e8f0a036e87d0634760f97ba07225.pdf>
94. Vitkienė E. (2008). *Paslaugų marketingas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
95. Vyšniauskaitė J. (2010). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės šeimai ir vaikui raiška*. Magistro darbas. Šiauliai.
96. Vveinhardt J. (2011). *Organizacijų valdymo teorijos*. Paskaitų medžiaga. Vilnius. [Žiūrėta 2013-01-23]. Prieiga per internetą: <http://fcim.vdu.lt/~Vveinhardt/FOV1-0008C567/MOT_Vveinhardt.pdf>
97. Zimblienė B. (2009). *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų teikiamų paslaugų vaikui ir šeimai pasiūla ir poreikis*. Magistro darbas. Vilnius.
98. Žalimienė L. (2003). *Socialinės paslaugos*. Vilnius: VU specialiosios psichologijos laboratorija.
99. Želvys R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
100. Želvys R. (2001). *Švietimo vadyba ir kaita*. Vilnius: Garnelis.
101. Žukauskas P., Juodaitytė A., Valiuškevičiūtė A. ir kt. (2008). *Kokybės vadybos sistemos*. Mokomoji knyga studentui. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
102. The Center for Comprehensive School Reform and Improvement (2010). *What Schools Want Parents to Know?* [Žiūrėta 2013-10-08]. Prieiga per internetą: <http://www.education.com/reference/article/Ref_What_Schools_Want/?page=3>

PRIEDAI

Gerbiami pedagogai,

Vaikų ugdymui bei ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teikiamų paslaugų kokybei turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto mokslininkai¹ kviečia Jus dalyvauti apklausoje, kurios **tikslas** – ištirti ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo raiškos tendencijas.

Jūsų suteikta informacija bus panaudota tik apibendrinant tyrimo rezultatus. Jūsų nuomonė labai svarbi!

Anketa yra **ANONIMINĖ**. Nei vardo, nei kitų duomenų rašyti nereikia, todėl konfidencialumas garantuojamas!

Jūsų nuomonę labiausiai atspindinčius atsakymus žymėkite taip: arba, kur reikia, **įrašykite savo nuomonę.**

I. Informacija apie Jus:

Jūsų lytis:	Moteris	☐
	Vyras	☐

Jūsų amžius:	21 – 30 metų	☐
	31 – 40 metų	☐
	41 – 50 metų	☐
	Daugiau kaip 50 metų	☐

Jūsų išsilavinimas:	Pagrindinis	☐
	Vidurinis	☐
	Aukštesnysis	☐
	Aukštasis	☐
	Kita (<i>įrašykite</i>).....	☐

Jūsų pedagoginio darbo stažas:	Iki 5 metų	☐
	Nuo 6 iki 10 metų	☐
	Nuo 11 iki 15 metų	☐
	Nuo 16 iki 20 metų	☐
	Daugiau kaip 20 metų	☐

Jūsų kvalifikacinė kategorija:	Auklėtoja	☐
	Vyr. auklėtoja	☐
	Auklėtoja- metodininkė	☐
	Auklėtoja-ekspertė	☐

Ugdymo įstaiga, kurioje dirbate, yra:	Mieste	☐
	Rajone	☐
	Kita (<i>įrašykite</i>).....	☐

Jūs dirbate su:	Lopšelio grupe	☐
	Darželio grupe	☐
	Priešmokyklinė grupe	☐

II. Kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

1. **Kokybė – tai...** (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Vartotojų poreikių tenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Klaidų atliekant užduotis nebuvimas	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugos išskirtinumas	☐	☐	☐	☐	☐
Veiklos tobulumas	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis paslaugų gerinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

2. **Ikimokyklinio ugdymo kokybei, Jūsų nuomone, svarbūs tokie požymiai:** (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Nepriekaištingas darbuotojų pareigų atlikimas	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis pedagogų tobulėjimas (savišvieta)	☐	☐	☐	☐	☐
Veiklos atitikimas nustatytiems reikalavimams	☐	☐	☐	☐	☐
Išteklių (finansinių, materialinių ir žmoniškųjų) racionalus panaudojimas	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko poreikių ir lūkesčių patenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Ikimokyklinės įstaigos personalo tarpusavio bendradarbiavimas	☐	☐	☐	☐	☐
Griežtai reglamentuota, dokumentuota, kontroliuojama sistema	☐	☐	☐	☐	☐

3. **Kokie veiksniai, Jūsų nuomone, skatina siekti kokybiško ugdymo Jūsų grupėje?** (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Taip	Ne
Palankus administracijos požiūris ir parama	☐	☐
Tinkamas pedagogų išsilavinimas	☐	☐
Geras įstaigos mikroklimatas	☐	☐
Naujos metodinės informacijos gavimas	☐	☐
Seminarai, studijos, konferencijos	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐

4. Kas, Jūsų nuomone, trukdo siekti kokybiško ugdymo Jūsų grupėje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Taip	Ne
Pedagogų kompetencijų stoka	☐	☐
Metodinės informacijos stoka	☐	☐
Priemonių trūkumas grupėje	☐	☐
Didelis vaikų skaičius grupėje	☐	☐
Nepakankamas tėvų dalyvavimas grupės veikloje	☐	☐
Daug laiko užimantis įvairių dokumentų pildymas	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐

III. Edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje.

5. Ikimokyklinėje įstaigoje teikiamos šios edukacinės paslaugos, kurių kokybė yra: 1 – labai bloga; 2 – bloga; 3 – patenkinama; 4 – gera; 5 – labai gera (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	1	2	3	4	5	Paslauga neteikiama
Visapusiškas vaiko ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muzikos mokymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Šokio mokymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dailės mokymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnokultūros ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fizinis ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Užsienio kalbų mokymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko rengimas mokyklai	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų švietimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bendrų renginių su šeima organizavimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Įvertinkite, kas, Jūsų nuomone, yra atsakingas (-i) už ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę įstaigoje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Ikimokyklinės įstaigos direktorius	☐	☐	☐	☐	☐
Pavadootoja ugdymui	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogai	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai	☐	☐	☐	☐	☐
Švietimo ir mokslo ministerija	☐	☐	☐	☐	☐
Savivaldybių administracijų vadovai	☐	☐	☐	☐	☐

Vyriausybė	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

7. Tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, nes: (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Yra ikimokyklinės įstaigos bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Naudojasi įvairiomis ikimokyklinės įstaigos teikiamomis paslaugomis	☐	☐	☐	☐	☐
Gali teikti pasiūlymus įstaigos veiklos ar grupės darbo tobulinimui	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

IV. Vaiko ugdymo(si) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje.

8. Jūsų nuomone, svarbiausi ikimokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai yra šie: (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Sudaryti prielaidas tolimesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdyti aktyvų, savimi pasitikintį vaiką	☐	☐	☐	☐	☐
Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais	☐	☐	☐	☐	☐
Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdyti savarankišką mąstymą	☐	☐	☐	☐	☐
Siekti, kad vaikai aiškiai reikštų mintis žodžiu	☐	☐	☐	☐	☐
Išmokyti kontroliuoti emocijas	☐	☐	☐	☐	☐

9. Kaip įvertintumėte ugdomosios aplinkos aspektus ikimokyklinėje įstaigoje, kurioje dirbate? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Aplinka atitinka vaiko poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Vyrauja geras mikroklimatas grupėje	☐	☐	☐	☐	☐
Tinkamas žaislų asortimentas pagal vaikų amžių	☐	☐	☐	☐	☐
Žaislai išdėlioti taip, kad vaikai galėtų laisvai juos paimti	☐	☐	☐	☐	☐
Baldai atitinkantys individualius vaikų poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Daug erdvės savarankiškai vaikų veiklai	☐	☐	☐	☐	☐
Poilsio zonos grupėje tenkina vaikų poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

10. Į ką atsižvelgiate kurdami edukacinę aplinką grupėje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Sukuriate jaukias erdves pačių vaikų veiklai	☐	☐	☐	☐	☐
Skatinate pačius vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai	☐	☐	☐	☐	☐
Taikote vaikų dėmesio patraukimą įvairiais žaislais ir priemonėmis	☐	☐	☐	☐	☐
Vaikui darote poveikį modeliuodamas aplinką, ją keisdamas, pritaikydamas ir nuolat turtindamas	☐	☐	☐	☐	☐
Sukuriate aplinką, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi priklausantis šiai bendruomenei	☐	☐	☐	☐	☐
Kurdami aplinką išklausote tėvų norus	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kokios, Jūsų nuomone, turėtų būti kuriamos ugdomosios veiklos formos, kad būtų užtikrinta edukacinių paslaugų kokybė? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Įtraukiant įvairius ugdymosi metodus į ugdomąjį procesą	☐	☐	☐	☐	☐
Atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Įtraukiant tėvus į ugdomąjį procesą	☐	☐	☐	☐	☐
Paskiriant kiekvienam vaikui atsakingą vaidmenį atliekant užduotį	☐	☐	☐	☐	☐
Grupinio ir individualaus pobūdžio veiklų derinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Konsultuojantis su kitais pedagogais vaikų ugdymo klausimai	☐	☐	☐	☐	☐

12. Kaip manote, kokiais bruožais privalu pasižymėti pedagogui, teikiant kokybiškas edukacines paslaugas? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolat vertinti vaikų ugdymo pasiekimus	☐	☐	☐	☐	☐
Išsiskirti „vidinė“ veiklos puse: atsidavimu savo profesinei veiklai	☐	☐	☐	☐	☐
Būti motyvuotu	☐	☐	☐	☐	☐
Veikti drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneris	☐	☐	☐	☐	☐
Pastebėti, gerbti, palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti, praturtinti	☐	☐	☐	☐	☐
Sukurti psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką	☐	☐	☐	☐	☐

Gebėti parinkti vaikams užduotis pagal individualias jų galimybes	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiauti su tėvais	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (<i>įrašykite</i>)	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kaip tėvai yra įtraukiami į bendradarbiavimo procesus? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Tėvai gali dalyvauti grupės veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada darželyje jaučiasi reikšmingi	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visuomet gali kreiptis į darželio vadovą ir yra patenkinami jų poreikiai	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada gali kreiptis į darželyje dirbančius specialistus ir yra patenkinami jų poreikiai	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai gali naudotis darželio metodine literatūra	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada yra supažindinami su naujausia informacija	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada dalyvauja darželio valdyme, savivaldoje	☐	☐	☐	☐	☐

14. Kokia forma tėvai gauna informaciją apie vaikų ugdymą ikimokyklinėje įstaigoje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Telefonu (žodine forma)	☐	☐	☐	☐	☐
Telefonu (SMS žinute)	☐	☐	☐	☐	☐
Elektroniniu paštu	☐	☐	☐	☐	☐
Žodžiu individualių susitikimų metu	☐	☐	☐	☐	☐
Raštu skelbimų lentoje	☐	☐	☐	☐	☐
Raštu individualiuose lapeliuose	☐	☐	☐	☐	☐
Susirinkimų metu	☐	☐	☐	☐	☐
Renginių metu	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (<i>įrašykite</i>)	☐	☐	☐	☐	☐

Ačiū už atsakymus!

Gerbiami tėveliai,

Vaikų ugdymui bei ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teikiamų paslaugų kokybei turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto mokslininkai¹ kviečia Jus dalyvauti apklausoje, kurios **tikslas** – ištirti ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo raiškos tendencijas.

Jūsų suteikta informacija bus panaudota tik apibendrinant tyrimo rezultatus. Jūsų nuomonė labai svarbi!

Anketa yra **ANONIMINĖ**.
Nei vardo, nei kitų duomenų
rašyti nereikia, todėl
konfidencialumas garantuojamas!

**Jūsų nuomonę labiausiai atspindinčius
atsakymus žymėkite taip: arba, kur reikia,
įrašykite savo nuomonę.**

I. Informacija apie Jus:

Jūs esate:	Motina	☐
	Tėvas	☐

Jūsų amžius:	21 – 30 metų	☐
	31 – 40 metų	☐
	41 – 50 metų	☐
	Daugiau kaip 50 metų	☐

Jūs gyvenate:	Mieste	☐
	Rajone	☐
	Kita (įrašykite).....	☐

Jūsų išsilavinimas:	Pagrindinis	☐
	Vidurinis	☐
	Aukštesnysis	☐
	Aukštasis	☐
	Kita (įrašykite).....	☐

Jūsų socialinė padėtis visuomenėje:	Dirbantis	☐
	Bedarbis	☐
	Kita (įrašykite).....	☐

Jūsų vaikas lanko:	Lopšelio grupę	☐
	Darželio grupę	☐
	Priešmokyklinę grupę	☐

Kiek laiko Jūsų vaikas praleidžia ugdymo įstaigoje?	Pilną darbo dieną	☐
	Nepilną darbo dieną	☐
	Kita (įrašykite).....	☐

II. Kokybės samprata ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

1. Kokybė – tai... (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Vartotojų poreikių tenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Klaidų atliekant užduotis nebuvimas	☐	☐	☐	☐	☐
Paslaugos išskirtinumas	☐	☐	☐	☐	☐
Veiklos tobulumas	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis paslaugų gerinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

2. Ikimokyklinio ugdymo kokybei, Jūsų nuomone, svarbūs tokie požymiai: (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Nepriekaištingas darbuotojų pareigų atlikimas	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolatinis pedagogų tobulėjimas (savišvieta)	☐	☐	☐	☐	☐
Veiklos atitikimas nustatytiems reikalavimams	☐	☐	☐	☐	☐
Išteklių (finansinių, materialinių ir žmoniškųjų) racionalus panaudojimas	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko poreikių ir lūkesčių patenkinimas	☐	☐	☐	☐	☐
Ikimokyklinės įstaigos personalo tarpusavio bendradarbiavimas	☐	☐	☐	☐	☐
Griežtai reglamentuota, dokumentuota, kontroliuojama sistema	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kokie veiksniai, Jūsų nuomone, skatina siekti kokybiško ugdymo Jūsų vaiko grupėje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Taip	Ne
Palankus administracijos požiūris ir parama	☐	☐
Tinkamas pedagogų išsilavinimas	☐	☐
Geras įstaigos mikroklimatas	☐	☐
Naujos metodinės informacijos gavimas	☐	☐
Seminarai, studijos, konferencijos	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐

4. Kas, Jūsų nuomone, trukdo siekti kokybiško ugdymo Jūsų vaiko grupėje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Taip	Ne
Pedagogų kompetencijų stoka	☐	☐
Metodinės informacijos stoka	☐	☐
Priemonių trūkumas grupėje	☐	☐
Didelis vaikų skaičius grupėje	☐	☐
Nepakankamas tėvų dalyvavimas grupės veikloje	☐	☐
Daug laiko užimantis įvairių dokumentų pildymas	☐	☐
Kita (<i>įrašykite</i>)	☐	☐

III. Edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje.

5. Kaip vertinate ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje teikiamų edukacinių paslaugų kokybę? 1 – labai bloga, 2 – bloga, 3 – patenkinama, 4 – gera, 5 – labai gera
(kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	1	2	3	4	5	Paslauga neteikiama
Visapusiškas vaiko ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muzikos mokymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Etnokultūros ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fizinis ugdymas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaiko rengimas mokyklai	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvų švietimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bendrų renginių su šeima organizavimas	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kokiomis kitomis ugdymo paslaugomis Jūsų vaikas naudojasi ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje? (Pažymėkite Jums labiausiai tinkamus atsakymų variantus)	
Kiti būreliai (dramos, šokių, tautodailės ir pan.)	☐
Užsienio kalbos mokymasis	☐
Ekskursijos, išvykos į muziejus, teatrus ir pan.	☐
Logopedo	☐
Psichologo	☐
Spec. pedagogo	☐
Kita (<i>įrašykite</i>)	☐

7. Ar įstaigoje, kurioje ugdomas Jūsų vaikas, pakanka teikiamų paslaugų? (pasirinkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atitinkantį atsakymo variantą)

Pakanka	☐
Iš dalies pakanka	☐
Nepakanka	☐

8. Kokių paslaugų ikimokyklinėje įstaigoje Jūs labiausiai pasigendate? (įrašykite)

.....

.....

9. Įvertinkite, kas, Jūsų nuomone, yra atsakingas (-i) už ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybę įstaigoje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Ikimokyklinės įstaigos direktorius	☐	☐	☐	☐	☐
Pavadootoja ugdymui	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogai	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai	☐	☐	☐	☐	☐
Švietimo ir mokslo ministerija	☐	☐	☐	☐	☐
Savivaldybių administracijų vadovai	☐	☐	☐	☐	☐
Vyriausybė	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

10. Tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, nes: (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Yra ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Naudojasi įvairiomis ikimokyklinio ugdymo įstaigos teikiamomis paslaugomis	☐	☐	☐	☐	☐
Gali teikti pasiūlymus įstaigos veiklos ar grupės darbo tobulinimui	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....	☐	☐	☐	☐	☐

IV. Vaiko ugdymo(si) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje.

11. Svarbiausi ikimokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai, Jūsų nuomone, yra šie:
(kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Sudaryti prielaidas tolimesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdyti aktyvų, savimi pasitikintį vaiką	☐	☐	☐	☐	☐
Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais	☐	☐	☐	☐	☐
Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdyti savarankišką mąstymą	☐	☐	☐	☐	☐
Siekti, kad vaikai aiškiai reikštų mintis žodžiu	☐	☐	☐	☐	☐
Išmokyti kontroliuoti emocijas	☐	☐	☐	☐	☐

12. Kaip įvertintumėte ugdomosios edukacinės aplinkos aspektus ikimokyklinėje įstaigoje, kurią lanko Jūsų vaikas? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Aplinka atitinka vaiko poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Vyrauja geras mikroklimatas grupėje	☐	☐	☐	☐	☐
Tinkamas žaislų asortimentas pagal vaikų amžių	☐	☐	☐	☐	☐
Žaislai išdėlioti taip, kad vaikai galėtų laisvai juos paimti	☐	☐	☐	☐	☐
Baldai atitinkantys vaikų poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Daug erdvės savarankiškai vaikų veiklai	☐	☐	☐	☐	☐
Poilsio zonos grupėje tenkina vaikų poreikius	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kaip manote, kokiais bruožais privalu pasižymėti pedagogui, teikiant kokybiškas edukacines paslaugas? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui	☐	☐	☐	☐	☐
Nuolat vertinti vaikų ugdymo pasiekimus	☐	☐	☐	☐	☐
Išsiskirti „vidinė“ veiklos puse: atsidavimu savo profesinei veiklai	☐	☐	☐	☐	☐
Būti motyvuotu	☐	☐	☐	☐	☐
Veikti drauge su vaikais, kaip žaidimų ar veiklos partneris	☐	☐	☐	☐	☐

Pastebėti, gerbti, palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti, praturtinti	☐	☐	☐	☐	☐
Sukurti psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką	☐	☐	☐	☐	☐
Gebėti parinkti vaikams užduotis pagal individualias jų galimybes	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiauti su tėvais	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

14. Kaip tėvai yra įtraukiami į bendradarbiavimo procesus? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Tėvai gali dalyvauti grupės veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada darželyje jaučiasi reikšmingi	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visuomet gali kreiptis į darželio vadovą ir yra patenkinami jų poreikiai	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada gali kreiptis į darželyje dirbančius specialistus ir yra patenkinami jų poreikiai	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai gali naudotis darželio metodine literatūra	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada yra supažindinami su naujausia informacija	☐	☐	☐	☐	☐
Tėvai visada dalyvauja darželio valdyme	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kokia forma Jūs gaunate informaciją apie vaiko ugdymą ikimokyklinėje įstaigoje? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį variantą)

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Iš dalies sutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Telefonu (žodine forma)	☐	☐	☐	☐	☐
Telefonu (SMS žinute)	☐	☐	☐	☐	☐
Elektroniniu paštu	☐	☐	☐	☐	☐
Žodžiu individualių susitikimų metu	☐	☐	☐	☐	☐
Raštu skelbimų lentoje	☐	☐	☐	☐	☐
Raštu individualiuose lapeliuose	☐	☐	☐	☐	☐
Susirinkimų metu	☐	☐	☐	☐	☐
Renginių metu	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐	☐

16. Ar dabartiniai vaiko pasiekimai atitinka Jūsų lūkesčius? (pasirinkite VIENĄ Jūsų nuomonę labiausiai atspindintį atsakymo variantą ir savo nuomonę argumentuokite)	
Taip, visiškai atitinka, nes	☐
Iš dalies atitinka, nes	☐
Visiškai neatitinka, nes	☐

17. Ką norėtumėte rekomenduoti ar pasiūlyti pedagogams, ko, Jūsų manymu, trūksta arba nepakanka sėkmingai ugdyti vaikus ir teikti kokybiškas ugdymo paslaugas? (savo atsakymą įrašykite)

.....

.....

.....

.....

Ačiū už atsakymus!

Interviu su ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovais

Koks Jūsų amžius?

Koks Jūsų išsilavinimas?

Koks Jūsų, kaip vadovo, darbo stažas?

Kokybės ir valdymo sampratų apibūdinimas

1. Kaip Jūs apibūdintumėte kokybės sampratą?
2. Kaip Jūs apibūdintumėte valdymo sampratą?
3. Kas padeda ir kas trukdo siekti kokybiško ugdymo Jūsų įstaigoje?

Edukacinės paslaugos ikimokyklinėje įstaigoje

4. Tėvai yra ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai. Sutikite arba paneikite šį teiginį. Savo atsakymą argumentuokite.
5. Kaip reiškiasi Jūsų, kaip vadovo, atsakomybės už teikiamų ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybę?
6. Pagal kokius požymius Jūs sprendžiate apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo sistemos veiksmingumą?

Vaiko ugdymo(si) proceso sėkmė ikimokyklinėje įstaigoje

7. Kokiais aspektais apibūdintumėte kokybišką edukacinę aplinką ikimokyklinėje įstaigoje?
8. Kokiais bruožais apibūdintumėte ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę?
9. Kaip tėvai įtraukiami į bendradarbiavimo procesus Jūsų vadovaujamoje įstaigoje?
10. Nurodykite, kaip būtų galima tobulinti ikimokyklinio ugdymo edukacinių paslaugų kokybės valdymo sistemą?